

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

**Dohoda o vině a trestu z pohledu orgánů činných
v trestním řízení**

Rigorózní práce

**Guilt and punishment agreement from the point of view of law
enforcement authorities**

Rigorous Thesis

KONZULTANT

JUDr. Alena TIBITANZLOVÁ, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Mgr. René SABOL

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 7. 7. 2022

.....

Mgr. René SABOL

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval za odbornou pomoc při psaní této práce JUDr. Aleně Tibitzlové, Ph.D., která mi v průběhu psaní pomáhala „udržet správný směr“, a Mgr. Petře Hanzákové z Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 9, která mi pomáhala především v oblasti výzkumu mezi státními zástupci a soudci.

ANOTACE

Předložená rigorózní práce se zabývá aplikací institutu dohody o vině a trestu v praktické činnosti orgánů činných v trestním řízení po zavedení novely zákonem č. 333/2020 Sb. Teoretická část práce obsahuje podstatnou část právní úpravy k předmětné problematice včetně komparace s jinými státy a hodnocením implementace v českém právním řádu. Empirická část práce se zabývá získáváním praktických zkušeností od komisařů Policie České republiky, státních zástupců a soudců včetně jejich osobních názorů a postojů k dohodě o vině a trestu. Závěr práce obsahuje klíčové faktory, které byly výzkumem zjištěny, a současně návrhy ze strany autora práce na možné zefektivnění aplikace dohody o vině a trestu, a to zejména v praktických ohledech.

Klíčová slova: dohoda o vině a trestu, novela zákona, orgány činné v trestním řízení, odklony, státní zástupce, přípravné řízení, hlavní líčení, rozsudek, právo kontinentální, trestní řád.

ANNOTATION

The presented rigorous thesis aims to describe the application of the institute of an Agreement on guilt and punishment (plea bargain) during practical operations of law enforcement authorities after introducing a new amendment to the Act nr. 333/2020. The theoretical part of the thesis consists of the key part of the legislation to the subject matter including the comparison with other states and evaluation of the implementation to the Czech legislation system. The empirical part of the thesis tends to collect practical experience from the commissars of the Czech Republic, public prosecutors, and judges including their personal views and opinion about the Agreement on guilt and punishment. The conclusion of the thesis encompasses key factors, which were identified during research along with proposals from the author of the thesis on how to streamline the application of Agreement on guilt and punishment, particularly in a practical manner.

Keywords: guilt and punishment agreement, amendment to the law, law enforcement authorities, diversions, state prosecutor, preparatory proceedings, main trial, judgement, continental law, criminal procedure code.

OBSAH

Předmluva	8
1 Úvod	9
1.1 Aktuálnost tématu	12
1.2 Cíle práce	13
1.2.1 Teoretická část	14
1.2.2 Empirická část	14
2 Stadia trestního řízení	17
2.1 Přípravné řízení	18
2.1.1 Prověřování	18
2.1.2 Vyšetřování	21
2.2 Předběžné projednání obžaloby	24
2.3 Hlavní líčení	25
3 Způsoby vedení trestního řízení	27
3.1 Zkrácené přípravné řízení	28
3.2 Obecný postup trestního řízení	29
3.3 Odklony	30
3.3.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání	32
3.3.2 Narovnání	34
3.3.3 Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	36
3.3.4 Trestní příkaz	37
4 Dohoda o vině a trestu	39
4.1 Historický vývoj v ČR	40
4.1.1 Očekávaný přínos	42
4.1.2 Četnost aplikace v praxi	43
4.1.3 Memorandum o součinnosti	46
4.1.4 Novela provedená zákonem č. 333/2020 Sb.	46
4.2 Podstata dohody o vině a trestu	49
4.2.1 Problematika objektivního zjištění skutkového stavu	50
4.2.2 Prohlášení obviněného	50

4.2.3	Proces sjednávání dohody o vině a trestu.....	51
4.2.4	Dohoda o vině a trestu ve vztahu k právnické osobě	54
4.3	Skeptické pohledy na tento institut.....	57
4.4	Pozitivní pohledy na dohodu o vině a trestu.....	63
5	Dohoda o vině a trestu na Slovensku	67
5.1	Zavedení dohody o vině a trestu na Slovensku.....	67
5.2	Porovnání právní formy na Slovensku a v České republice	69
6	Dohoda o vině a trestu v USA.....	73
6.1	Právní úprava.....	73
6.2	Podmínky sjednání dohody o vině a trestu.....	74
6.3	Výhody aplikace dohody o vině a trestu v USA.....	75
6.4	Nevýhody aplikace dohody o vině a trestu v USA.....	76
6.5	Srovnání s českou právní úpravou.....	77
7	Zhodnocení teoretické části.....	78
8	Empirická část	79
8.1	Metody	79
8.1.1	Dotazníky	79
8.1.2	Rozhovory	83
8.2	Skupiny respondentů	84
8.2.1	Policisté.....	84
8.2.2	Státní zástupci.....	92
8.2.3	Soudci	116
9	Zhodnocení současného systému	138
9.1	Návrhy na možné změny k efektivnějšímu využívání institutu dohody o vině a trestu.....	140
10	Závěr	144
11	Seznam použité literatury	145
12	Seznam zkratk	152
13	Seznam tabulek a obrázků	153

PŘEDMLUVA

Na téma dohody o vině a trestu bylo napsáno již mnoho odborných prací, které se převážně zaobíraly teoretickou rovinou. Teorie a praxe však bývá často velmi odlišná a aspekt praktického využívání nesmí zůstat v pozadí, a to zejména v oblasti práva. Jestliže chce zákonodárce docílit nějaké legislativní změny, měl by vždy brát v úvahu, zda je tato změna reálně aplikovatelná a zda přinese požadovaný efekt.

Autor práce se začal o toto téma zajímat v souvislosti s poslední novelou trestních předpisů z roku 2020, která přinesla výrazné změny v aplikaci tohoto institutu. Z pozice komisaře u Služby kriminální policie a vyšetřování však vnímal negativní, respektive zdrženlivé postoje státních zástupců k využívání dohody o vině a trestu v trestním řízení s častou argumentací nesouladu záměru zákona s praktickými možnostmi státních zastupitelství. V rámci této argumentace zaznívaly často poznatky, které se neobjevují v odborných publikacích. Jedná se především o přímé osobní zkušenosti těch, kteří v trestním řízení mohou aplikovat dohodu o vině a trestu. Z tohoto důvodu vzešla myšlenka skloubit teoretickou rovinu rigorózní práce s poznatky získanými výzkumem mezi orgány činnými v trestním řízení.

Práce byla sepsána s ohledem na právní stav s účinností od 1. října 2021 do 30. června 2022, kdy byla tato práce dokončena.

1 ÚVOD

S účinností od 1. 9. 2012 byl zákonem č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1991 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, do českého trestního procesu zaveden angloamerický institut známý ze systému práva common law, nazývaný Dohoda o vině a trestu.¹

Český zákonodárce se nechal inspirovat zahraniční právní úpravou, kde byl tento institut již do procesního práva zapracován a po nějakou dobu v praxi využíván. Významnou inspirací bylo především Slovensko, které je svým trestním řízením blízké českému trestnímu řádu.

Věcný záměr předkládací zprávy Ministerstva spravedlnosti reflektuje potřebu více reagovat na celosvětové moderní trendy trestního práva procesního a zakotvit do českého trestního práva procesního nové instituty umožňující především zrychlení a zefektivnění trestního řízení, a to s ohledem na zachování práv poškozeného i obviněného.²

Především rychlost trestního řízení je rezonující téma v odborné i laické veřejnosti a neustále se hledá efektivní řešení. Podstata institutu dohody o vině a trestu spočívá v oprávnění státního zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že skutek je trestným činem a spáchal jej obviněný. Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení.³ Lze tak dosáhnout kýženého efektu, a to, že nebude probíhat zdlouhavé hlavní líčení u soudu, nýbrž se projednává

¹ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4, s. 24–30. ISSN 1210-6348, s. 24.

² Věcný záměr trestního řádu – předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti.

³ BYSTRÍK, Šramel. Dohoda o vine a treste vo svetle Angloamerického „Plea Bargaining“. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 2, s. 160–172. ISSN 0231-6625, s. 160.

věc ukončí sjednanou dohodou o vině a trestu třeba již v přípravném řízení. V takovém případě pak nedojde ani k obžalobě obviněného.

Autor předložené rigorózní práce si stanovil cíl zhodnotit současný stav institutu dohody o vině a trestu, a to z pohledu orgánů činných v trestním řízení, kterými se pro tento účel rozumějí policejní orgán, státní zástupce a soud.

První kapitola pojednává o aktuálnosti tohoto tématu. Autor rigorózní práce pracuje na pozici komisaře u Služby kriminální policie a vyšetřování, tedy v instituci, která zastupuje v rámci orgánů činných v trestním řízení policejní orgán. V rámci výkonu své profese vede trestní řízení v průběhu přípravného řízení, a to od podání trestního oznámení až do podání návrhu na obžalobu obviněného, kterou následně předává státnímu zástupci, jenž vede dozor nad trestním řízením. Markantní změna v trestním řízení, s ohledem na možnost sjednání dohody o vině a trestu, nastala s novelou zákona č. 333/2020 Sb. ze dne 22. července 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tato novela přinesla mimo jiné rozšíření možnosti sjednání dohody o vině a trestu, což se promítlo v jeho uplatňování již v přípravném řízení. Autor práce tedy v praxi používá institut, jehož přínos, ale i překážky chce předloženou prací ověřit, a to subjektivním vnímáním orgánů činných v trestním řízení. S ohledem na výše uvedené tedy první kapitola definuje cíle práce za současného vymezení vědeckých metod, kterými k těmto cílům dospěje.

V druhé kapitole autor práce pojednává o jednotlivých stádiích trestního řízení, tedy o přípravném řízení, předběžném projednání obžaloby a hlavním líčení. Smyslem této kapitoly je uvědomění si časové posloupnosti výkonu činností jednotlivých orgánů činných v trestním řízení pro lepší pochopení aplikace institutu dohody o vině a trestu, jelikož tento institut nelze ze zákonných důvodů aplikovat v celém rozsahu tohoto trestního řízení.

Třetí kapitola pojednává o rozmanitosti postupů v rámci trestního řízení, kde již lze od samého počátku využít vícero možností směřování k meritornímu rozhodnutí ve věci, mimo jiné se zaměřením na odklony a jejich využitelnost.

Čtvrtá kapitola se již plně věnuje dohodě o vině a trestu. Je zde přesně definován legální postup jejího využití, zákonem stanovené podmínky, očekávaný přínos do trestního procesu, historický vývoj od implementace do českého právního řádu až do současnosti a v neposlední řadě je zmíněn skeptický pohled z řad odborné veřejnosti.

Pátá a šestá kapitola si klade za cíl komparovat procesní podmínky užívání dohody o vině a trestu s jinými státy a současně za využití statistických dat porovnat aplikaci tohoto institutu v praxi. Pro tyto účely byly vybrány dva státy, a to Slovenská republika a Spojené státy americké. Toto porovnání se jeví jako vcelku příslušné, jelikož Slovensko se považuje za stát, který má svým postojem k českému trestnímu řízení nejbližší, a současně bylo pro Českou republiku inspirací v dané problematice. Spojené státy americké pak byly vybrány, jelikož jsou tradičním zástupcem angloamerického právního systému, pro který je dohoda žalobce s žalovaným tak typickým atributem.

Sedmá a osmá kapitola odděluje teoretickou část práce od části empirické. Jsou zde vyhodnoceny teoretické předpoklady získané studiem tohoto tématu a souběžně definovány cíle pro empirickou část. Cíle empirické části byly mimo jiné obohaceny o nové poznatky získané právě studiem a následnou tvorbou části teoretické. V osmé kapitole budou dále představena data získaná výzkumem od zástupců orgánů činných v trestním řízení. **Autor práce považuje za stěžejní přínos této práce právě získání dat týkajících se subjektivního vnímání aplikace dohody o vině a trestu v praktickém užívání v průběhu trestního řízení.**

Devátá kapitola obsahuje komparaci získaných dat s nově získanými informacemi, na základě kterých jsou činěny dílčí závěry, a ty následně použity pro vytyčení návrhů na možné pozitivní změny.

V poslední, desáté, kapitole činí autor práce závěr, kde shrnuje zjištěné poznatky a hovoří v čistě teoretické rovině o možných změnách, které by mohly zefektivnit současnou situaci ve smyslu naplnění předpokladů, jež jsou na institut dohody o vině a trestu kladeny.

1.1 Aktuálnost tématu

Až do konce 20. století byla v procesu trestní spravedlnosti dominance trestu odnětí svobody. Z hlediska ochrany společnosti před pachatelem se jevila jako účinný nástroj jeho izolace formou omezení osobní svobody. Současně se časově ohraničená doba měla využít k resocializaci pachatele. Čas strávený ve vězení tedy měl být efektivně využit k výchovnému působení, a tím vytvořen tlak na pachatelovu sebereflexi. V druhé polovině 20. století, konkrétně v 70. a 80. letech, však přišel bod zlomu, kdy vyvstaly silné pochybnosti o tomto sledovaném účelu trestu odnětí svobody. Tyto pochybnosti však nebyly podloženy existující hypotézou získanou empirickým výzkumem, která by nápravu pachatele prokazovala. V odborné veřejnosti se hovoří o krizi ve vězeňství, respektive o krizi spojené se samotným trestem odnětí svobody. Jedním z moderních konceptů řešení nejen tohoto problému je restorativní justice. Samotný trestní proces se postupně jeví jako zastaralý a neefektivní (poznámka autora práce: trestní řád z roku 1961). Soudy jsou zahlcené a doba vyřizování trestních věcí bývá neadekvátní.⁴ Nezbytnost změny trestního procesu lze demonstrovat i na statistikách vězeňské služby ČR, které potvrzují, že situace v oblasti počtu vězněných osob v České republice je neuspokojivá. Konkrétně se Česká republika nachází mezi zeměmi s vysokým počtem osob ve výkonu trestu odnětí svobody, a to jak v přepočtu počtu vězněných osob na 100 000 obyvatel, tak i v absolutních číslech. Provádění určitých změn celkově nepružného trestního procesu se tedy ukazuje v možnostech ukládání alternativních trestů a v odklonech trestního řízení.⁵

⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jiří ŘÍHA a Jan STRYA. Odklony v justiční praxi. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 9, s. 177–186. ISSN 1213-5313, s. 177.

⁵ Tamtéž.

Mezi odklony trestního řízení se v justiční praxi České republiky řadí od roku 2012 i institut dohody o vině a trestu. Jeho aplikace, respektive četnost aplikace, je však na tak nízké úrovni, že odborná veřejnost hledá vyvážený způsob úpravy tohoto institutu, aby se zvýšilo jeho uplatňování se zachováním základních zásad trestního řízení.

Jak bylo již v předchozí kapitole zmíněno, zákonem č. 333/2020 Sb. ze dne 22. 7. 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo k novele, která přinesla mimo jiné i změny v aplikaci institutu dohody o vině a trestu. Každá novela pak s sebou logicky přináší i reakce z řad odborné i laické veřejnosti. V neposlední řadě pak samotná aplikace přináší nové zkušenosti, které otevírají nové otázky a náhledy na budoucnost tohoto odklonu.

Za argument pro aktuálnost tohoto tématu lze považovat v neposlední řadě i moderní trend snažící se o ochranu obětí před sekundární viktimizací, protože tyto oběti již nebudou muset opakovaně svědčit v řízení před soudem, a tedy nebudou vystaveny stresu, který veřejné líčení vyvolává.⁶

1.2 Cíle práce

Jak bylo již zmíněno, práci tvoří teoretická a empirická část. V teoretické části jsou definovány cíle směřující k objasnění skutečností nezbytných k pochopení významu a především k potencionálnímu přínosu odklonu v podobě dohody o vině a trestu za současného zjištění, v jaké intenzitě je tento institut v trestním řízení využíván. Zejména s využitím Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2020 je provedena analýza vývoje užívání odklonů a detailně pak i samotného institutu dohody o vině a trestu. Na základě aplikované praxe a teoretických poznatků z řad odborné veřejnosti budou nastíněny i skeptické pohledy jak z hlediska právní teorie, tedy například rozpor

⁶ VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 11, s. 247–253. ISSN 1213-5313, s. 247.

se zásadami trestního řízení, tak i samotné úvahy nad četností využívání tohoto institutu.

V empirické části jsou pak cíle zaměřené na poznatky získané výzkumem mezi respondenty z řad orgánů činných v trestním řízení a aktuálním pohledem těchto respondentů na současný stav, zejména pak na subjektivní vnímání aplikace institutu dohody o vině a trestu v praxi.

1.2.1 Teoretická část

Cíle teoretické části:

- 1) Dohoda o vině a trestu je zvláštním způsobem řízení nebo také určitou formou odklonu v trestním řízení. Autor práce si v teoretické části stanovil jako úkol uvést čtenáře do problematiky trestního řízení jako takového, definovat jeho stadia, způsoby ukončení trestního řízení a v tomto procesu prezentovat odklony, zejména pak dohodu o vině a trestu.
- 2) Z kvantitativního sběru dat, pořizovaného státním zastupitelstvím průběžně za každý kalendářní rok, **předložit ukazatel četnosti využívání odklonů v průběhu trestního řízení, vyhodnotit jejich procentuální využívání a následně definovat i četnost aplikování předmětného institutu dohody o vině a trestu. Z dat získaných od počátku aplikace dohody o vině a trestu vyhodnotit, zda jsou tendence aplikace v praxi spíše vzrůstající, či klesající.**
- 3) Závěrem v teoretické části obecně pohovořit o samotném institutu, jeho implementaci do trestního řízení a s tím spojených legislativních změn do současné doby, uvést skeptické pohledy na předmětné téma a provést komparaci se zahraniční právní úpravou.

1.2.2 Empirická část

V empirické části práce budou vyhodnoceny informace, získané sběrem dat v období od října 2021 do května 2022. Autor práce si dal za cíl oslovit zástupce orgánů činných v trestním řízení, a to konkrétně komisaře Služby kriminální policie a vyšetřování na pozicích vyšetřovatelů, státní zástupce

obvodních státních zastupitelství, respektive okresních státních zastupitelství, a soudce z obvodních soudů, respektive okresních soudů. U uvedených subjektů je oprávněný předpoklad, že se ve své praxi již setkaly s institutem dohody o vině a trestu, a tedy disponují osobními zkušenostmi obohacenými o vlastní názor na předmětné téma. S ohledem na výše uvedené je nezbytné vysvětlit, proč autor práce vybral státní zástupce a soudce z nejnižších instancí. Vysvětlení spočívá ve skutečnosti, že právě státní zástupci a soudci na těchto pozicích pracují v trestním řízení s nejširší škálou alternativ ukončení trestního řízení (typicky se zkráceným přípravným řízením nebo podmíněným zastavením trestního stíhání podle § 307 odst. 1 tr. řádu).

Jelikož byla rigorózní práce sepisována v období ovlivněném pandemií nemoci covid-19, byla respektována ochranná opatření a vyšší zájem na minimalizaci nadbytečného setkávání osob. Z tohoto důvodu zvolil autor práce elektronickou komunikaci jako vhodný způsob sběru dat.

Mezi policisty Služby kriminální policie a vyšetřování na straně jedné a státními zástupci a soudci na straně druhé je podstatný rozdíl v tom, že policisté až na výjimky nemají právnické vzdělání. Z tohoto důvodu byly vybrány dva základní způsoby sběru dat, a to elektronický dotazník a řízený rozhovor.

U řízeného rozhovoru očekává autor práce vyšší sofistikovanost odpovědí, a proto bylo zvoleno, že tento typ rozhovoru bude aplikován u státních zástupců a soudců. Naproti tomu elektronický dotazník bude aplikován v širším poli policistů. Ačkoliv se toto pojetí může zdát neúčinné vůči znalostem policistů, není tomu tak. Vychází se pouze z předpokladu, že policisté znají institut dohody o vině a trestu spíše z praktické stránky, a to vzhledem k výkonu své práce. Naproti tomu státní zástupci a soudci, kteří mají právnické vzdělání, jsou kromě samotných zkušeností z praxe obohaceni o znalosti získané studiem trestního práva, trestního řízení či přímo odklonů trestního řízení.

Samotné konkrétní otázky kladené respondentům budou vytvořeny na základě sepsání teoretické části práce. Toto je základní logický princip, aby byla zachována objektivnost dotazů. Studium problematiky, která je předmětem této

rigorózní práce, dojde autor k vyššímu poznání a otázky kladené respondentům budou vycházet z informací již získaných v teoretické rovině. V neposlední řadě je nezbytné zmínit, že cíle empirické části práce jsou neodmyslitelně v přímé návaznosti na cíle teoretické části, a to proto, že cíle praktické části nelze definovat bez nově získaných informací, které se budou následně předem specifikovanými metodami ověřovat.

Cíle empirické části:

- 1) **Vyhodnotit subjektivní pohled na přínos dohody o vině a trestu do trestního řízení z pohledu orgánů činných v trestním řízení, konkrétně:**
 - Z pohledu vyšetřovatelů Služby kriminální policie a vyšetřování.
 - Z pohledu státních zástupců z obvodních a okresních státních zastupitelství.
 - Z pohledu soudců z obvodních a okresních soudů.
- 2) **V návaznosti na bod 1 definovat možné problematické aspekty, které vyplynuly z praxe, pakliže toto bude prostřednictvím užitých metod zjištěno, a navrhnout možné změny vedoucí k zlepšení efektivity uplatnění institutu v praxi.**

2 STADIA TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Účelem trestního řízení je, „*aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinnosti ke státu a společnosti.*“⁷

K této formulaci vyplývající z § 1 tr. řádu vytváří podmínky trestní řád, který upravuje postup orgánů činných v trestním řízení za současného vymezení oprávnění jednotlivých orgánů v předem definovaných stadiích trestního řízení.

§ 12 tr. řádu pak upravuje výkladové pojmy, o kterých se tu hovoří, tedy kdo se rozumí podle zákona orgánem činným v trestním řízení a především již zmíněná stadia trestního řízení.

Trestní řízení je široký pojem pro jednotlivé fáze konané v určitých časových úsecích, vykonávaných předem definovanými orgány činnými v trestním řízení. Tyto fáze se častěji nazývají stadia trestního řízení. Nejobecněji se dá rozdělit trestní řízení na dvě stadia, a to na předsoudní a soudní.

První jmenované, tedy předsoudní, je fází přípravného řízení. To se dále dělí na úsek před zahájením trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu (neboli prověřování) a na druhou, navazující část (vyšetřování). Soudním stadiem se pak rozumí předběžné projednání obžaloby, hlavní líčení, opravné řízení a řízení vykonávací. S ohledem na téma práce je stěžejní přípravné řízení a část řízení soudního, a to od předběžného projednání obžaloby až do hlavního líčení.⁸

Smyslem této kapitoly je definovat jednotlivé úseky trestního řízení, oddělit části v souvislosti s tím, který orgán činný v trestním řízení vykonává svou činnost, a především vytyčit úsek, ve kterém je nejdříve možné začít

⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 17–24.

s projednáváním dohody o vině a trestu. Bez základní znalosti dělení trestního řízení není toto proveditelné.

2.1 Přípravné řízení

Bez ohledu na podnět, kterým započne iniciativa orgánů činných v trestním řízení, začíná přípravné řízení, a tedy trestní řízení jako takové, dvěma možnými způsoby. Pokud to vyžaduje situace, jsou to tzv. neodkladné a neopakovatelné úkony, které jsou definovány v § 160 odst. 4 trestního řádu a které jsou ze samotné podstaty proveditelné již před administrativním zahájením trestního řízení. Druhý způsob je formální zahájení sepsáním protokolu o zahájení trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. řádu, kde jsou obecně definovány okolnosti, za kterých trestní řízení začíná. Těmito okolnostmi mohou být zejména odpovědi na 7 základních kriminalistických otázek. Přípravné řízení je ukončeno návrhem na podání obžaloby proti obviněnému podle § 166 odst. 3 tr. řádu za okolnosti, že je pachatel zjištěn, návrhem na schválení dohody o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání před podáním obžaloby.⁹

Přípravné řízení vykonává především policejní orgán, který provádí prověřování předmětné věci. Smyslem prověřování je v souladu se zákonem získat podklady k učinění závěru, že je dána vyšší pravděpodobnost, že se stal trestný čin a že jej spáchala konkrétní osoba, tedy základní podmínky pro vydání usnesení podle § 160 odst. 1 tr. řádu. Vydáním zmíněného usnesení započne fáze vyšetřování, která dává policejnímu orgánu další možnosti dokazování podle trestního řádu, přičemž vyšetřování směřuje k postavení pachatele před soud či k jinému vyřízení věci.¹⁰

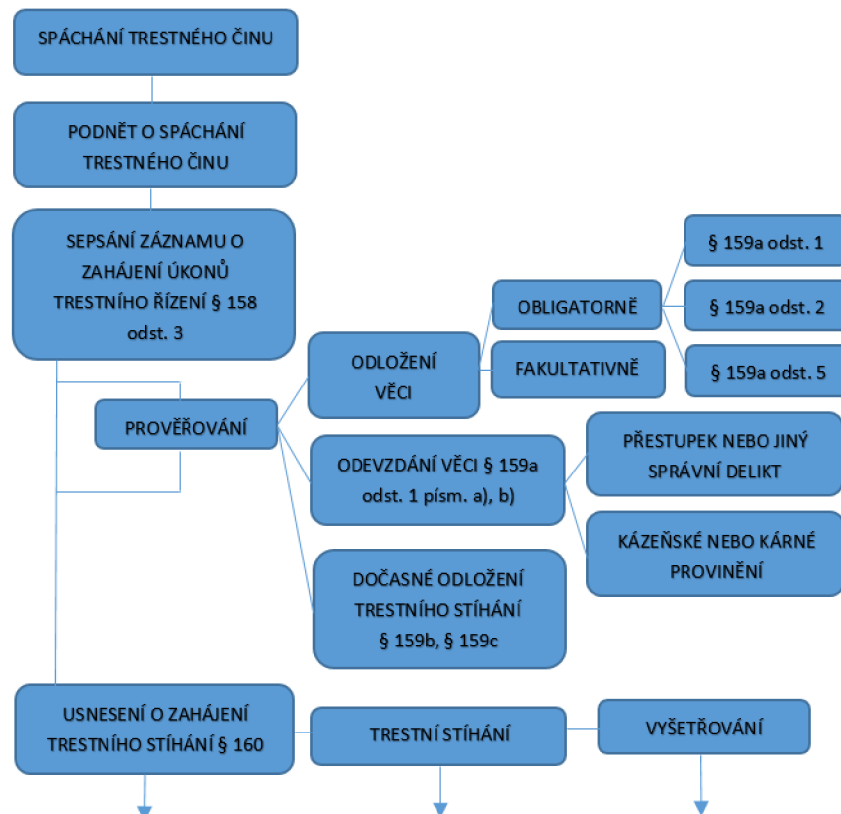
2.1.1 Prověřování

Prověřováním se rozumí prvopočátek celého trestního řízení. Je to ta část prověřování, při které by měl policejní orgán dospět k podstatnému rozhodnutí,

⁹ FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 23.

¹⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

zda se jedná o trestný čin, a postupovat ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 tr. řádu, tedy k zahájení trestního stíhání, nebo k odložení či jinému vyřízení věci podle § 159a tr. řádu. V této fázi je podstatné posouzení, zda se skutečně trestný čin stal a jaká konkrétní fyzická či právnická osoba se jej dopustila. Pokud se tyto dvě podstatné podmínky nenaplní, přípravné řízení může skončit již ve fázi prověřování a fáze vyšetřování vůbec nezapočne.¹¹

Obrázek 1: Časové schéma postupu do zahájení trestního stíhání¹²

2.1.1.1 Odložení nebo jiné vyřízení věci podle § 159a tr. řádu

Tento postup je použitelný za situace, že veškerými zákonnými úkony policejní orgán nedospěje k závěru, že se trestný čin stal, případně k tomuto závěru dospěje, nicméně nelze označit určitého pachatele. Trestní řízení se následně ukončí vydáním usnesení o odložení podle § 159a tr. řádu. Výjimku tvoří dvě formy jiného vyřízení věci, aplikovatelné již ve stadiu prověřování. Jsou

¹¹ FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 35–40.

¹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 523.

jimi nepřipustnost trestního stíhání a odložení věci pro neúčelnost. Zásadní je však zmínit, že zde není prostor pro podstatné odklony, jako je například právě institut dohody o vině a trestu, který vychází z předpokladu dané vyšší pravděpodobnosti, že se stal trestný čin a dopustila se jej určitá osoba. V kontextu tématu této práce lze tedy fázi trestního řízení nazvanou prověřování zakončit konstatováním, že dohodu o vině a trestu nelze v tomto časovém úseku aplikovat s výjimkou, že se věc neprojednává ve zkráceném přípravném řízení, o kterém již bylo pojednáváno.

Autor práce považuje za nezbytné alespoň okrajově zmínit možnost věc vyřídit jiným způsobem, přičemž se nehovoří o odklonech. Nezbytnost vnímá v orientaci postupu policejního orgánu, který dospěl k závěru, že se trestný čin stal, spáchala jej určitá osoba, nicméně přesto nepostupuje v souladu s ustanovením § 160 odst. 1 tr. řádu, tedy nevydává usnesení o zahájení trestního stíhání. V podstatě se nejedná o odklony známé v trestním řízení, nýbrž o okolnosti podmiňující postup podle podmínek definovaných v § 11 tr. řádu, kde se hovoří o tom, že nelze zahájit trestní stíhání, a bylo-li již zahájené, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno. Asi nejvhodnějším příkladem pro pochopení tohoto postupu je nepřipustnost trestního stíhání proti tomu, kdo již zemřel (§ 11 odst. 1 písm. e) tr. řádu). V celkovém počtu ukončených trestních řízení se pak promítají do statistiky i takovéto způsoby vyřízení věci.¹³

2.1.1.2 Zahájení trestního stíhání

Jestliže policejní orgán v průběhu prověřování dospěl k závěru, že se trestný čin stal a že jej spáchala konkrétní osoba, sepíše usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu. Tímto formálním krokem je ukončena fáze prověřování, která směřovala právě a především k posouzení otázek možnosti stíhání pachatele.¹⁴

¹³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-210-7687-7, s. 39

Současně lze usuzovat, že **tyto dvě základní podmínky jsou definovány jako okolnosti, které podmiňují možnost sjednání dohody o vině a trestu**. Jednání musí vycházet z objektivního stavu zjištění, kdy lze dojít k závěru, že obviněný prohlašuje svou vinu, která odpovídá skutečnostem ověřeným dokazováním v trestním řízení.¹⁵ „*V této fázi trestního řízení, k zahájení trestního stíhání, stačí vyšší stupeň pravděpodobnosti nasvědčující tomu, že obviněný spáchal skutek tomu odpovídajícím způsobem popsany ve výroku usnesení podle § 160 odst. 1 tr. řádu a z toho vymezení lze též dovodit požadovanou úroveň a rozsah další části předmětného rozhodnutí, tj. odůvodnění.*“¹⁶ Závěrem této podkapitoly je tedy nezbytné říci, že **vydání usnesení o zahájení trestního stíhání je prvním krokem a nezbytným začátkem pro možnost sjednat dohodu o vině a trestu**, pokud, jak již bylo dříve avizováno, nehovoříme o zvláštním způsobu vyřízení věci, jako je zkrácené přípravné řízení.

2.1.2 Vyšetřování

Jak bylo již uvedeno, stadium vyšetřování začíná zahájením trestního stíhání, kde je fakticky uplatňována zásada řádného zákonného procesu vyjádřená v čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod za současného vymezení v trestním řádu, který vytváří podmínky pro postup orgánů činných v trestním řízení, konkrétně v § 2 odst. 1 tr. řádu.¹⁷ Při vyšetřování je konkrétní fyzické osobě nebo právnické osobě sděleno obvinění, tzn. prokazatelně předáno usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst.1 tr. řádu. Následně je tedy vedeno řízení proti konkrétní osobě, která může v rámci svého procesního postavení uplatňovat obhajovací práva samostatně, nebo prostřednictvím obhájce.¹⁸

¹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ FRYŠTÁK, Marek a Petra POLIŠENSKÁ. *Dokazování v přípravném řízení: nejvýznamnější judikatura k vybraným tematickým okruhům od roku 1989*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-85-4, s. 18.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 3558–3559.

¹⁸ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 1222–1230.

S ohledem na podmínku zákonnosti celého průběhu trestního řízení je povinností policejního orgánu před každým úkonem, který zasahuje do práv obviněného, tohoto řádně poučit dle trestního řádu o jeho právech, případně povinnostech. Součástí je i poučení o možnosti sjednat se státním zástupcem dohodu o vině a trestu. V této fázi již lze aplikovat zmíněný postup s ohledem na podmínky pro sjednávání dohody. Počátek vyšetřování již může ovlivnit jeho následující průběh ve smyslu obstarávání důkazního materiálu. Jeho rozsah může být fakticky ovlivněn právě projevením svobodné vůle obviněného prohlásit svou vinu a podat prostřednictvím policejního orgánu nebo přímou cestou podnět státnímu zástupci ke sjednání dohody o vině a trestu. Za situace, že obě strany projeví vůli sjednat dohodu o vině a trestu, a za podmínky, že prohlášení viny obviněným koresponduje s doposud získanými poznatky o okolnostech, jež jsou obviněnému kladeny za vinu, lze konstatovat, že v danou chvíli policejní orgán v rámci vyšetřování předá spisový materiál státnímu zástupci s podnětem obviněného ke sjednání dohody o vině a trestu a vyšetřování ve smyslu obstarávání dalších důkazních materiálů nepokračuje. Pokud by došlo ke shodě a dohoda mezi obviněným a státním zástupcem by byla uzavřena a následně i stvrzena soudem, trestní řízení končí již v přípravném řízení, a to před podáním obžaloby. V čistě praktické rovině lze v případě tohoto modelu hovořit o uplatnění časové i finanční hospodárnosti trestního řízení.

Pokud by po řádném poučení obviněného tento neprojevil vůli uzavřít dohodu o vině a trestu, nebo tento postup odmítl státní zástupce, pokračuje stádium vyšetřování standardním způsobem až do návrhu na podání obžaloby. Smyslem vyšetřování je obstarávat veškeré důkazy, a to jak proti obviněnému, tak v jeho prospěch, tedy objektivním a nestranným způsobem v souladu s trestním řádem.¹⁹

Policejní orgán objasňuje okolnosti případu z vlastní iniciativy, případně na návrh stran, které tak mohou navrhopvat po dobu přípravného řízení, případně

¹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

při závěrečném prostudování spisového materiálu před podáním návrhu na obžalobu.²⁰

Shora uvedené vyplývá ze základních zásad trestního řízení, mezi které patří zásada materiální pravdy a zásada vyhledávací. V ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu se přímo uvádí: „*Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu.*“

Lze tedy shrnout, že optikou institutu dohody o vině a trestu je ve fázi vyšetřování klíčové následující:

Ad 1) Vyšetřování je fáze přípravného řízení, kde lze již od počátku po projevení vůle obviněného začít sjednávat dohodu o vině a trestu. Tedy pokud hovoříme o možnosti časové hospodárnosti, lze tento moment považovat za klíčový.

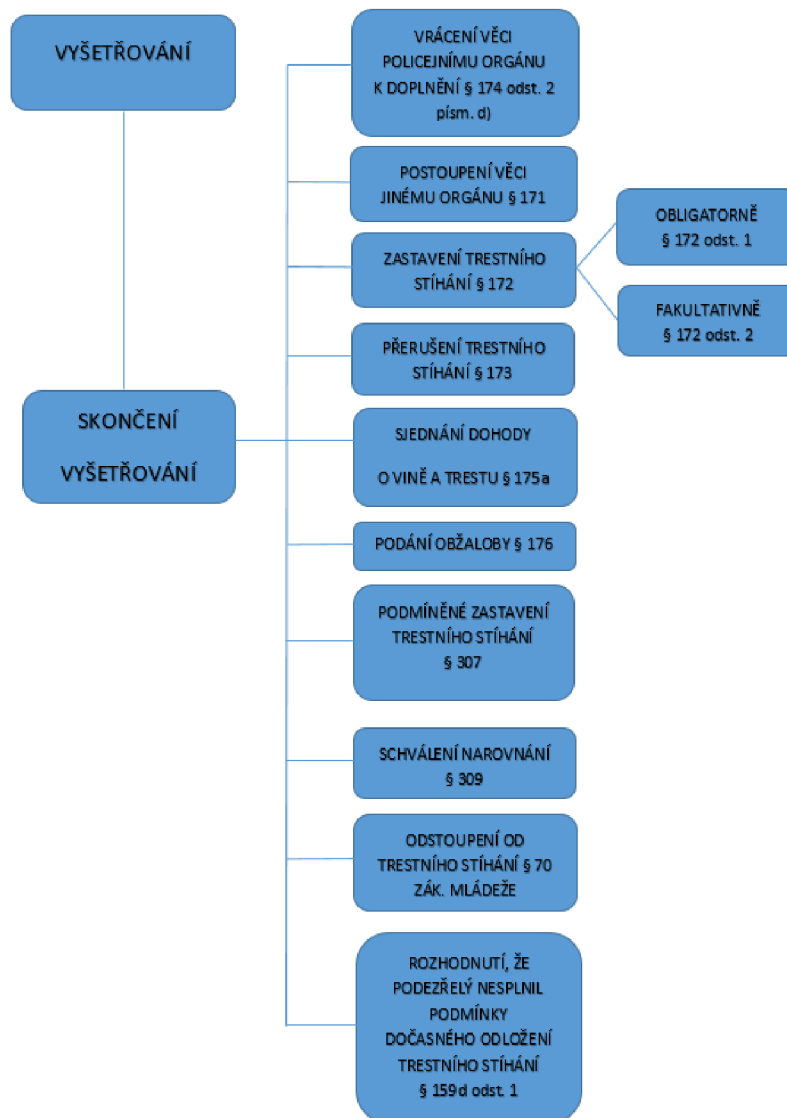
Ad 2) Rozsah dokazování je v této fázi ovlivněn možným postupem dle shora zmiňovaného odklonu, což má za následek teoretický rozpor se zásadami trestního řízení, blíže popsáno v kapitole č. 10.

2.1.2.1 Návrh na podání obžaloby

Policejní orgán oprávněný konat vyšetřování prokazuje skutkový stav věci do takové míry, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, a to především vyčerpáním všech možných důkazních prostředků. Lze konstatovat, že toto se může jevit jako subjektivní okolnost, nicméně strany trestního řízení mohou činnost policejního orgánu doplnit o své vlastní podněty a návrhy na doplnění dokazování v rámci prostudování spisového materiálu. Policejní orgán nemusí tyto návrhy akceptovat, jestliže je považuje za nadbytečné nebo nevedoucí k požadovanému smyslu prokázání skutkového stavu. Vyšetřování ukončí policejní orgán sepsáním návrhu na podání obžaloby podle § 166 odst. 3 tr. řádu, který společně s kompletním spisovým materiálem předá dozorovému státnímu zástupci. V tomto stadiu končí činnost policejního orgánu v trestním řízení za předpokladu, že spisový materiál není státním zástupcem vrácen

²⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5, s. 66–67.

s pokyny k doplnění vyšetřování. Státní zástupce má po prostudování spisového materiálu v zásadě více možností jak postupovat nežli jen podáním obžaloby, toto lze demonstrovat na následujícím obrázku.

Obrázek 2: Skončení vyšetřování²¹

2.2 Předběžné projednání obžaloby

Jedná se o samostatné stadium trestního řízení spočívající v kontrole splnění podmínek nezbytných pro nařízení hlavního líčení. V této fázi lze vyhodnotit i jiný procesní postup ve věci, při kterém nemusí být hlavní líčení

²¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 546.

obligatorně nařízeno. Předběžné projednání obžaloby je v podstatě neformální řízení, při kterém soud může dojít i k jinému závěru, typicky:

- věc patří do příslušnosti jiného soudu,
- jsou dány okolnosti pro podmíněné zastavení trestního stíhání,
- přípravné řízení nebylo provedeno v potřebném rozsahu a je nezbytné věc vrátit pro její vady do přípravného řízení,
- předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

Právě s ohledem na fakultativnost tohoto stadia je bez významu obšírněji se věnovat tomuto stadiu trestního řízení. Podstatné je zmínit, že i v této fázi lze uzavřít dohodu o vině a trestu.²²

2.3 Hlavní líčení

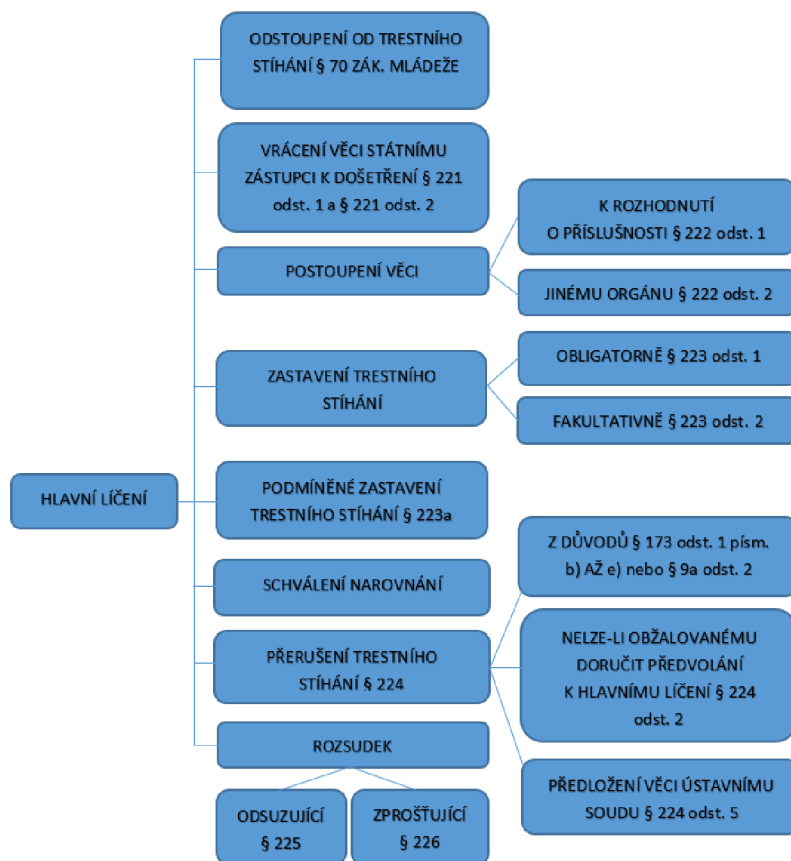
Nejdůležitější stadium, ve kterém se rozhoduje o základní otázce celého trestního řízení, tedy o vině a trestu, je hlavní líčení. Právě soud rozhoduje meritorním rozhodnutím o skutku, který je obsažen v obžalobě. Trestní stíhání před soudem je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo na základě návrhu na schválení dohody o vině a trestu, přičemž tyto návrhy podává soudu státní zástupce. Hlavní líčení pak končí obvykle rozsudkem, kterým se obžalovaný uzná vinným, nebo se naopak zprošťuje viny. Je však možnost skončit i alternativním způsobem, například zastavením trestního stíhání, respektive podmíněným zastavením trestního stíhání či narovnáním.²³

S ohledem na téma práce je hlavní líčení podstatné pouze pro rozhodovací úlohu soudu ve věci návrhu dohody o vině a trestu. Jelikož je dohoda o vině a trestu odklonem (nebo jak někteří teoretici upřednostňují – zvláštním způsobem řízení) směřujícím k hospodárnosti trestního řízení, je těžištěm této práce především přípravné řízení. Co se tedy funkce týče, soud je vázán předloženou variantou dohody o vině a trestu, nemůže do jejího obsahu věcně zasahovat. Po přezkoumání zmíněné dohody může soud

²² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 598–600.

²³ Tamtéž, s. 612–613.

v neveřejném zasedání dohodu zamítnout vydáním usnesením o této skutečnosti. Jestliže soud neshledá důvody pro zamítnutí dohody, nařídí veřejné zasedání, kterého se účastní na straně jedné státní zástupce a na straně druhé obviněný. Pokud obviněného zastupuje obhájce, pak se veřejného zasedání účastní i on. Soud se následně obviněného dotáže obligatorními dotazy, a to tak, zda rozumí sjednané dohodě, zda prohlášení, že spáchal skutek, učinil dobrovolně, a zda jsou mu známy veškeré důsledky vyplývající z uzavření dohody o vině a trestu, jako je například vzdání se možnosti projednat věc v hlavním líčení. V ideálním případě následně soud odsuzujícím rozsudkem dohodu o vině a trestu schválí.²⁴ Tímto je naplněna zásada, že pouze soud rozhoduje o vině a trestu pachatele.²⁵

Obrázek 3: Hlavní líčení²⁶

²⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 741–746.

²⁵ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4, s. 44.

²⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 602.

3 ZPŮSOBY VEDENÍ TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Význam této kapitoly spočívá v osvětlení postupu orgánů činných v trestním řízení, který není nahodilý, ale má logickou posloupnost. Autor zde chce demonstrovat, že vývoj v trestním řízení udává každé nové skutkové zjištění, které se opakovaně vyhodnocuje. Zjednodušeně řečeno, vše probíhá na principu subsumpce, což je logická operace podřazování zjištěných skutkových okolností pod odpovídající právní normu. Orgány činné v trestním řízení tedy od počátku zkoumají zjištěný skutkový stav a ten následně vyhodnocují s ohledem na možnosti, které trestní řád udává.

V průběhu trestního řízení, především v přípravném řízení, policejní orgán neustále vyhodnocuje, jak bude v trestním řízení pokračovat, a to pokládáním základních dílčích otázek, jako například:

- 1) Jsou splněny podmínky pro zkrácené přípravné řízení?
- 2) Jedná se o trestný čin?
- 3) Jsou splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání?
- 4) Jsou splněny podmínky pro určitý typ odklonu trestního řízení?
- 5) Jsou splněny podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu?
- 6) Jsou splněny podmínky pro podání návrhu na obžalobu?

Předpokladem pro pochopení možností aplikace dohody o vině a trestu je tedy znalost základních aplikačních postupů orgánů činných v trestním řízení a především fáze trestního řízení, které tomuto předcházejí. Proto si autor práce stanovil jako cíl v této kapitole okrajově pohovořit především o zkráceném přípravném řízení a odklonech trestního řízení. Součástí kapitoly bude i statistické vykazání používání jednotlivých postupů, což je nezbytné pro čtenáře práce, který bude vnímat lépe pozici dohody o vině a trestu v kontextu dalších způsobů vyřízení věci.

3.1 Zkrácené přípravné řízení

Na základě novely provedené zákonem č. 265/2001 Sb. bylo do českého trestního řádu s účinností od 1. 1. 2002 zavedeno zkrácené přípravné řízení. V důvodové zprávě k této novele ze dne 31. 7. 2001 se hovoří o potřebě zásadních koncepčních změn v oblasti trestního řízení. **Základním a zcela logickým požadavkem trestního řízení je, aby pachatel byl co nejdříve usvědčen a současně i potrestán, tedy aby doba od spáchání činu do potrestání pachatele byla co nejkratší.** Jen za tohoto předpokladu lze ze strany společnosti vnímat trestní řízení jako výkon spravedlivého řízení se zachováním prvku prevence. Smyslem uvedené novely tedy bylo především:

- zjednodušit a zrychlit trestní řízení,
- snížit finanční náklady na trestní řízení.²⁷

Z důvodové zprávy tedy vyplývá, že o nejméně závažných trestných činech se navrhuje konat tzv. zkrácené přípravné řízení, jehož smyslem je rychlé objasnění skutku za předpokladu, že lze vzhledem k okolnostem předpokládat rychlé objasnění věci, a to ve lhůtě několika dní.

Konkrétní podmínky jsou definovány v ustanovení § 179a odst. 1 tr. řádu, kde se uvádí, že zkrácené přípravné řízení se koná o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které stanoví zákon trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let, jestliže:

- a) podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo
- b) v průběhu prověřování byly zjištěny okolnosti, které by odůvodňovaly zahájit trestní stíhání, a lze předpokládat, že podezřelého bude možné ve lhůtě 14 dní od sdělení podezření postavit před soud.

Zkrácené přípravné řízení je tedy zvláštní formou přípravného řízení, kterou lze vymezit jako zvláštní postup před započítím trestního stíhání, jehož

²⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. *Beck online* [online]. [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayv6mrwgvpwi6q>

hlavním smyslem je zkrácení samotného přípravného řízení, které lze aplikovat u méně závažné a skutkově jednodušší trestné činnosti. Vyznačuje se nižší mírou formálnosti řízení a především absencí zdlouhavého vyšetřování.²⁸

Zkrácené přípravné řízení zůstává převažující formou vedení trestního řízení, přestože tato tendence má klesající charakter. V roce 2014 bylo vyřízeno touto formou celkem 63,9 % všech trestních řízení. Jedná se o vůbec největší počet vyřízení tímto způsobem. Od zavedení zkráceného přípravného řízení až do roku 2014 tendence narůstala. V posledních letech nicméně dochází k oslabování charakteru převažující formy přípravného řízení. V roce 2018 se jednalo o 50,2 %, v roce 2019 o 51,75 % a v roce 2020 klesla hodnota pod polovinu vyřízení všech věcí, tedy na 48,33 %.²⁹ Bez ohledu na současný trend lze nicméně konstatovat, že přibližně polovina všech věcí je vyřízena ve zkráceném přípravném řízení, což se neodmyslitelně promítá v celkových statistikách a lze hovořit o silné konkurenci, co se týče mechanismů umožňujících urychlení a zefektivnění trestního řízení. **Zásadní je zmínit, že v roce 2020 bylo ve zkráceném přípravném řízení vyřízeno 20 trestních věcí ve vztahu k fyzickým osobám institutem dohody o vině a trestu.**³⁰ Jedná se o tzv. kolizi dvou odklonů, která může mít za následek, jde-li o urychlení trestního řízení, opačný efekt.

3.2 Obecný postup trestního řízení

Pakliže nelze aplikovat žádný alternativní způsob ve smyslu zkráceného přípravného řízení, užití odklonů, sjednání dohody o vině a trestu v rámci přípravného řízení apod., policejní orgán po dokončení dokazování ve vyšetřování ukončí svoji činnost zcela standardním způsobem, tj. sepsáním návrhu na podání obžaloby podle § 166 odst. 3 tr. řádu. Spisový materiál následně předá dozorovému státnímu zástupci k dalšímu rozhodnutí. V roce 2020 bylo obžalováno 30 941 osob. Z následující tabulky lze vyčíst aplikace

²⁸ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 1343–1345.

²⁹ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 23–27.

³⁰ Tamtéž, s. 27.

standardního postupu ve srovnání se zkráceným přípravným řízením a odklony trestního řízení.

Tabulka 1: Statistika pro rok 2020³¹

Postup dle § 158/3 tr. řádu	Zkrácené přípravné řízení	Postup dle § 160/1 tr. řádu	Obžaloba dle § 166/3 tr. řádu/ Návrh na potrestání	Odklony	Odsouzeno
181 924	32 792	35 052	30 941/30 911	4 736	48 558

U trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud podle § 168 odst. 1 tr. řádu, se koná rozšířené přípravné řízení, nicméně i to je ukončeno návrhem na podání obžaloby podle § 166 odst. 3 tr. řádu.

3.3 Odklony

Odklony v trestním řízení jsou součástí českého trestního práva už od roku 1994, tedy již celé čtvrtstoletí. Pojem odklon lze chápat jako určitou formu alternativy k obecnému postupu v průběhu trestního řízení. Řízení se tedy od standardního postupu odchýlí a věc se vyřídí jinak, třeba i samotným zastavením trestního stíhání.³² V podstatě lze konstatovat, že užití odklonů umožňuje rozhodnout ve věci bez provedení dokazování v hlavním líčení.³³ Tím však obviněnému, respektive obžalovanému, nejsou upřena žádná procesní práva, užití odklonů je pouze fakultativní alternativou.

Mezi odklony patří:

- Podmíněné zastavení trestního stíhání.
- Narovnání.
- Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání.
- Trestní příkaz.

³¹ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>

³² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 792.

³³ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 603–610.

- Odstoupení od trestního stíhání mladistvého.
- Řízení o schválení dohody o vině a trestu.

Odklony jsou prostředky racionalizace trestní justice, od kterých se očekává zrychlení trestního řízení a odbřemenění činnosti soudního aparátu. Odklony jsou také spojené s prvkem restorativní justice, kde je kýženým cílem narovnání vztahů mezi pachatelem a obětí.³⁴ Podkapitola odklonů, jakožto zvláštního způsobu řízení, má v této práci svůj zvláštní význam, a to z důvodu, že samotná dohoda o vině a trestu je právě jedním z odklonů v trestním řízení. Je nezbytné diferencovat uvedený institut, vysvětlit rozdílnost postupu a především meritorního rozhodnutí. Odklon odstoupení od trestního stíhání mladistvého je pro tuto práci zcela bez významu, jelikož i dohodu o vině a trestu podle současného právního řádu nelze uzavřít u mladistvého obviněného. Zbylé odklony, vyjmenované ve shora uvedeném výčtu, budou v následujících podkapitolách probrány, aby čtenář pochopil základní rozdíly a mechanismy pro jednotlivé postupy, byť jejich definice bude pouze obecná.

Obrázek 4: Odklony dle výroční zprávy státního zastupitelství pro rok 2020 – celá ČR³⁵

³⁴ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4, s. 76

³⁵ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 23–26.

3.3.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Institut podmíněného zastavení trestního stíhání je jeden ze způsobů alternativ k potrestání. Podmínkou tohoto postupu je, že obviněný povede ve zkušební době, která mu je stanovena, řádný život. Jedná se tedy o odklon od obecného postupu v trestním řízení, který je použitelný za situace, že není potřeba bezprostředně uložit trest, nicméně je přiléhavé po předem stanovenou dobu sledovat chování obviněného a přesvědčit se, že je schopen vést řádný život a neopakovat protiprávní jednání. Smyslem podmíněného zastavení trestního stíhání není primárně potrestání pachatele, nýbrž narovnání vztahu mezi stranami s cílem vyvolat v pachateli motivaci odčinění způsobené újmy. Hovoříme zde o konceptu restorativní justice. Pachatel pod hrozbou sankce, která může stále následovat, vynakládá úsilí ke splnění definovaných podmínek, což může přispět k nápravě samotného jednání pachatele v budoucnu. Ze samotného názvu vyplývá, že zastavení trestního stíhání není definitivní rozhodnutí, nýbrž podmíněné, respektive vázané na splnění určitých podmínek, konkrétně na uplynutí zkušební doby v kontextu s rozhodnutím podle § 308 odst. 1 tr. řádu o tom, že se obviněný osvědčil. Po dobu trvání zkušební doby, která může být stanovena v rozmezí šest měsíců až pět let, vyplývají pro obviněného jisté povinnosti, ke kterým se zavázal, a to jak zdržení se určitého chování, tak i povinnost určitým způsobem konat, například hradit škodu, která v souvislosti s jeho jednáním vznikla. Obecně nelze říci, kdy lze aplikovat podmíněné zastavení trestního stíhání, a to i za předpokladu splnění zákonných podmínek. Přístup ze strany orgánů činných v trestním řízení musí být vysoce individuální. Stejně tak nelze najít přesnou definici významu slovního spojení „řádný život“. Aplikační praxe vychází z ustálených principů dodržování základních pravidel, zákonů, norem a atd.³⁶

Trestní řád však vytváří základní mantinely, kdy lze přistupovat k možnosti podmíněně zastavit trestní stíhání, toto je upraveno v § 307 tr. řádu. První podmínkou tedy je, že trestní stíhání je vedeno pro přečin. Další podmínkou je

³⁶ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 665–673.

doznání obviněného podložené dostatečným skutkovým zjištěním ve věci. Pokud v souvislosti s jednáním obviněného vznikla škoda, pak má obviněný za povinnost nahradit tuto škodu, uzavřít dohodu s poškozeným o způsobu úhrady, případně učinit jiná opatření k její náhradě. V neposlední řadě pak musí vydat bezdůvodné obohacení činem získané, pokud i toto vyplynulo ze situace. I za splnění všech předchozích podmínek nelze přistoupit k danému postupu bez souhlasu obviněného. Tato podmínka vychází z práva obviněného na spravedlivý proces obecným způsobem. Odklon má totiž omezující důsledky na dokazování v neprospěch obviněného. I z tohoto důvodu nelze postup vynutit ze strany orgánů činných v trestním řízení. Je to čistě fakultativní postup, který se nemusí uplatnit ani za řádného splnění podmínek, pakliže na to jedna ze stran dobrovolně nepřistoupí.

Důsledkem podmíněného zastavení trestního stíhání je dočasné odsunutí trestního postihu s možností definitivního zahlazení za splnění všech podmínek kladených na obviněného, jedná se tedy o mezitímní rozhodnutí, které vede následně ke konečnému rozhodnutí, a to ne ve věci viny a trestu, nýbrž v otázce, zda se obviněný osvědčil, či nikoli.³⁷

Určité specifikum autor spatřuje i v postupu orgánů činných v trestním řízení, které musí upřednostnit nejprve ty odklony, které směřují k jinému vyřízení věci než k samotnému potrestání pachatele. Typicky se jedná o podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307, narovnání podle § 309 nebo podmíněné odložení podání návrhu na potrestání podle § 179g tr. řádu. Pakliže nejsou splněny podmínky pro postup, viz shora uvedené odklony, přichází podle aplikační praxe v potaz následný odklon, který však směřuje k potrestání pachatele, nicméně odlišnou formou, a to sjednáním dohody o vině a trestu.

Výše zmíněný institut podmíněného zastavení trestního stíhání lze uplatnit jak v přípravném řízení, tak před soudem. Z autorovy vlastní praxe lze uvést, že po zahájení trestního stíhání je tento institut užíván nejčastěji z řady dalších

³⁷ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 672–673.

odklonů, nicméně policejní orgán i za splnění všech podmínek z procesní opatrnosti spisový materiál ukončuje návrhem na podání obžaloby a až následně státní zástupce vydá usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání. Dle názoru autora není tento postup efektivní, jelikož podnět státnímu zástupci může dát policejní orgán již před podáním návrhu na obžalobu, což může mít za následek urychlení trestního řízení, přinejmenším v souvislosti s tím, že odpadá povinnost seznamování dotčených osob se spisovým materiálem. **V roce 2020 bylo přistoupeno k podmíněnému zastavení trestního stíhání u 3 005 osob. Z celkového počtu 35 052 stíhaných osob bylo postupováno v souladu s ustanovením § 307 tr. řádu u 9,7 % stíhaných osob.**³⁸

3.3.2 Narovnání

Další odklon v pořadí je narovnání, které ve své podstatě ještě silněji uplatňuje prvky restorativní justice. Spočívá v dohodě o narovnání mezi obviněným a poškozeným, přičemž u takovéto dohody je vyžadováno schválení orgány činnými v trestním řízení. Uvedená dohoda o narovnání má povahu občanskoprávní ve smyslu ustanovení § 585 Občanského zákoníku. Uplatňuje se zde přednost nápravy narušených vztahů ve veřejném zájmu před zájmem na trestním postihu pachatele. Zásadním rozdílem mezi narovnáním a podmíněným zastavením trestního stíhání je skutečnost, že u narovnání musí vyjma souhlasu obviněného s tímto postupem vyslovit svůj souhlas i poškozený.³⁹ O samotném narovnání za současného zastavení trestního stíhání rozhoduje vydaným usnesením soud v hlavním líčení, případně státní zástupce v přípravném řízení, a to po splnění zákonných podmínek definovaných v § 309 tr. řádu. Těmito podmínkami jsou:

- Řízení vedené ve věci přečinu.

³⁸ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 26.

³⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 793, 797–798.

- Obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě.
- Uhradí poškozenému škodu způsobenou svým jednáním nebo učiní kroky k její náhradě.
- Vydá bezdůvodné obohacení získané protiprávním jednáním nebo učiní jiná vhodná opatření k jeho vydání.
- Složí na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.
- **Prohlášení o souhlasu s postupem ze strany obviněného i poškozeného.**
- Státní zástupce považuje takový způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním majetkovým poměrům.⁴⁰

K podmínce prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je nezbytné podotknout, že toto nelze zaměnit s doznáním obviněného. I v tomto případě dochází k zásadnímu rozdílu oproti podmíněnému zastavení trestního stíhání. Prohlášení obviněného nelze použít jako důkaz u soudu, jestliže k narovnání nakonec nedojde. Tento postup má již blízko k dohodě o vině a trestu, kde se taktéž nehovoří o doznání, nýbrž o prohlášení o tom, že obviněný spáchal skutek, pro který je stíhán (blíže v kapitole 4.2.2 Prohlášení obviněného).

Pakliže dojde ke schválení narovnání, je důsledkem konečné řešení ve věci samé, tedy je spojené s definitivním zastavením trestního stíhání. S ohledem na záměr urychlení trestního řízení se předpokládá, že k narovnání dojde již v přípravném řízení, nicméně je možné učinit tak i před soudem.⁴¹

⁴⁰ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 733–739.

⁴¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 739–741.

Narovnáním bylo v roce 2020 ve vyšetřování i zkráceném přípravném řízení vyřešeno celkem 59 věcí v poměru 50/9. Ve vztahu ke všem osobám vyřízeným v přípravném řízení se jedná o 0,09 % z celkového počtu.⁴²

S tímto početním údajem koresponduje i autorova zkušenost vyšetřovatele, jelikož on sám doposud nikdy uvedený odklon v praxi neužil stejně tak jako jeho kolegové.

3.3.3 Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

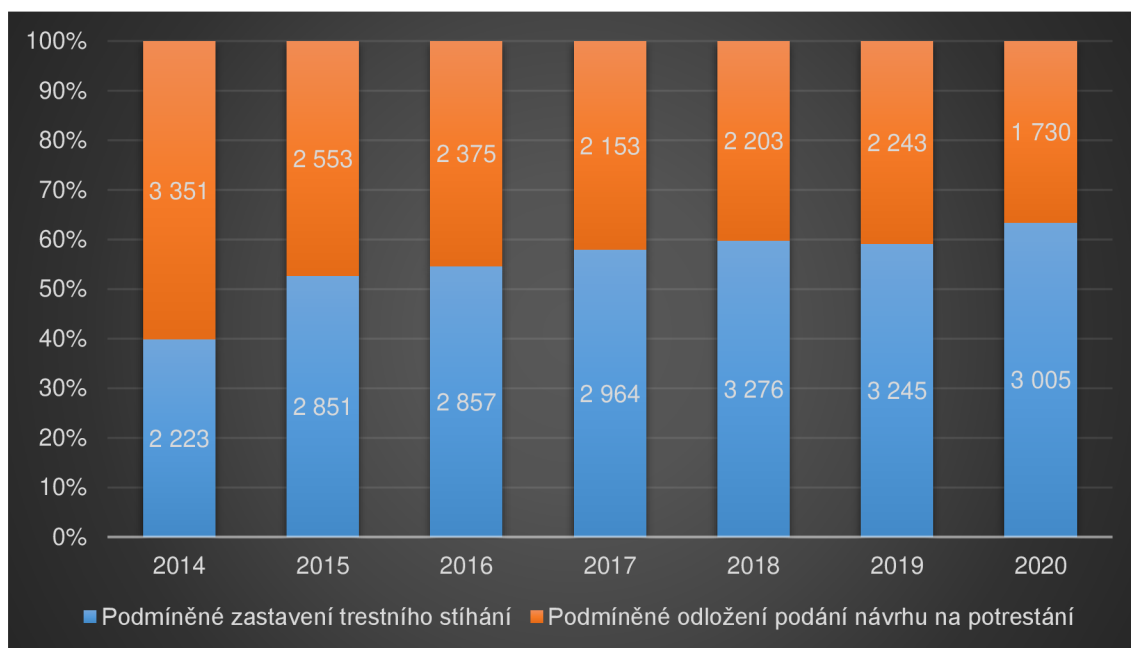
Tento institut spadá do odklonů v užším smyslu, jak již bylo dříve vysvětleno. Jelikož se v daném případě jedná o období institutu podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. řádu, není smysluplné se dané problematice obšírněji věnovat. Je však nezbytné alespoň osvětlit základní rozdíl mezi uvedenými odklony. Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání je úzce propojeno se zkráceným přípravným řízením. V podstatě se jedná o alternativu pro trestní příkaz, ke kterému zkrácené přípravné řízení obecně spěje. Tak jako může být podmíněně zastaveno trestní stíhání **obviněného** v přípravném řízení, po vydání usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 tr. řádu může být podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání **podezřelého**. Podmínky pro užití tohoto institutu, definované v § 179g tr. řádu, jsou obdobné jako podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání, rozdílnost je především v postavení pachatele.⁴³

Přes určitou rozdílnost, která vyplývá z procesního postavení pachatele, je však snaha zákonodárce oba instituty co nejvíce přiblížit zcela zjevná. Toto lze ověřit srovnáním podmínek uplatnění podle trestního řádu. Dle rozhodnutí nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 859/2012 lze souhlas podezřelého po řádném poučení podle § 179g tr. řádu přenést i do následného řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 tr. řádu, jestliže k podmíněnému

⁴² Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nasz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 26.

⁴³ NOVOTNÝ, František, Josef SOUČEK a kol. *Trestní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-237-0, s. 338–339.

odložení podání návrhu na potrestání nakonec nedošlo.⁴⁴ Lze tedy obecně konstatovat, že i podmíněné odložení podání návrhu na potrestání je typ odklonu směřující k vydání konečného rozhodnutí ve věci, které nezakládá uložení trestu pachateli, nýbrž narovnání vztahů mezi podezřelým a poškozeným. Samotné podmíněné odložení má formu mezitímního rozhodnutí v podobě usnesení, které vydává státní zástupce, na něž po splnění definovaných podmínek navazuje meritorní rozhodnutí ukončující trestní řízení bez potrestání pachatele.⁴⁵

Obrázek 5: Srovnání – podmíněné zastavení trestního stíhání vs. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání 2014–2020⁴⁶

3.3.4 Trestní příkaz

Jedná se o zjednodušený typ soudního řízení, ve kterém soud nerozhoduje na základě důkazů před ním provedených v rámci hlavního líčení, nýbrž pouze na základě předloženého spisového materiálu. V takovém řízení rozhoduje samosoudce, nikoli tříčlenný senát. Samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení po

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 859/2012.

⁴⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zprava-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 23–26.

zkráceném přípravném řízení.⁴⁷ Samosoudce vede trestní řízení o trestných činech, na které stanovuje trestní zákoník trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let. Trestním příkazem lze uložit pouze omezený okruh trestů:

- Trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem.
- Trest obecně prospěšných prací.
- Trest domácího vězení do jednoho roku.
- Trest zákazu činnosti do pěti let.
- Trest zákazu držení chovu a zvířat.
- Peněžitý trest.
- Trest propadnutí věci.
- Trest vyhoštění do pěti let.
- Trest zákazu pobytu do pěti let.
- Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let.

Důsledkem je tedy, jak již bylo zmíněno, vydání trestního příkazu, který se doručuje v písemné podobě do vlastních rukou obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy. Proti trestnímu příkazu mohou oprávněné osoby podat odpor, a to ve lhůtě 8 dní od jeho prokazatelného doručení. Důsledkem podání odporu je, že se trestní příkaz ex lege ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení.⁴⁸

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, s. 746–748.

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 806.

4 DOHODA O VINĚ A TRESTU

Často diskutovaným problémem v českém právním systému je zdlouhavost vyřizování konaných řízení. Diskuze na toto téma probíhají nepřetržitě, minimálně od vzniku samostatné České republiky. Trestní řízení přirozeně není výjimkou. Snaha změnit tento problém vychází z řady požadavků kladených na dodržování práv všech osob a dále ze snahy o snížení zatíženosti státní správy, mezi které patří:

- 1) Posílení racionalizace trestní justice a odbřemenění orgánů činných v trestním řízení, především soudů.
- 2) Snaha o soulad s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv, konkrétně naplnění článku 6 hlavy I, kde se hovoří o právu na spravedlivý proces v následujícím kontextu:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem...“⁴⁹

- 3) Požadavek na vedení trestního řízení v souladu s čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv svobod, kde se uvádí:

„Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů...“⁵⁰

- 4) Nezbytnost splnění zákonných podmínek v souladu s ustanovením § 2 odst. 4 tr. řádu, kde je konstatováno:

„Jestliže tento zákon nestanoví něco jiného, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti. Trestní věci musí projednávat urychleně bez zbytečných průtahů...“⁵¹

Jako samostatný bod, uvedený mimo výše definovaný výčet požadavků, je nezbytné uvést i snahu naplnit trestněprávní reakci, respektive, aby byl

⁴⁹ Evropská úmluva o ochraně lidských práv.

⁵⁰ Zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1992 Sb.

⁵¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

pachatel potrestán co nejdříve po spáchání trestného činu a tím aby se zvýšil efekt trestní represe.⁵²

Trestní řád s ohledem na výše definované požadavky procházel řadou novelizací, které si kladly za cíl tzv. racionalizaci trestní justice, jež je vnímána jako nástroj pro zajištění efektivnější justice, zkrácení trestního řízení a s tím související zjednodušení řízení ve smyslu administrativní zátěže. Prvním takovým krokem bylo začlenění tzv. odklonů do trestního řízení. Důsledkem odklonů trestního řízení je však zastavení trestního stíhání.

Je však nezbytné hledat řešení i tam, kde k zastavení trestního stíhání nelze přistoupit ze zákonem definovaných důvodů. Zvláštní formou odklonu se v tomto směru rozumí institut dohody o vině a trestu, jehož smyslem není zastavení trestního stíhání, ale naopak rychlejší odsouzení pachatele.

Zákonodárce, motivován požadavkem na zefektivnění trestního řízení, se inspiroval v anglosaském právu, jelikož kontinentální způsob vedení procesu je nepružný, zdlouhavý a finančně náročnější. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 193/2012 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 9. 2012, byla do českého právního řádu začleněna dohoda o vině a trestu. Aby byl uvedený výrok pravdivý, je nezbytné doplnit skutečnost, že inspirací sice byl anglosaský právní systém, nicméně zkušenosti přebíral zákonodárce taktéž ze slovenského právního systému, který tento institut zavedl do svého řádu o něco dříve a již disponoval zkušenostmi z jeho právní aplikace v praxi.⁵³

4.1 Historický vývoj v ČR

Průběh zakotvení institutu dohody o vině a trestu byl složitější a dle původních návrhů byl i samotný institut koncipován v jiném duchu, než jej dnes známe. Již v roce 2005 byl Poslaneckou sněmovnou schválen vládní návrh o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, který v čtvrtém oddílu obsahoval řízení o prohlášení viny obžalovaným dle ustanovení

⁵² ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4, s. 9–11.

⁵³ Tamtéž, s. 18–19.

§ 206a tr. řádu.⁵⁴ Nejedná se o totožný institut, který dnes známe, přičemž rozdílnost spočívala v tom, že se nesjednávala žádná dohoda mezi obviněným, respektive obžalovaným na straně jedné a státním zástupcem na straně druhé, nýbrž obžalovanému byla dána v hlavním líčení možnost prohlásit svou vinu. V návrhu paragrafového znění se uvádí: „... Učiní-li obžalovaný prohlášení v řízení, v kterém je obžalován ze zvlášť závažného zločinu nebo v kterém byl soudem upozorněn podle § 190 odst. 2 na možnost takového přísnějšího posuzování skutku, soud nerozhoduje na základě prohlášení viny obžalovaného, ale přihlédne k němu ve prospěch obžalovaného při rozhodnutí ve věci.“⁵⁵

Zmíněný návrh vlády však byl zamítnut Senátem a vrácen do Poslanecké sněmovny, kde již nebyl přijat. V samotné myšlence této podoby je však spatřován počátek zakotveného institutu dohody o vině a trestu.

V roce 2007 věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád) poprvé definoval dohodu o vině a trestu. V bodě 4 věcného záměru se hovoří o tom, že trestní řád byl v průběhu své účinnosti již šestapadesátkrát novelizován a tím byla jeho kontinuita silně narušena. To přineslo mimo jiné nové instituty, které jsou založeny na zcela jiných principech vycházejících z tzv. restorativní justice.⁵⁶ V bodě 41 – Zvláštní způsoby řízení a odklony se pak přímo uvádí: „Nově bude upraveno jako zvláštní způsob řízení i řízení o dohodě o vině a trestu, jehož podstatou bude prohlášení viny obviněným a následné sjednání dohody o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem za účasti obhájce a ve vymezených případech též poškozeného a schválení takové dohody soudem ve veřejném zasedání.“⁵⁷

Věcný záměr již pojednává o inspiraci na základě zahraničních zkušeností například z polského trestního řádu nebo slovenského trestního řádu. Zdůrazňuje však rozdílnost oproti klasickému angloamerickému dohadovacímu

⁵⁴ Návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, Senátní tisk č. 220 pro Páté funkční období (2004–2006). *Senát ČR* [online]. [cit. 2022-06-08]. Dostupné z: https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/historie?cislo_tisku=220&fo=5, s. 7.

⁵⁵ Tamtéž, s. 5–7.

⁵⁶ Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). *Justice* [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>, s. 3.

⁵⁷ Tamtéž, s. 102.

řízení o vině a trestu, kde inspirací byly pouze jeho prvky. I zde je zdůrazňována motivace s ohledem na zrychlení trestního řízení a ochrana poškozených před sekundární viktimizací.⁵⁸

Podobnost se současnou variantou je již znatelná, přesto i tento druhý návrh nebyl schválen, jelikož nebyl v Poslanecké sněmovně předložen do třetího čtení. Důvodem, proč bylo schvalování tohoto odklonu tak problematické, byla především negativní reakce na spravedlivou aplikaci a současně implementace cizorodého institutu, spojeného s otázkou možné deformace některých základních zásad trestního řízení.⁵⁹

Úspěšným se stal až třetí návrh zákona, který byl předložen bývalým ministrem spravedlnosti Jiřím Pospíšilem. Až zákon č. 193/2012 Sb. ze dne 26. dubna 2012, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, do trestního řádu skutečně vnesl dohodu o vině a trestu s účinností od 1. září 2012.⁶⁰

4.1.1 Očekávaný přínos

Z předkládací zprávy Ministerstva spravedlnosti z roku 2008 jednoznačně vyplývá snaha o zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Rychlost řízení přímo ovlivňuje i samotný charakter naplnění spravedlnosti. Nepřiměřená zdlouhavost pak vede k oslabení samotného účelu, kdy se v podstatě vytrácí souvislost mezi trestným činem a trestem pro jeho pachatele. Pro účastníky řízení a stejně tak i pro veřejnost je zcela neúnosná i nejistota o samotném výsledku trestního řízení.⁶¹

⁵⁸ Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). *Justice* [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>, s. 104.

⁵⁹ KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. In: *ASPI automatický systém právních informací*.

⁶⁰ Zákon č. 193/2012 Sb. ze dne 26. dubna 2012, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 3.

⁶¹ Věcný záměr trestního řádu – předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti.

Na základě přebírání zkušeností ze systému common law tak dochází k záměru obecné změny vztahující se přímo k jednotlivým stadiím trestního řízení.⁶²

Pod pojmem zrychlení trestního řízení lze snadno chápat snahu o co nejrychlejší ukončení spisového materiálu meritorním rozhodnutím. Naproti tomu pojem zefektivnění trestního řízení pod sebou nese více konkrétních záměrů. Očekávaným přínosem v tomto smyslu se tedy rozumí především odbřemenění zatíženosti soudů, snížení administrativní zátěže pro orgány činné v trestním řízení, úspora veřejných financí, větší šance pro poškozené na náhradu škody a v neposlední řadě prevence před sekundární viktimizací poškozených v trestním řízení, kteří tak již nebudou muset opakovaně svědčit před soudem.⁶³ V obecné rovině lze konstatovat, že institut dohody o vině a trestu může v rámci trestního řízení teoreticky přispět výše definovanými přínosy při správné a dostatečné aplikaci v praxi.⁶⁴

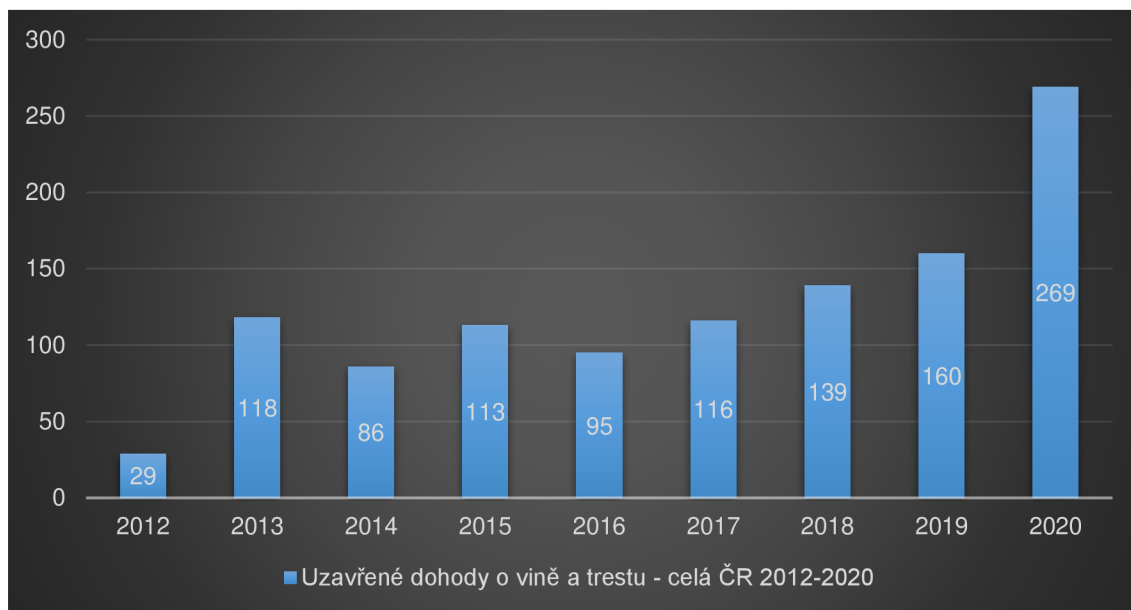
4.1.2 Četnost aplikace v praxi

Od nabytí účinnosti novely zákona č. 193/2012 Sb., která začlenila dohodu o vině a trestu do českého trestního řádu, až do novely zákona č. 333/2020 Sb., která mimo jiné upravila podmínky jeho užití, byla četnost aplikace v praxi velmi zanedbatelná. Níže uvedený graf ukazuje uzavřené dohody o vině a trestu pro celé území České republiky, a to v absolutních číslech.

⁶² Věcný záměr trestního řádu – předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti.

⁶³ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 1307.

⁶⁴ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, s. 19–25. ISSN 1210-6348, s. 19.

Obrázek 6: Uzavřené dohody o vině a trestu – celá ČR 2012–2020⁶⁵

Z celkového množství trestních řízení je evidentní, že zde hovoříme o setinách až desetínách procent řízení ukončených sjednáním dohody o vině a trestu.⁶⁶

Aplikace institutu v takto zanedbatelném měřítku logicky nemůže výrazněji zasáhnout do trestního řízení celkově a nemůže přispět ve snaze zefektivnit trestní řízení jako takové. I z důvodu rozporuplnosti začlenění tohoto institutu do českého právního řádu byla od samého počátku kritéria aplikace velmi přísná a omezená.

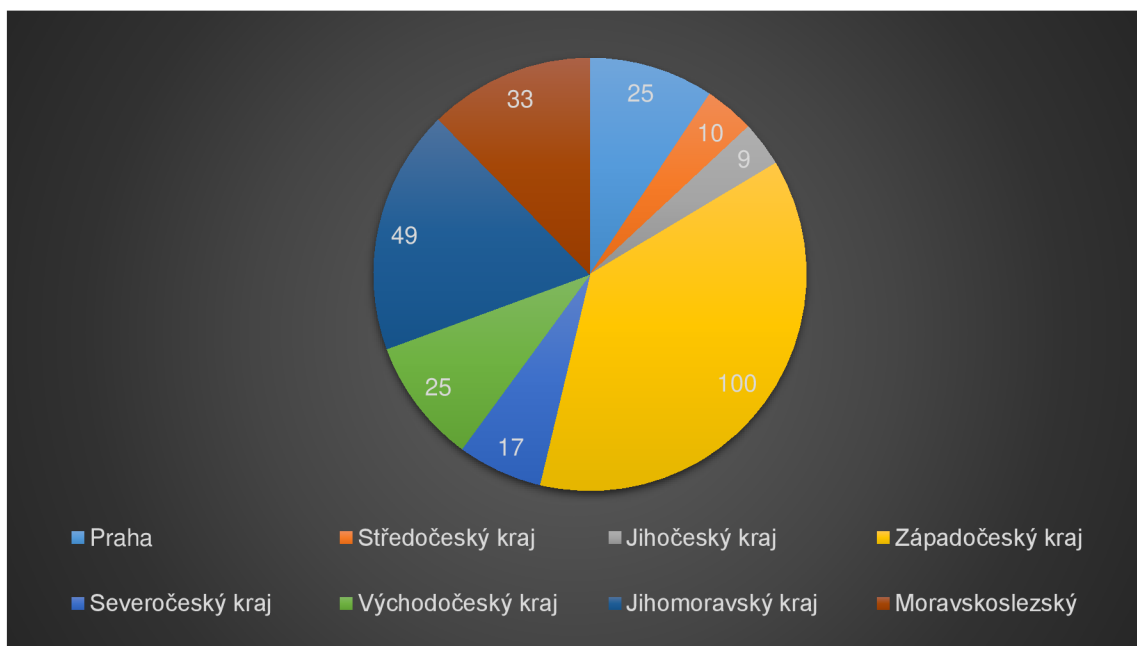
Jako největší překážka výraznějšího využívání dohody o vině a trestu vyplynula ze seminářů organizovaných Nejvyšším soudem a Nejvyšším státním zastupitelstvím omezení spojená s využitelností na trestné činy, které nejsou zvláště závažnými zločiny, viz ust. § 175a odst. 8 tr. řádu (právní stav před novelou zákona č. 333/2020 Sb.) Zejména u zvláště závažných zločinů může pro soudy odpadnout náročná a zdlouhavá část dokazování. Za druhou podstatnou překážku hojnějšího využívání dohody o vině a trestu byla považována

⁶⁵ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, tabulková příloha.

⁶⁶ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 28.

podmínka nutné obhajoby v případě sjednávání dohody, a to zejména v případě bagatelní trestné činnosti, kde jiný důvod nutné obhajoby není. Tato podmínka měla opačný efekt, a to prodloužení trestního řízení a samozřejmě zvýšené náklady v rámci trestního řízení.⁶⁷

V rámci zmíněného semináře proběhla diskuze i na téma určité neochoty státních zástupců sjednat dohody o vině a trestu, jelikož se břemeno zátěže přenáší na ně, nicméně benefity jdou ve prospěch soudů. Řešením, a to cestou legislativních změn, mohla být změna spočívající v možnosti sjednat dohodu i na počátku hlavního líčení po přednesení obžaloby a před započítáním dokazování.⁶⁸ Z původně platné právní úpravy vyplynula i další omezení, která však již neměla tak zásadní vliv na nízkou aplikovatelnost. Jednalo se o nemožnost sjednat dohodu o vině a trestu s mladistvým obviněným a dále v řízení proti uprchlému.⁶⁹

Obrázek 7: Poměr sjednaných dohod o vině a trestu pro rok 2020 dle krajů⁷⁰

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel, Jiří ŘÍHA a Jan STRYA. Odklony v justiční praxi. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 9, s. 177–186. ISSN 1213-5313, s. 177.

⁶⁸ Tamtéž, s. 177.

⁶⁹ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 1308.

⁷⁰ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, tabulková příloha zprávy – rozložení užívání institutu podle krajů ČR.

4.1.3 Memorandum o součinnosti

Nízká aplikovatelnost při realizaci v praxi přinesla snahu o zlepšení této situace. Jedním ze způsobů, jak situaci zlepšit, byla kooperace státních zástupců a obhájců. Výsledkem bylo Memorandum o součinnosti ze dne 7. 12. 2018 uzavřené mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím, zastoupeným Pavlem Zemanem, nejvyšším státním zástupcem, a Českou advokátní komorou, zastoupenou Vladimírem Jirouskem, předsedou České advokátní komory. Dle preambule je účelem Memoranda podpořit vzájemnou komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem zejména v oblasti využívání odklonů v trestním řízení a dále při uzavírání dohod o vině a trestu. V článku třetím se strany Memoranda zavázaly každoročně vyhodnotit dosavadní spolupráci, která je předmětem tohoto dokumentu.⁷¹ První zhodnocení bylo sepsáno nejvyšším státním zástupcem Pavlem Zemanem dne 12. 2. 2020, a to za období roku 2019. Obecný závěr vyzněl ve smyslu nedosažení požadovaného záměru. Za dané období nebyla zaznamenána významně výraznější komunikace mezi státními zástupci a obhájci ve věci uzavírání odklonů, případně dohody o vině a trestu než v předchozích letech. Jako jeden z uvedených argumentů byl akcentován rozdílný přístup státních zástupců v obdobných případech, což je ze strany obhájců vnímáno negativně.⁷²

4.1.4 Novela provedená zákonem č. 333/2020 Sb.

S účinností od 1. 10. 2020 došlo v souvislosti s novelou k řadě změn v trestním zákoníku, ale i v trestním řádu. Pokud se zaměříme především na okolnosti týkající se uzavírání dohody o vině a trestu, lze v zásadě považovat za podstatné změny tyto:

- 1) Podle § 58 odst. 3 tr. zákoníku lze trest odnětí svobody uložit pod dolní hranicí trestní sazby definované tímto zákonem, jestliže je ukládán

⁷¹ Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou [online]. 2018 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/MEMORANDUM_NSZ_CAK.pdf

⁷² KOCINA, Jan. *Příloha č. 1 Vyhodnocení memoranda o součinnosti ze dne 12. 2. 2020* [online]. 2020 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>

rozsudkem, kterým se schvaluje dohoda o vině a trestu, a jestliže vzhledem k poměrům pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti lze dosáhnout jeho nápravy i trestem kratšího trvání.⁷³

- 2) Při sjednávání dohody o vině a trestu byla díky novele vypuštěna dříve nezbytná podmínka účasti obhájce na sjednávání této dohody. V nynějším právním stavu tak lze uzavírat bez obhájce vždy, pokud se nejedná o případ nutné obhajoby z důvodu jiné podmínky.⁷⁴
- 3) Okruh trestních řízení, v kterých je možné sjednávat dohodu o vině a trestu, se rozšířil o zvláště závažné zločiny. Dle důvodové zprávy a aplikační praxe se očekával od této změny přínos v oblasti zrychlení trestních řízení, které bývají složité na dokazování.⁷⁵
- 4) § 206 tr. řádu byl doplněn o problematiku tzv. nespornosti. V rámci hlavního líčení předseda senátu vyzve státního zástupce, aby přednesl obžalobu a uvedl, které skutečnosti považuje nesporné. Stejně tak vyzve obžalovaného, aby se vyjádřil ke skutečnostem uvedeným v obžalobě, zejména zda se cítí být nevinný, nebo vinný spácháním skutku anebo ze skutků uvedených v obžalobě, souhlasí s popisem skutku a jeho právní kvalifikací a s navrženým trestem, případně ochranným opatřením, a které skutečnosti považuje za nesporné. Pakliže předseda senátu na základě uvedených okolností uzná za vhodné, poučí obžalovaného o možnosti sjednání dohody o vině a trestu, poučí obžalovaného o tomto postupu i o důsledcích s tím spojených.⁷⁶
- 5) Rozšíření povinných náležitostí obžaloby o navrhovaný trest ze strany státního zástupce. Tímto krokem byl zejména sledován cíl, aby obžalovaný i soud měli obecnou představu o druhu a výši trestu, a obžalovaný tak mohl být více motivován ke sjednání dohody o vině a trestu, případně brojit pouze proti výši trestu, nikoli proti samotné vině.⁷⁷

⁷³ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

⁷⁴ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 98

⁷⁵ Tamtéž, s. 98.

⁷⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ Tamtéž.

Z poznatků většiny nižších státních zastupitelství vyplynulo, že většina sjednaných dohod o vině a trestu v roce 2020 byla uskutečněna v třetím čtvrtletí, což jednoznačně napovídá, že se do této praktické zkušenosti promítly dopady novely účinné od 1. 10. 2020. Vytvořily se tedy reálnější podmínky pro aplikaci tohoto postupu, což mělo za následek rozšíření využitelnosti. Smyslem možnosti sjednání dohody o vině a trestu u v rámci hlavního líčení sice bylo rozšířit možnosti uplatnění, nicméně nadále převládá názor, že efektivnost tohoto postupu se projeví především již v přípravném řízení.⁷⁸

Tabulka 2: Návrhy na schválení dohody o vině a trestu⁷⁹

	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu – údaje ze SZ pro celou ČR od účinnosti zákona č. 333/2020 Sb.
2020	
říjen	29
listopad	41
prosinec	56
2021	
leden	32
únor	40
březen	55
duben	48
květen	38
červen	50
červenec	31
srpen	26
září	51
říjen	49
listopad	50
prosinec	58

Autor osobně považuje tuto novelu za přínosnou. Český zákonodárce bývá v legislativních změnách často velmi opatrný a změny bývají postupné. Autor nepocit'uje žádný etický problém s uzavíráním dohody s obviněným ze zvlášť závažného zločinu, stejně tak nepovažuje za problematické snižování

⁷⁸ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 28

⁷⁹ RŮŽIČKA, Miroslav. *Údaje poskytnuté z NSZ* [elektronická pošta]. [cit. 2022-06-12]. Osobní komunikace.

trestu pod spodní hranici definovanou zákonem. Respektuje pravidlo, že zákon by neměl nahrazovat zdravý rozum a tyto změny reflektovaly často neopodstatněné mantinely znemožňující uzavírat dohodu, typicky sjednávání dohody za přítomnosti obhájce v případech, kdy se nejedná o jiné důvody nutné obhajoby. Z pohledu autora je tedy novela sice opatrná, nicméně pokroková.

4.2 Podstata dohody o vině a trestu

Zavedením dohody o vině a trestu do českého trestního řádu byly pro potřeby aplikace stanoveny základní podmínky definované v § 175a odst. 1 tr. řádu. Pokud provedené vyšetřování dostatečně prokazuje závěr, že:

- 1) skutek se stal,
- 2) tento skutek je trestným činem stanoveným v trestním zákoníku,
- 3) spáchal jej obviněný,

může státní zástupce zahájit jednání o uzavření dohody o vině a trestu na základě podnětu učiněného ze strany obviněného nebo na základě vlastního podnětu.⁸⁰ Následný postup sjednávání lze označit jako proces dohadování o vině a trestu, při kterém obviněný slíbí, že se vzdá práva na projednání své věci před soudem za okolnosti, že státní zástupce může být shovívavý při navrhovaném trestu.⁸¹

Splnění podmínek shora uvedených je jen prvním předpokladem k uzavření dohody o vině a trestu. Tyto podmínky opravňují policejní orgán vydat usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu. Druhou podmínkou je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, o jehož pravdivosti nejsou na základě opatřených důkazů pochybnosti. Obviněný má současně záruku, že v případě neuzavření dohody o vině a trestu nelze k jeho prohlášení v průběhu dalšího řízení přihlížet.

⁸⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁸¹ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4, s. 18.

4.2.1 Problematika objektivního zjištění skutkového stavu

Prohlášení obviněného, respektive obžalovaného, o spáchání skutku je ze strany soudu akceptováno jako věrohodné tvrzení s ohledem na objektivní zjištění skutkového stavu a je považováno za legitimní informaci zvláštní důkazní síly. Samotná povaha tohoto dobrovolného projevu má za následek ukončení dokazování, respektive omezení jeho obsahu. Jan Musil v dokumentu zpracovaném pro Ministerstvo vnitra nazvaném Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení uvádí: „*Doznáním obviněného se de facto vytváří fikce zjištěné pravdy..., (...) dochází tím k hypertrofii důkazního významu doznání obviněného, připomínající nakročení směrem k dávno již opuštěnému principu probationum (doznání je koruna důkazů)*“.⁸²

Výsledky činnosti policejního orgánu v přípravném řízení tedy musí dosáhnout takového rozsahu, který nevyvolá pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného. Státní zástupce by tedy měl zodpovědně přistupovat ke sjednání dohody za podmínky, že i svým vlastním úsudkem dojde k závěru, že výsledky vyšetřování nevyvolávají žádné důvodné pochybnosti o pravdivosti tvrzení obviněného o prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán.⁸³

4.2.2 Prohlášení obviněného

Podmínkou k sjednání dohody o vině a trestu je **prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán**. Tato formulace v sobě neskrývá totožný význam jako doznání nezbytné pro podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. řádu. Doznáním se rozumí všechny skutkové okolnosti naplňující zákonné znaky stíhaného trestného činu, tzn. i zavinění a protiprávnost.⁸⁴ Doznání se tedy vztahuje ke skutkovým okolnostem, nikoli

⁸² MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 12–13.

⁸³ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4, s. 24–25.

⁸⁴ GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 5, s. 40–44. ISSN 1210-6348.

k právní kvalifikaci skutku. Shodnost by se dala přirovnat spíše v případě institutu narovnání podle § 309 tr. řádu.⁸⁵

Faktický význam spočívá v tom, že pokud z jakéhokoliv důvodu nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu, není k prohlášení obviněného pro další část trestního řízení, přihlíženo.⁸⁶ Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, není činěno v procesně použitelné výpovědi obviněného a nemá povahu důkazu.⁸⁷ Uvedené prohlášení může obviněný uvést již do svého návrhu na sjednání dohody o vině a trestu nebo jej učinit v rámci již započatého projednávání se státním zástupcem.⁸⁸ Tato podmínka bývá z hlediska pohledu policejního orgánu podceňována, nikoli snad z nějaké neochoty řídit se dikcí zákona, nýbrž spíše z důvodu určité neznalosti drobných nuancí, které jsou však z pohledu procesního práva podstatné. Autor již často učinil osobní zkušenost, že je pro vyslychajícího policistu doznání pachatele do protokolu o výsledku obviněného považováno za splnění podmínky pro započetí jednání o dohodě o vině a trestu. Obdobná zkušenost z praktického aplikování je i posuzování splnění podmínek pro podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. řádu. Jestliže policista vyhodnotí nesplnění těchto podmínek, analogicky směřuje pokračování v trestním řízení s možností pro obviněného sjednat dohodu o vině a trestu.

4.2.3 Proces sjednávání dohody o vině a trestu

Při splnění obligatorních podmínek, které zde již byly uvedeny, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na základě podnětu obviněného nebo z vlastní iniciativy. Povinností státního zástupce je přezkoumat objektivní zjištění skutkového stavu na základě činnosti policejního orgánu. Podmínkou sjednání je přítomnost dotčených subjektů, tedy státního zástupce na straně jedné a obviněného na straně druhé. Další osobou, která se účastní

⁸⁵ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s.1305–1313.

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní.* 5. vyd. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 743.

⁸⁷ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7, s. 773.

⁸⁸ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4, s. 23.

jednání, je obhájce obviněného, pokud se jedná o případ nutné obhajoby, nebo pokud si obhájce obviněný zvolí sám. Poslední osobou je poškozený, nicméně jeho účast u jednání již není obligatorní. Státní zástupce musí prokazatelně vyrozumět poškozeného, který výslovně neuvedl, že se vzdává všech svých procesních práv, o možnosti účastnit se jednání a současně také poškozeného řádně poučit o tom, že nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu může uplatnit svůj nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způsobena, nebo vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno. Sjednat dohodu však může státní zástupce s obviněným i bez přítomnosti poškozeného, jestliže se poškozený k jednání nedostavil, přestože o něm byl prokazatelně a včas vyrozuměn. To však státního zástupce při sjednávání dohody nezabavuje povinnosti dbát zájmů poškozeného.⁸⁹

Ze samotného názvu institutu vyplývá, čeho se jednání konkrétně týká. Po prohlášení obviněného o spáchání předmětného skutku se projednává nárok poškozeného, přičemž se jedná o fakultativní podmínku, jelikož ne každým trestným činem musí nějaká faktická škoda vzniknout. Naproti tomu obligatorní podmínkou, respektive částí dohody, je jednání o uložení trestu obviněnému. Okolnosti trestu ve smyslu druhu, výměry a způsobu vykonání jsou uvedeny v § 175a odst. 6 písm. f) tr. řádu. Konkrétní trest je předmětem „dohadování“ mezi státním zástupcem a obviněným, eventuálně obhájcem obviněného. Současně s trestem lze v rámci sjednané dohody uložit i ochranné opatření, vyjma ochranné výchovy, jelikož dohodu nelze sjednat v řízení proti mladistvému.⁹⁰

Státní zástupce musí podle čl. 61 Sbíry pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 3. 9. 2019 při zvažování vhodnosti jednání o dohodě o vině a trestu vzít v úvahu všechny podstatné okolnosti, zejména:

1) Povahu a závažnost spáchaného trestného činu.

2) Zájmy poškozeného.

⁸⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4, s. 30–33.

- 3) Pravděpodobný druh a výměru trestu, jestliže by obviněný byl uznán vinným v řízení před soudem na podkladě obžaloby.
- 4) Zájem na rychlém a přiměřeném skončení věci.**
- 5) Pravděpodobný vliv řízení před soudem na svědky.**
- 6) Náklady řízení před soudem.⁹¹**

Je-li dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem sjednána a okolnosti jsou vyčerpávajícím způsobem zaprotokolovány, státní zástupce dohodu předloží soudu ve sjednaném rozsahu s návrhem na schválení. Návrh na schválení dohody přezkoumá předseda senátu a podle jeho obsahu pak buďto nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nebo rozhodne o odmítnutí návrhu pro závažné procesní vady (například obviněný neměl obhájce, ač ho mít měl), případně nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.⁹²

Soud může i ve fázi předběžného projednání obžaloby podle § 186 písm. g) tr. řádu zjišťovat stanoviska státního zástupce i obviněného k možnosti sjednat dohodu o vině a trestu, jestliže se to vzhledem k okolnostem nabízí. V případě kladného stanoviska stanoví soud přiměřenou lhůtu k podání návrhu. V případě splnění podmínek a dodržení stanovené lhůty v rámci svého přezkoumání pak předseda senátu nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu.⁹³

Samotný návrh dohody o vině a trestu se projednává ve veřejném zasedání, a to za nezbytné účasti státního zástupce a obviněného. V případě nutné obhajoby se stává nezbytná i účast obhájce. Státní zástupce po zahájení veřejného zasedání přednese návrh na schválení dohody o vině a trestu. Předseda senátu pak vyzve obviněného, aby se k návrhu vyjádřil, zejména:

- 1) Zda rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, především zda mu je zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který mu je kladen za vinu, jaká je jeho

⁹¹ Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 3. září 2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení čl. 61 obecné povahy, s. 43.

⁹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 800–802.

⁹³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován.

- 2) Zda prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu.
- 3) Zda jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména pak, že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu o vině a trestu schválil, s výjimkou, že lze podat odvolání pouze v případě, kdy takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, může poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydáním bezdůvodného obohacení, a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž souhlasil.⁹⁴

Soud následně rozhoduje o dohodě pouze jako o celku, není možné jakoukoliv část dohody změnit či vypustit. Pakliže soud v nezměněné podobě dohodu skutečně schválí, vydá odsuzující rozsudek.⁹⁵

Rozsudek má v podstatě dva základní procesní důsledky pro obviněného, a to vzdání se práva na veřejné projednání věci před soudem a zúžení zákonných důvodů odvolání proti již vydanému rozsudku, přičemž zákonné důvody jsou definovány v ustanovení § 245 odst. 1 tr. řádu.⁹⁶

4.2.4 Dohoda o vině a trestu ve vztahu k právnické osobě

Dohoda o vině a trestu může být sjednána i mezi obviněnou právnickou osobou a státním zástupcem. Za právnickou osobu v takovém případě jedná

⁹⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁵ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, s. 19–25. ISSN 1210-6348, s. 19.

⁹⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 799–802.

a činí veškeré úkony (typicky podnět ke sjednání dohody o vině a trestu) ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle občanského soudního řádu, ale vždy může za právnickou osobu činit úkony současně jen jedna osoba. Takovou osobou bývá obvykle jednatel společnosti. Pokud je však jednatel stejně tak v pozici obviněného v téže věci, nemůže právnickou osobu zastupovat a musí být zvolen zmocněnec. Pokud by z nějakého důvodu právnická osoba neměla žádného zmocněnce způsobilého činit úkony v řízení, ustanoví předseda senátu a v přípravném řízení soudce této právnické osobě opatrovníka.⁹⁷

K této problematice bylo vyjádřeno velmi kladné hodnocení z aplikační praxe týkající se odstranění nejasností, a to ve Zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2020: „... při postupu podle § 34 odst. 2 zákona o TOPO v případech trestně stíhaných právnických osob, jejichž statutární orgán je rovněž trestně stíhán a jeho jednání je z hlediska konstrukce zavinění podle § 8 odst. 2 písm. a) TOPO přičítáno právnické osobě, jestliže není jiné osoby, která by za obviněnou právnickou osobu činila úkony podle § 34 odst. 1 TOPO. Podle nálezu ÚS ze dne 21. 1. 2020 sp. zn. IV. ÚS 3139/19 může obviněný statutární orgán podle § 34 odst. 2 zákona o TOPO provést volbu zmocněnce k vykonávání úkonů za právnickou osobu v trestním řízení podle § 34 odst. 1 zákona o TOPO, pokud nehrozí, že tato volba je činěna proto, aby právnickou osobu statutární orgán poškodil či se na její úkor zvýhodnil v trestním řízení.“⁹⁸ Těmito úkony se samozřejmě rozumí mimo jiné i sjednání dohody o vině a trestu.

Další odlišností trestního stíhání právnických osob jsou druhy trestů, které lze uložit, tedy i rozsudkem na základě sjednané dohody o vině a trestu, a jsou jimi:

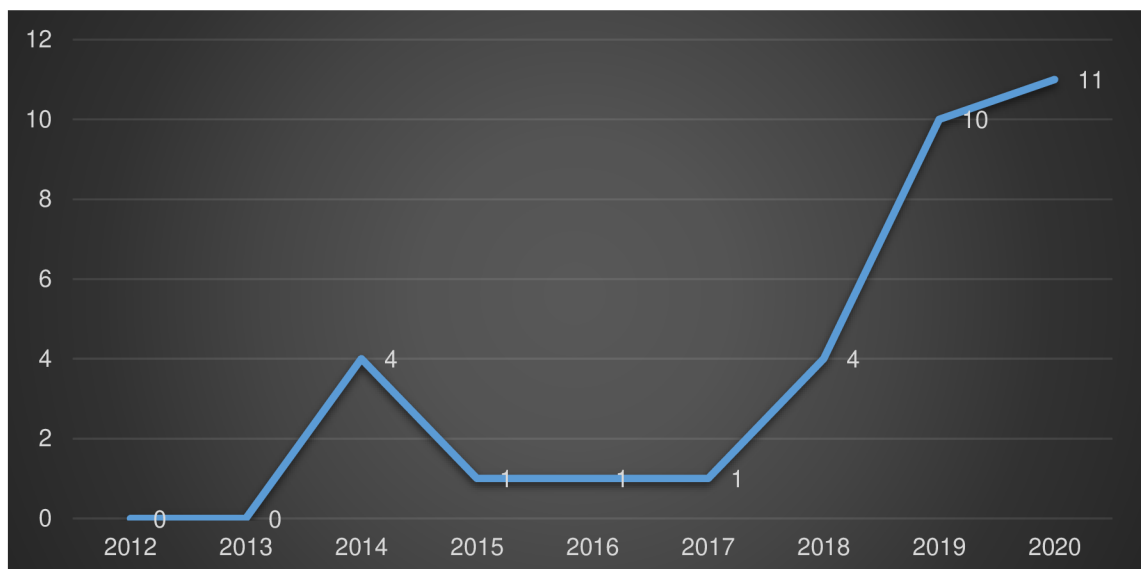
- peněžitý trest,
- trest propadnutí věci,

⁹⁷ § 34 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim v posledním znění.

⁹⁸ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. Nejvyšší státní zastupitelství [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zprava-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 30–31.

- výkon trestu zrušení právnické osoby,
- trest zákazu činnosti,
- trest zákazu držení a chovu zvířat,
- trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži,
- trest zákazu přijímání dotací a subvencí,
- trest uveřejnění rozsudku.⁹⁹

Jako poslední nezbytný poznatek je potřeba uvést, že v roce 2020 bylo sjednáno celkem 11 dohod o vině a trestu ve vztahu k právnickým osobám. I přes velmi nízké číslo lze hovořit o určitém kvantitativním vývoji situace znázorněném v následujícím obrázku.

Obrázek 8: Počet sjednaných dohod o vině a trestu právnickými osobami v období 2012–2020¹⁰⁰

Byť se zdá počet sjednaných dohod s právnickými osobami jako nízký, je nezbytné uvést, že tak bylo učiněno ve vztahu k celkovému počtu 337 stíhaných právnických osob za rok 2020. **Z celkového počtu sjednaných dohod o vině a trestu za rok 2020 hovoříme o 95,9 procentech ve vztahu k fyzickým osobám a o 4,1 procentech ve vztahu k právnickým osobám.**¹⁰¹

⁹⁹ § 37a až § 41 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim v posledním znění.

¹⁰⁰ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. Nejvyšší státní zastupitelství [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nasz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 31.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 26–31.

4.3 Skeptické pohledy na tento institut

Požadovaného výsledku v trestním řízení lze dosáhnout různými způsoby založenými na předem ustanovených regulích. V případě českého trestního práva procesního jsou těmito regulemi právní ideje vyjádřené základními zásadami trestního řízení.¹⁰² Takovými zásadami se rozumí záruky principů demokratického státu vycházející z Ústavy a Listiny základních práv a svobod. Tento mechanismus stanovuje legální a legitimní zásahy do lidských práv a základních svobod subjektů trestního řízení ze strany orgánů činných v trestním řízení s ohledem na co nejšetrnější omezení těchto práv. Tyto ústavní limity trestního řízení jsou velmi úzce spjaty s kontinentálním trestním právem.¹⁰³

Právě zmíněné zásady trestního řízení, respektive jejich část, měla být vložena na miský vah jako protiváha přínosu, který měla dohoda o vině a trestu přinést do českého trestního řízení. Jedná se o potencionální kompromisy a ústupky proti tradičním principům trestního řízení. Jan Musil uvedl, že odpůrci institutu dohody o vině a trestu jsou především z řad právních teoretiků, vysokoškolských učitelů trestního a ústavního práva a často i z řad sociologů. Jeho osobní stanovisko je zásadně odmítavé. Pro svůj odmítavý postoj vůči institutu dohody o vině a trestu uvádí následující argumenty:

- nerespektování zásad trestního řízení jako zásady kontradiktornosti, zásady materiální pravdy, zásady volného hodnocení důkazů, zásady veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti,
- obviněný a orgány činné v trestním řízení nejsou smluvními stranami a nedisponují oprávněním uzavírat dohody o vině a trestu,
- cílem trestního procesu je materiální spravedlnost, nikoliv procedurální spravedlnost,
- nerovnost občanů před zákonem vzniklá dvěma odlišnými formami řízení,

¹⁰² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-576-0, s. 33–34.

¹⁰³ MULÁK, Jiří a Jan PROVAZNÍK. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 11, s. 37–46. ISSN 1210-6348, s. 37–46.

- problém samotné věrohodnosti prohlášení obviněného, respektive obžalovaného,
- doznání v dohodovacím řízení postrádá sociálně etický rozměr, tedy projev určité lítosti nad svým jednáním, jedná se o pouhý chladný kalkul možných ztrát a zisků,
- „trh se spravedlností“ – ztráta důvěry v justici.

Závěrem profesor Musil vyslovil názor, že nevýhody dohody o vině a trestu převažují nad výhodami.¹⁰⁴ Zmíněný výčet lze považovat za vcelku vyčerpávající z hlediska často se opakujících negativních postojů k dohodě o vině a trestu z řad teoretiků trestního práva. Níže bude tento výčet podroben krátkému rozboru.

První zmíněnou zásadou trestního řízení, jejíž uplatňování v praxi má být do jisté míry omezeno, je **zásada kontradiktornosti**. Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva je k naplnění podmínky spravedlivého procesu v otázce kontradiktornosti řízení třeba, aby každá strana měla možnost předložit své důkazy a argumenty a též aby měla možnost vyjádřit se k důkazům protistrany (typicky účast protistrany při výslechu).¹⁰⁵

Pojetí zásady kontradiktornosti je však dle vyjádření Evropského soudu pro lidská práva obsáhlejší a nevztahuje se jen na řízení před soudem, nýbrž i na přípravné řízení. Pakliže by se díky implementaci institutu dohody o vině a trestu přeneslo dokazování s uplatněním zásady kontradiktornosti především do přípravného řízení, došlo by tak na úkor jiné zásady, a to „řízení před soudem jako těžiště dokazování“.¹⁰⁶ Autor se osobně domnívá, že především z pozice poškozeného, případně svědka, je žádoucí, aby dokazování skončilo co nejdříve a zejména pak aby nedocházelo z důvodu lpění na formálnosti na neustálé opakování svědecké výpovědi v téže věci. Je zcela běžné, že při dokazování

¹⁰⁴ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 45–49.

¹⁰⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 170.

¹⁰⁶ MULÁK, Jiří a Jan PROVAZNÍK. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 11, s. 37–46. ISSN 1210-6348, s. 37–46.

u hlavního líčení se pro svědka jedná o již třetí výpověď za sebou, a to ve stejné projednávané věci.

Kontinentální právo je dále spjaté **se zásadou materiální pravdy**, často nazývanou zásadou objektivní pravdy nebo zásadou zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. Jejím prostřednictvím je uplatňován příčinný vztah mezi trestním právem procesním a právem hmotným.¹⁰⁷ Hlavní podstatou je snaha o poznání skutkového stavu věci v nezbytném rozsahu a v nezbytné míře jistoty. V každé fázi trestního řízení nabývá zásada materiální pravdy jiného stupně nezbytnosti a stupeň pravděpodobnosti se zvyšuje s postupem od přípravného řízení až po soudní řízení.¹⁰⁸ V kontextu uvedeného lze konstatovat jisté propojení funkcí mezi zásadou kontradiktornosti a zásadou materiální pravdy. Z pohledu profesora Musila dochází v případě institutu dohody o vině a trestu k tzv. fikci zjištěné pravdy, a tím dochází k deformaci zásady materiální pravdy, jelikož prohlášení viny obviněným, případně obžalovaným, získává poznávací funkci.¹⁰⁹ Z jeho vyjádření doslova vyplývá: *„Dochází tak k hypertrofii důkazního významu doznání obviněného, připomínající nakročení směrem k dávno již opuštěnému principu středověkého inkvizičního procesu – confessio corona probationum, neboli doznání je koruna důkazů.“*¹¹⁰ Jako oponující argument lze nicméně uvést, že zákonodárce implementoval do trestního řádu povinnost soudu zkoumat před schválením dohody o vině a trestu, zda okolnosti spáchaného činu nevzbuzují důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Rozsah těchto okolností již není zcela přesně definován. Autoři komentáře k trestnímu řádu Šámal a kolektiv mají za to, že rozsah dokazování nezbytný k přezkumu pravdivého doznání obviněného při uzavírání dohody o vině a trestu by měl být

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H. Beck, 1997. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-087-7, s. 33–35.

¹⁰⁸ MULÁK, Jiří a Jan PROVAZNÍK. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 11, s. 37–46. ISSN 1210-6348, s. 37–46.

¹⁰⁹ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 34–38.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 34–38.

srovnatelný se stavem zjištěným, nezbytným k podání obžaloby.¹¹¹ Tímto názorem by se však zcela vytratila smysluplnost zrychlení a zjednodušení trestního řízení, když by nebylo možné upustit od části dokazování již v přípravném řízení.¹¹² K samotnému rozsahu zjištění skutkového stavu je nezbytné uvést znění § 175a odst. 1 tr. řádu, kde se uvádí: „*Jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento je trestným činem a že jej spáchal obviněný...*“¹¹³ Je tedy pouze na úvaze soudu, zda při zkoumání zjištěného skutkového stavu dosaženého v trestním řízení byl tento zjištěn do takové míry, aby bylo možné bez pochyb konstatovat, že je shodný s prohlášením obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Rozsah ověřování pravdivosti v justiční praxi je již subjektivní záležitost, jelikož se může v zásadě konat velmi pečlivě, ale i zcela formálně.

Dle **zásady volného hodnocení důkazů** by orgány činné v trestním řízení měly hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.¹¹⁴ Profesor Musil argumentuje, že doznání obviněného je apriorně přiznávána větší důkazní síla než jiným důkazům.¹¹⁵ Již ze samotné definice zásady však vyplývá povinnost pro orgány činné v trestním řízení pečlivě uvážit všechny okolnosti, nikoli jen samotné doznání obviněného. Dohodu o vině a trestu ze své podstaty nelze sjednat dříve než před zahájením trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu, přičemž policejní orgán obstarává veškeré důkazy pro vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, je tedy zcela vyloučené postavit svá tvrzení pouze na doznání pachatele. I přes takto učiněné doznání by policejní orgán, státní zástupce, ale i soud měli, nehledě na doznání, pečlivě zohlednit i doposud zjištěné okolnosti, aby nebylo pochyb, že získané důkazy odpovídají doznání pachatele. Jako zajímavý argument autor práce vnímá přirovnání

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, § 175a.

¹¹² Tamtéž, § 175a.

¹¹³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0, s. 163–166.

¹¹⁵ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 12–14.

k přestupkovému řízení, kdy doznání přestupce je nezbytnou podmínkou okamžitého vyřešení věci na místě blokovou pokutou bez dalšího provádění dokazování. Důkazní situace bývá u přestupku v zásadě velmi povrchní, nicméně pokud přestupce souhlasí s přestupkem a vyšší pokuty, žádné další dokazování již probíhat nebude.¹¹⁶

Zásady veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti, respektive jejich omezení institutem dohody o vině a trestu vychází z omezení dokazování v rámci soudního řízení. Zásada ústnosti spočívá v tom, že soud rozhoduje v zásadě na základě ústně provedených důkazů, a to před ním bezprostředně provedených, tedy na základě svého bezprostředního dojmu, čímž je naplněna zásada bezprostřednosti. Podporou tvrzení o omezení těchto zásad je v podstatě i omezení kontroly výkonu soudnictví ze strany veřejnosti.¹¹⁷ Naproti tomu tento model má již řadu výjimek, které svým dopadem působí na zmíněné zásady stejně jako dohoda o vině a trestu, jde například o zjednodušené řízení před samosoudcem nebo řízení o trestním příkazu.

K otázce problematiky pohledu na dohodu o vině a trestu jako na tzv. smluvní vztah mezi obviněným a státním zástupcem lze uvést to, že se svou povahou blíží civilnímu řízení, v němž dvě strany usilují o co největší ochranu svých zájmů, které se již vůbec nemusejí shodovat s obecnými zájmy společnosti, jež do tohoto řízení neodmyslitelně patří. V souvislosti s tímto jevem se pak hovoří o tzv. „privatizaci trestního práva“.¹¹⁸ Trestní odpovědnost pachatele za jeho jednání poškozující zájmy společnosti je veřejnoprávní vztah mezi tímto pachatelem a státem, který má odpovědnost za ochranu společnosti. Této ochrany dosahuje prostřednictvím trestního řízení. K tomuto účelu mu byla přiznána vrchnostenská povaha a stát je nositelem trestního monopolu jakožto představitel veřejného zájmu. Nositel autoritativně vykonávané svrchované veřejné moci má nadřazené postavení a je vůči pachateli „persona potentior“.¹¹⁹

¹¹⁶ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich v posledním znění.

¹¹⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁸ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 9–11.

¹¹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 10.

Pro stát je v tomto případě tedy přiznána jednostranná rozhodovací pravomoc orgánů veřejné moci, přičemž práva a povinnosti mohou pro daný subjekt, o jehož právech a povinnostech má být rozhodováno, vzniknout i proti jeho vůli.¹²⁰ Tento model hierarchicky uspořádaného trestního řízení se na evropském kontinentu postupně vyvíjel do současné podoby po více jak 150 let.¹²¹ Především mezi teoretiky panuje snaha o udržení konzervativních principů, na kterých byl kontinentální model trestního řízení vybudován, nicméně s ohledem na dynamiku vývoje společnosti, především od vzniku České republiky, je nezbytné reagovat na moderní trendy i pohled veřejnosti na právo jako takové. Autor se domnívá, že tak jako se v politice postupně ustoupilo od rozdělování politických stran na pravicové a levicové, mělo by se i trestní právo přestat rozdělovat na kontinentální model a angloamerický model a tento tzv. „černobílý“ pohled na věc nahradit systémem, který hledá z každého systému to nejvhodnější.

Další zmíněný negativní aspekt, a to nerovnost občanů před zákonem vzniklá dvěma odlišnými formami řízení, v sobě nese spíše etický rozměr negativního pohledu na dohodu o vině a trestu. Za současného stíhání dvou obviněných může dojít k situaci, kdy jeden obviněný dozná svou vinu, aniž by chtěl sjednat dohodu o vině a trestu, zatímco druhý obviněný prohlásí svou vinu, aby mohl sjednat dohodu o vině a trestu, přestože necítí žádnou lítost nad svým jednáním a své prohlášení učinil zcela účelově. V takovéto situaci může dojít k nerovnosti výměry trestu. Za žádoucí cíl trestního řízení se považuje, jestliže obviněný, případně obžalovaný, zaujme ke svému trestnému činu, který spáchal, sebekritický postoj s tendencí projevu lítosti. V takovém případě by měl být uvedený postoj vzat v potaz při ukládání trestu. Jestliže obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, splní pouze formální podmínku pro možnost sjednání dohody o vině a trestu, nicméně v tomto prohlášení zcela absentuje jakýkoliv etický aspekt. Trestní řízení se pak mění v pouhou obchodní kalkulaci zisků a ztrát a současně ztrácí jakoukoliv generální a individuální prevenci,

¹²⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3, s. 10

¹²¹ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 11.

respektive snahu o resocializaci.¹²² Takovéto chladné prohlášení viny, postrádající sociální aspekt, má za následek snížení trestu ze strany státního zástupce výměnou za ulehčení dokazování a tedy celkově usnadnění práce orgánů činných v trestním řízení.¹²³ Druhá rovina problému může vyplynout v případě závažné hospodářské kriminality, tzv. „kriminality bílých límečků“. Pakliže obviněný sjedná dohodu o vině a trestu a po vzájemné domluvě se státním zástupcem skutečně uzavře dohodu, v rámci které mu je uložena sankce finančního postihu, postrádá takový trest jakýkoliv preventivní charakter, pokud vycházíme z předpokladu, že se jedná o finančně zajištěného pachatele. Takovýto trest je jistě žádoucí ze strany státu, nikoli však ze strany společnosti, která toto vnímá nelibě.¹²⁴

Závěrem této podkapitoly je nezbytné uvést ještě jeden potencionální negativní jev, který může nastat v souvislosti se sjednáváním dohody o vině a trestu. Na rozdíl od veřejného líčení u soudu se dohoda o vině a trestu sjednává neveřejně mezi státním zástupcem a obviněným. Pokud absentuje přítomnost poškozeného v trestním řízení, je jednání skutečně „mezi čtyřma očima“, což může vyvolat otázku, jestli se zde neotvírá prostor pro případné korupční jednání.

4.4 Pozitivní pohledy na dohodu o vině a trestu

Na pomyslnou misku vah je nezbytné vložit i pozitivní vnímání tohoto institutu a jeho „benefity“, které ostatně byly motivací a argumentem pro jeho začlenění do českého právního řádu. Jak uvádí profesor Musil, zkušenosti ze zahraničí, kde je dohoda výrazněji aplikována, hovoří tak, že stoupenci tohoto institutu jsou především z řad praktiků, jako jsou soudci, státní zástupci a advokáti.¹²⁵ Tato teze bude ověřena výzkumem v této práci, co se týče subjektivního pohledu na samotný institut a jeho možnosti využívání z pohledu

¹²² MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 20–23.

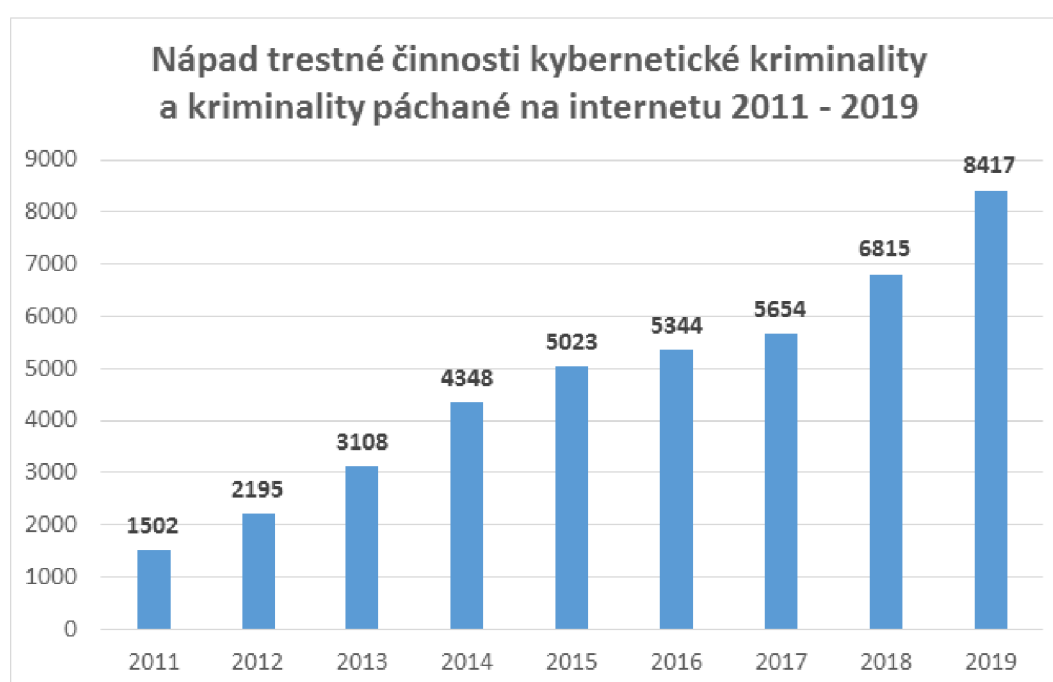
¹²³ Tamtéž, s. 20–23.

¹²⁴ Tamtéž, s. 17–18.

¹²⁵ MUSIL, Jan. *Rekodifikace trestního práva procesního: (aktuální problémy)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008. ISBN 978-80-87146-13-2, s. 79.

orgánů činných v trestním řízení. Efektivita, hospodárnost a zrychlení trestního řízení jsou nejčastěji skloňovanými požadavky na směřování trestního procesu v budoucnu.¹²⁶

S tím plně souvisí i moderní trend v páčání kriminality. V roce 2020 pokračovala eskalace v oblasti **kybernetické kriminality** z předchozích let, navíc umocněná vlivem pandemie, která vedla k dynamickému a poměrně zásadnímu přesunutí značné části společenských aktivit z reálného života do kyberprostoru. S tím vším souvisel také nárůst a další přesun páčání trestné činnosti, především té majetkové, z reálného života do kyberprostoru.¹²⁷

Obrázek 9: Nápad trestné činnosti kybernetické kriminality a kriminality páchané na internetu 2011–2019¹²⁸

Tento trend má za následek mimo jiné zvýšené nároky na dokazování. Stopy bývají nenápadné, obtížně vyhledatelné, šifrované a snadno zničitelné pachatelem. Dokazování některých trestných činů je velmi složité, jelikož relevantní důkazy jsou nenápadně skryty mezi ohromným množstvím důkazně

¹²⁶ ŠČERBA, Filip. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 2, s. 33–38. ISSN 1213-5313, s. 33.

¹²⁷ Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>, s. 15–16.

¹²⁸ Kyberkriminalita. *Policie ČR* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>

nevyužitelných dat a jejich nalezení a následné vyhodnocování vyžaduje výrazně více času a nákladů na různá znalecká zkoumání než kdy dříve.¹²⁹ Typické pro toto tvrzení jsou trestné činy hospodářské a s tím spojené dokazování prostřednictvím obrovského množství účetních dokladů apod. Veškeré dokazování se pak provádí především prostřednictvím znaleckých zkoumání, která jsou zdlouhavá, nákladná a ne vždy dostačující. Autor osobně vnímá na základě vlastní zkušenosti zvýšenou náročnost na dokazování, a s tím související průtahy ve vyšetřování i v klasické majetkové kriminalitě, typicky u přečinu podvod podle § 209 tr. zákoníku, což je běžný trestný čin majetkového charakteru s úmyslem pachatele obohatit se. Toto jednání se podstatně častěji přenáší do internetového prostoru, kde objasňování vyžaduje vyhledávání velkého množství latentních stop v kyberprostoru, jejichž vyhledávání je závislé na spolupráci řady státních i civilních institucí. Dle názoru autora zcela evidentně stoupají náklady na dokazování a s tím i časová náročnost na objasňování kriminality. Řada těchto procesních úkonů však může být v průběhu vyšetřování nahrazena přímou spoluprací obviněného, který svou trestnou činnost doznává s motivací sjednat dohodu o vině a trestu. V případě spolupráce obviněného pak lze získat důkazy i rychlejší a levnější cestou právě proto, že tzv. „neznámé“ ve spisovém materiálu odkryje svým přístupem právě sám pachatel. U takto sofistikované trestné činnosti bývá i těžké posoudit správnou míru dostatečné důkazní situace a s tím spojené skutkové zjištění věci bez jakýchkoliv pochyb. To mívá za následek často nadbytečné vyhledávání důkazního materiálu, což opět přináší neefektivitu v oblasti finanční a časové náročnosti trestního řízení.

Pravomocné rozhodnutí ve věci dosažené po několikaletém trestním řízení je odbornou a zejména laickou veřejností přijímáno velmi nelibě, a to s vyřčenou otázkou, zda takovýto rozsudek vůbec plní po tolika letech od spáchání skutku svůj preventivní a represivní smysl. Tento problém ve společnosti silně rezonuje a tedy hledání cesty, jak zrychlit trestní řízení, je určitě na místě. K tomuto se vyjádřil i Ústavní soud nálezem ze dne 31. 3. 2005, spis. zn. I ÚS 554/04, kde se přímo konstatuje: „*Časový horizont toho, kdy se*

¹²⁹ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 35.

účastníkovi řízení dostává konečného rozhodnutí ve věci, je neoddělitelnou součástí měřítek celkové spravedlnosti řízení. Čím je tento časový horizont delší, tím více se rozostřují kontury spravedlnosti jak v očích přímých účastníků, tak i v obecném vnímání veřejností a veřejného mínění.¹³⁰ V tomto směru je logický krok hledat možnosti mimo kontinentální model trestního práva. Český právní řád je na straně jedné velmi šetrný k lidským právům, zároveň je však velmi rigidní, nákladný a zdlouhavý.¹³¹ Často jsou také zmiňovány sekundární aspekty, jako je konfliktní ráz trestního řízení a s tím spojená sekundární viktimizace oběti trestného činu. I proto vydal Výbor ministrů dne 28. června 1985 doporučení č. R (85) 11 o postavení obětí v rámci trestního práva a řízení, který se snaží tyto dopady zmírnit.¹³² Konflikt v trestním řízení vychází z jeho samotné podstaty, kterou je rozdílnost zájmů ve střetu stran. Tato rozdílnost zájmů může gradovat v eskalaci „násilí“, což může přinášet negativní jevy, jako jsou recidiva nebo pomsta. Řešením může být právě konsenzuální postup včetně dohody o vině a trestu. Tento mechanismus může ve výsledku i zvýšit šance poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem. I sekundární viktimizace se takto dá eliminovat, a to jednak uvolněním napětí při sjednání dohody, což by se dalo vzdáleně přirovnat k smíru obou stran, a současně tím, že již odpadá nutnost poškozeného opakovaně svědčit proti pachateli „tváří v tvář“ v rámci hlavního líčení u soudu.¹³³ Shrňeme-li pozitivní pohledy na přínos dohody o vině a trestu do trestního řízení, lze uvést tento výčet:

- Snížení nákladů trestního řízení.
- Snížení časové náročnosti trestního řízení.
- Zmírnění konfliktního rázu trestního řízení ve prospěch poškozeného.¹³⁴
- Zvýšení šance na náhradu škody pro poškozeného.
- V samotném důsledku i snížení nákladů obviněného, a tím zvýšení šancí na resocializaci.

¹³⁰ Nález ústavního soudu I. ÚS 554/04 ze dne 31. 3. 2005.

¹³¹ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s.1–5.

¹³² Doporučení č. R (85) 11 o postavení obětí v rámci trestního práva a řízení.

¹³³ MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150, s. 3–4.

¹³⁴ 2001/220/SVV: Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení.

5 DOHODA O VINĚ A TRESTU NA SLOVENSKU

5.1 Zavedení dohody o vině a trestu na Slovensku

Jak bylo již v úvodu nastíněno, inspirací pro implementaci dohody o vině a trestu do českého právního řádu byla především zkušenost ze Slovenska, kde tak učinili již o šest let dříve.¹³⁵ Právě Slovensko má k české právní úpravě zjevně nejbližší, a to z hlediska pohledu historického, demografického i kulturního. Na základě rekonstrukce trestního práva procesního nabyt od 1. 1. 2006 účinnosti nový zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, který zakotvil nový institut s názvem „*Dohoda o uznání viny a přijatí trestu*“ pod legislativní zkratkou „*Dohoda o vine a treste*“.¹³⁶ Současně se zákonem upravuje podmínky užití Dohody o vine a treste taktéž vyhláška Ministerstva spravedlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznání viny a přijatí trestu. Tato vyhláška vymezuje zákonné podmínky a postup prokurátora při sjednávání dohody.¹³⁷ I v procesních podmínkách slovenského právního řádu je „dohoda o vine a treste“ považována za odklon, který je alternativou k běžnému způsobu vyřízení věci, ovšem s tím, že dochází k meritornímu rozhodnutí o potrestání pachatele tak jako v České republice. Účel a smysl zavedení tohoto institutu byl prakticky totožný, tedy především zefektivnění trestního řízení, zrychlení vyřízení věci a v neposlední řadě hospodárnost trestního řízení. Původním záměrem zákonodárců bylo vyřídit tímto způsobem společně s dalšími odklony až 80 procent z celkového počtu odsouzených osob.¹³⁸ K naplnění této vize v takovémto měřítku nikdy nedošlo, nicméně Slovensko i přesto dokázalo hned v prvních letech fungování tohoto institutu dosáhnout výrazně uspokojivějších čísel, než je tomu v podmínkách České republiky.

¹³⁵ JALČ, Adrián. K niektorým aspektom dohodovacieho konania v trestnom konaní. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 4, s. 106–111. ISSN 1213-5313, s. 106.

¹³⁶ Zákon č. 301/2005 Z.z., *trestný poriadok* v posledním znění.

¹³⁷ Vyhláška Ministerstva spravedlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., *o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznání viny a přijatí trestu* v posledním znění.

¹³⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok.

Tabulka 3: Statistická ročenka o činnosti prokuratury Slovenskej republiky do roku 2017

ROK	ODSOUZENÝCH OSOB CELKEM	POČET UZAVŘENÝCH DVT S PROKURÁTOREM	POČET DVT SCHVÁLENÝCH SOUDEM	PODÍL SCHVÁLENÝCH DOHOD NA CELKOVÉM POČTU ODSOUZENÝCH OSOB V %
2006	23 741	2 916	2 165	9,12
2007	22 063	5 328	4 642	21,04
2008	23 004	6 039	5 445	23,67
2009	24 160	7 209	6 547	27,10
2010	31 367	7 619	7 142	22,78
2011	25 271	8 022	7 625	30,17
2012	36 163	8 471	8 128	22,50
2013	36 607	8 091	7 659	20,92
2014	35 590	6 850	6 885	19,35
2015	30 932	4 878	4 832	15,62
2016	28 510	4 639	4 367	15,31
2017	26 991	3 844	4 133	15,31

Pro srovnání s Českou republikou lze použít a zároveň objektivně komparovat data za prvních 5 let účinnosti, tedy v podmínkách Slovenské republiky je to období 2006–2010, v podmínkách české právní úpravy období 2012–2016.

Tabulka 4: Data ze statistické ročenky o činnosti prokuratury Slovenskej republiky a ze zprávy nejvyššího státního zastupitelství pro rok 2020 komparovaná s daty z ČR¹³⁹

	ROK	POČET DVT SCHVÁLENÝCH SOUDEM SLOVENSKO		ROK	POČET DVT SCHVÁLENÝCH SOUDEM ČESKÁ REPUBLIKA
1. ROK ÚČINNOSTI	2006	2 165		2012	29
2. ROK ÚČINNOSTI	2007	4 642		2013	118
3. ROK ÚČINNOSTI	2008	5 445		2014	86
4. ROK ÚČINNOSTI	2009	6 547		2015	113
5. ROK ÚČINNOSTI	2010	7 142		2016	95

Z výše uvedené statistiky vyplývá markantní rozdíl co do počtu schválených dohod, proto je třeba zabývat se rozdílností právní úpravy a hledat

¹³⁹ Data ze statistické ročenky o činnosti prokuratury Slovenskej republiky a ze Zprávy nejvyššího státního zastupitelství pro rok 2020 [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: file://x00-vdi-fs01/Folders/rs316465/Documents/Statisticka_rocenka_Slovenskej_republiky_2020.pdf

možné klíčové faktory, které tento rozdíl umocňují, a to ve snaze docílit možného zefektivnění využívání tohoto institutu v našich legislativních podmínkách.

5.2 Porovnání právní formy na Slovensku a v České republice

Lze konstatovat, že zákonné vymezení podmínek je velmi obdobné naší úpravě. Obligatorní podmínky sjednání dohody o vine a treste jsou definovány v § 232 odst. 1) z.č.: 301/2005 Z.z., trestného poriadku, a jsou jimi:

- Výsledky vyšetřování nebo zkráceného vyšetřování dostatečně odůvodňují závěr, že skutek je trestným činem.
- Tento čin spáchal obviněný.
- Obviněný se ke spáchání skutku přiznal a uznal vinu.
- Důkazy nasvědčují pravdivosti jeho přiznání.¹⁴⁰

Tyto podmínky jsou zcela totožné, ovšem s jednou výjimkou, a to, že slovenský zákon vyžaduje přiznání viny a přiznání zavinění neboli doznání, které je v české právní úpravě. To tedy zahrnuje souhlas obviněného nejen se skutkovou stránkou, ale i s její právní kvalifikací, tedy nejedná se o pouhý formální projev formou prohlášení, ale o učinění plného doznání, které je v naší právní úpravě typicky známé pro odklon podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. řádu. Zatímco český zákonodárce veden snahou o ochranu práv obviněného neumožňuje prohlášení obviněného použít jako důkaz v následné fázi trestního řízení, pokud se nepodařilo dohodu o vině a trestu sjednat, slovenský trestní řád je v tomto ohledu podstatně přísnější. Pokud k dohodě nakonec nedojde, přestože obviněný uznal svou vinu, prokurátor tuto skutečnost zaznamená do obžaloby, ve které uvede obviněným přiznaný skutek, jeho právní kvalifikaci i samotné uznání viny.¹⁴¹ Autor osobně se přiklání k právní úpravě Slovenska, a to hned ze dvou důvodů: Nejprve je podstatné uvést, že obviněný je v našich podmínkách v průběhu trestního řízení opakovaně řádně poučován o svých právech, a to postupně policejním orgánem při výslechu obviněného, následně státním zástupcem při sjednávání dohody a následně i soudem při

¹⁴⁰ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo procesné*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Edícia Učebnice, 2010. ISBN 978-80-8078-309-9, s. 583–585.

¹⁴¹ Zákon č. 301/2005 Z.z., *trestný poriadok* v posledním znění.

poslední fázi řízení. Autor tedy nepovažuje za logické, aby se prohlášení obviněného nerovnalou svou vahou plnému doznání. Snahu o ochranu práv obviněného za této situace považuje za zcela redundantní. Druhotný problém autor spatřuje v chaotičnosti a nepřehlednosti samotného prohlášení. Obviněný často nechápe rozdíl mezi prohlášením viny a kompletním doznáním, a i přes opakované poučení vnímá prohlášení viny při rozhodnutí uzavřít dohodu jako kompletní doznání se k věci. Bohužel tento rozdíl na základě autorovy zkušenosti často nechápou ani samotní komisaři Služby kriminální policie a vyšetřování a jako hlavní podmínku všech odklonů v souhrnu považují plné doznání pachatele.

V rámci první fáze řízení o sjednání dohody není podstatnější rozdíl, dochází k posuzování materiálních podmínek. Prvotní fáze spočívá obdobně jako v České republice v ověřování dostatečného zjištění objektivního skutkového stavu do takové míry, aby byl učiněn závěr, že skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Následně může obviněný nebo i prokurátor iniciovat zahájení řízení o dohodě o vině a trestu. Obviněný nemusí mít pro tento účel obhájce, i když to tak zpravidla bývá.¹⁴² Jako podstatný rozdíl je však vnímána snaha slovenského zákonodárce hned od počátku implementace tohoto institutu zaobírat se možností snížení trestu pro obviněného. Podle § 39 odst. 4) z.č. 300/2005 Z.z. může soud v konání o dohodě uložit trest odnětí svobody snížený o jednu třetinu pod dolní hranici zákonem stanovené sazby s výjimkou několika závažných trestných činů (úkladná vražda, genocida, teroristické útoky a útoky proti lidskosti a vojenské bezpráví) vyjmenovaných v § 39 odst. 3 písm. a) tohoto zákona. I v případě těchto trestných činů lze snížit hranici sazby uloženého trestu, soud však nesmí sazbu snížit pod hranici 20 let.¹⁴³

Český zákonodárce se s touto problematikou od samého počátku nikterak nezabýval a legislativní změny přicházely až na základě kritiky odborné

¹⁴² VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku, Srovnávací studie* č. 5.283. Praha: Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Parlamentní institut, s. 7.

¹⁴³ Zákon č. 300/2005 Z.z., *trestný zákon* v posledním znění.

veřejnosti postupně novelizacemi zákona. I to mohlo dle názoru autora, přispět k určité nelibosti k tomuto institutu už od jeho počátku.

Velmi pozitivně autor práce vnímá i možnost sjednat dohodu o vině a trestu s mladistvým obviněným. Přestože toto téma odborná veřejnost v České republice často řeší a autor vnímá i tlak určité skupiny na zavedení této možnosti, doposud to v našich podmínkách není možné.¹⁴⁴ Naproti tomu slovenský zákonodárce hned od počátku umožnil sjednat dohodu o vině a trestu, kdy ochranu práv mladistvého obviněného zajistil podmínkou spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany a dále podmínkou zastupování mladistvého jeho zákonným zástupcem.¹⁴⁵ Autor osobně považuje za nešťastné, že takto není možné doposud postupovat v našich legislativních podmínkách, když minimálně při vyhodnocování zkušeností ze Slovenska nebyl zaznamenán žádný exces, který by českou variantu odůvodňoval. Autor se domnívá, že práva mladistvého obviněného jsou dostatečně zajištěna právě přítomností zákonného zástupce, a rovněž považuje z hlediska prevence možnost sjednat dohodu pro obviněného za kladný faktor pro jeho nápravu v budoucnosti.

V nynější právní podobě lze v obou komparovaných státech sjednávat dohodu u všech trestných činů definovaných zákonem. Nebylo tomu však vždy. Opět slovenský zákonodárce nečinil žádné limity hned od počátku, zatímco česká právní úprava byla v tomto ohledu opatrnější a propracovala se k danému rozhodnutí až s postupem času novelizací zákona. Autor má za to, že umožnit aplikaci dohody pro všechny typy trestných činů byl rozumný krok, a domnívá se, že se již s úspěchem aplikuje.¹⁴⁶

Určitou podobnost vývoje spatřuje autor i v problematice přítomnosti obhájce při sjednávání dohody o vině a trestu. Zatímco v slovenské právní úpravě opět nebyla přítomnost obhájce od samého počátku nutná, v české právní úpravě lze takto postupovat až po novelizaci zákonem č. 333/2020 Sb.

¹⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jiří ŘÍHA a Jan STRYA. Odklony v justiční praxi. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 9, s. 177–186. ISSN 1213-5313.

¹⁴⁵ Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu v posledním znění.

¹⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok.

s účinností od 1. 10. 2020. Před touto novelizací byla přítomnost obhájce nezbytná, a to i v případě bagatelní trestné činnosti, kde jiný důvod nutné obhajoby absentoval. Tuto změnu vnímá autor kladně, jelikož zejména u přečinů postrádala svůj význam.¹⁴⁷

Za nesporně odlišnou však lze považovat náhradu výdajů advokátů. Vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z.z., o odměnách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v § 14 odst. 7 uvádí, že advokát má nárok na odměnu za jednotlivé úkony ve výši čtyřnásobku základní sazby tarifní odměny, pakliže byla soudem schválena dohoda o vine a treste ještě před podáním obžaloby.¹⁴⁸ Zde je motivace advokátů k sjednávání dohod vcelku patrná.

Pro objektivní srovnání podmínek v obou státech je z pohledu autora nezbytné uvést poslední výraznější odlišnost, a to v řízení před soudem. Slovenská právní úprava vyžaduje striktní formu prostřednictvím položení deseti přesně znějících otázek, na které musí obviněný odpovědět „ano“. Pokud by odpověděl byť na jednu jedinou otázku „ne“, nelze sjednat dohodu a věc se vrátí do přípravného řízení.¹⁴⁹ Otázky jsou přímo uvedené v zákoně v § 333 odst. 3 písm. a) až j) z.č. 301/2005 Z.z. trestného poriadku a jejich smyslem je v poslední fázi trestního řízení ověřit, že obviněný si plně uvědomuje smysl dohody o vine a treste a okolnosti s tím spojené.¹⁵⁰ Česká právní úprava nemá takto striktní normu a považuje za dostatečné spíše subjektivní posouzení soudem, zda obviněný celkově chápe rámec sjednání dohody včetně důsledků s tím spojených.

¹⁴⁷ Zákon č. 333/2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony v posledním znění.

¹⁴⁸ Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z., o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v posledním znění.

¹⁴⁹ IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo procesné*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Edícia Učebnice, 2010. ISBN 978-80-8078-309-9, s. 783–784.

¹⁵⁰ Zákon č. 301/2005 Z.z., *trestný poriadok* v posledním znění.

6 DOHODA O VINĚ A TRESTU V USA

6.1 Právní úprava

Vyjednávání o vině a trestu je definujícím rysem federálního systému trestního soudnictví v USA. Žalobce dává obžalovanému prostor přiznat svou vinu a tím do jisté míry ovlivnit očekávaný trest. Často je z pohledu obžalovaného riskantní jít k soudu, protože nelze předvídat, jak se porota v dané věci rozhodne. Z toho důvodu mnoho obžalovaných raději přistoupí k jednání o dohodě, aby se tomuto riskantnímu kroku vyhnuli.¹⁵¹ Úprava postupu ve smyslu plea bargaining je definována ve *Federal Rules of Criminal Procedure, přesněji v pravidle č. 11*. V zásadě lze podle pravidla č. 11 postupovat třemi způsoby: prohlásit nevinu, prohlásit vinu nebo *nolo contendere*.¹⁵² V prvním případě z logiky věci nelze žádnou dohodu s žalobcem sjednat a věc bude projednávána před soudem. Druhý a třetí případ již dává obžalovanému prostor k uplatnění svých práv k uzavření věci bez soudního procesu. V případě dobrovolného prohlášení viny je možné postupovat několika způsoby: Prvním způsobem je *charge bargaining (lesser included offence)* a je to v podstatě domluva mezi žalovaným a žalobcem, kdy žalovaný se přiznává ke spáchání méně závažného trestného činu, než jaký by mohl vyplynout z postupně nasbíraných důkazních prostředků. Za tento čin je nakonec i obžalován a posléze potrestán. Tímto způsobem může obžalovaný ovlivnit výši hranice trestní sazby, která by mu mohla hrozit za odsouzení pro závažnější trestný čin. Tento typ **vyjednávání o obvinění** je nejběžnější formou. Méně častým, ale taktéž používaným způsobem je *sentence bargaining*, tj. **vyjednávání o výši trestu**, kdy se obviněný přiznává k činu, ze kterého je obviněn, za podmínky příslibu nižšího navrhaného trestu ze strany žalobce. Autor osobně se domnívá, že tento typ postupu je české právní úpravě svým způsobem provedení nejbližší. Český právní systém neumožňuje přehlížet důkazní situaci či vynechání několika bodů v obžalobě, naopak vytváří podmínky ke „smlouvání o výši a druhu trestu“.

¹⁵¹ DEVERS, Lindsey. *Plea and Charge Bargaining. Under Contract No. GS-10F-0114L, Order No. 2008-F_08151* [online]. 2011 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/plea_bargain, s. 1–3.

¹⁵² Rule 11 of the Federal Rules of Criminal Procedure, rule 11, bod a, č. 1.

Poslední, nejméně používaný způsob, je *fact bargaining*, tj. **vyjednávání o faktech případu**. Tento způsob v podstatě spočívá v přiznání obviněného k trestnému činu výměnou za to, že žalobce se nebude více zabírat dalšími skutečnostmi, které by mohly zapříčinit obvinění ze závažnějšího skutku nebo z více trestných činů.¹⁵³

Jak bylo již zmíněno, pravidlo č. 11 *Federal Rules of Criminal Procedure* umožňuje sjednání dohody a vyřešení věci mimo soudní řízení taktéž prohlášením „*nolo contendere*“. Pro účely trestu má toto prohlášení totožné důsledky jako přiznání viny. Tento postup spočívá ve skutečnosti, že obviněný se sice ke svému jednání nepřiznává, ale ani jej nevyvrací, v podstatě je to vyhýbání se sporu s akceptací obžaloby. Rozdílnost tohoto postupu je však dána tím, že než soud toto prohlášení přijme, je vázán názory stran i veřejným zájmem na výkon spravedlnosti.¹⁵⁴ Svě opodstatnění má tento postup pro obžalovaného, který se bude chtít vyhnout přiznání viny, protože by pro něj mělo fakticky za následek i přiznání v následném občanskoprávním sporu. Zde musí soud právě zvážit ekonomické zájmy obžalovaného a oprávněné zájmy oběti v kontextu veřejného zájmu na finančním odškodnění. Standardy ABA týkající se dohody o vině uvádějí v § 1.1(b), že vyvážení zájmů je ponecháno na soudci, který je pro tyto účely pověřen k zohlednění většího veřejného zájmu na účinném výkonu spravedlnosti. Toto nastává zejména v případě, kdy žalobce se staví proti postupu *nolo contendere*, jelikož chce definitivní vyřešení viny či nevinu obžalovaného pro účely nápravy pachatele nebo z důvodů následného soudního sporu.¹⁵⁵

6.2 Podmínky sjednání dohody o vině a trestu

Aplikace dohody o vině a trestu v právní úpravě USA nemá v zásadě žádná výrazná omezení. Dohodu lze sjednat v jakékoliv fázi trestního řízení u jakéhokoliv trestného činu bez ohledu na výši předpokládaného trestu.

¹⁵³ Criminal Defendant's Guide to Plea Bargains. *Johnson Law Firm* [online]. 2011 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ericjohnsonlaw.com/criminal-defendants-guide-plea-bargains/>.

¹⁵⁴ Pravidlo č. 11(b) of the Federal Rules of Criminal Procedure.

¹⁵⁵ Dodatek z roku 1974 poradního výboru pro pravidla uveřejněný v Federal Rules of Criminal Procedure.

Omezení nejsou stanovena, ani co se týče okruhu osob, které je mohou sjednávat. Některé státy v USA vyžadují přítomnost zákonného zástupce či obhájce u mladistvého obžalovaného, nicméně uzavření dohody není vázáno na souhlas této osoby.¹⁵⁶

Základním předpokladem je však dobrovolné přiznání viny, případně dobrovolné prohlášení *nolo contendere* v přímé souvislosti se zásadou materiální pravdy u žalovaného skutku. Soud se před vynesením rozsudku ujistí, že žaloba má odpovídající skutkový základ a že obžalovaný porozuměl všem okolnostem, které plynou z jeho prohlášení o vině, případně prohlášení *nolo contendere*. Prohlášení tedy nesmí být učiněno pod nátlakem či pohrůzkou. Samotné prohlášení viny nemá žádné formální náležitosti, jelikož je učiněno osobně obžalovaným, a to na veřejném zasedání a pod přísahou. Takovému prohlášení však předchází řádné poučení ze strany soudu. Pakliže jsou splněny všechny tyto podmínky, lze dospět k odsuzujícímu rozsudku.

Přiznání či prohlášení *nolo contendere*, které soud z důvodu nesplnění shora uvedených podmínek nepřijme, nesmí být připuštěno jako důkaz proti obžalovanému v žádném trestním ani občanskoprávním řízení. Stejně tak soud postupuje v případě, že obžalovaný své rozhodnutí učiněné prohlášením vezme zpět před vynesením rozsudku.¹⁵⁷

6.3 Výhody aplikace dohody o vině a trestu v USA

Podle statistiky úřadu Bureau of Justice Statistics bylo v roce 2003 ukončeno přiznáním viny a sjednáním dohody o vině a trestu u federálních i státních soudů 90 a 95 % všech případů.¹⁵⁸ Tehdejší předseda Nejvyššího soudu Warren E. Burger varoval již v roce 1970, že procesní inovace by mohly způsobit drastický pokles počtu přiznání viny ze strany podezřelých, a to z důvodu slabší důkazní síly v rozmachu doby posílení práv podezřelých.

¹⁵⁶ Pravidlo č. 11 of the Federal Rules of Criminal Procedure.

¹⁵⁷ American Bar Association. ABA standards for criminal Justice Pleas of guilty. 3rd ed. 1999. ISBN 1-57073-713-4, s. 66–68.

¹⁵⁸ DEVERS, Lindsey. *Plea and Charge Bargaining*. Under Contract No. GS-10F-0114L, Order No. 2008-F_08151 [online]. 2011 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/plea_bargain, s. 1–3.

„Přibližně 90 % všech podezřelých se přiznává, řekl a dodal, že pokud by toto procento kleslo na 80 procent, počet soudců, státních zástupců a dalších soudních zařízení by se musel zdvojnásobit.“¹⁵⁹ Toto tvrzení lze podložit příkladem snahy zrušit dohodu o vině a trestu v El Pasa v letech 1978–1984, přičemž se následně zdvojnásobil počet soudních řízení a zvýšil počet nevyřízených případů o 250 procent, což si vynutilo reorganizaci soudů, aby bylo umožněno soudcům civilních soudů pomáhat s nárůstem trestních řízení.¹⁶⁰ Hlavní výhoda se tedy zcela nabízí a to je efektivnost a hospodárnost trestního procesu. Tento systém je již postaven na uzavírání dohod o vině a trestu a dá se říci, že je na něm za stávajících podmínek i závislý. Trochu s nadsázkou lze říci, že tento postup je výhodný i pro pachatele, pokud si dokáže sjednat výhodnou dohodu s žalobcem, může být potrestán skutečně zanedbatelným způsobem ve srovnání s hrozícím trestem za skutek, který skutečně spáchal.

6.4 Nevýhody aplikace dohody o vině a trestu v USA

Odborná veřejnost často kritizovala mechanismus sjednávání dohody, zejména z důvodu příliš volného uvážení žalobců, kteří využívají nátlakových metod k doznání pachatele a kteří v opačném případě žádají u soudu neúměrně vysoké tresty. Z provedených studií vyplynulo, že obžalovaný může důvodně předpokládat uložení neúměrně vyššího trestu u soudu než při sjednání dohody, a zejména fakt, že žalobce využívá velmi široké škály při uplatnění trestu u soudu. Závěrem mnoha studií bylo konstatováno, že pokud se obžalovaný rozhodne uplatnit právo šestého dodatku na soudní proces před porotou, pravděpodobně může očekávat výrazně nepříznivější výsledek ve svúj nejspěch.¹⁶¹ Tato skutečnost může v praxi vytvářet situaci, kdy skutečně neviný člověk raději prohlásí svou vinu či *nolo contendere*, než aby se hájil před porotou, kde mu může hrozit vysoký trest. Tento fakt stírá rozdílnost viny

¹⁵⁹ Vyjádření tehdejšího předsedy Nejvyššího soudu Spojených států amerických W. E. Burgera, článek uveřejněný v *The New York Times* dne 11. 8. 1970. Další informace jsou dostupné z: <https://www.nytimes.com/1970/08/11/archives/burger-warns-new-issues-may-overload-us-courts-in-an-address-to-the.html>

¹⁶⁰ Benefits of plea bargaining. In: *Britannica* [online]. [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/plea-bargaining/Benefits-of-plea-bargaining>

¹⁶¹ DEVERS, Lindsey. *Plea and Charge Bargaining. Under Contract No. GS-10F-0114L, Order No. 2008-F_08151* [online]. 2011 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/plea_bargain, s. 1–3.

a nevinu a nahrazuje ji hledáním nejvýhodnějšího trestu. Autor osobně by tuto situaci popsal příslovím: „Kdo chce příliš moc, může ztratit vše.“

6.5 Srovnání s českou právní úpravou

Srovnání české právní úpravy týkající se uzavírání dohod o vině a trestu s úpravou Spojených států amerických nelze omezit pouze na konkrétní aspekty tohoto postupu. Hovoříme zde i o rozdílnosti typu samotného modelu trestního řízení. Česká právní úprava ve smyslu kontinentálního modelu je velmi striktní a veškeré mantinely, ale i záruky pro účastníky řízení jsou předem jasně definovány. Autor osobně vnímá jako největší rozdílnost samotné pojetí dohody o vině a trestu v procesu trestního řízení. Česká právní úprava tento postup vnímá spíše jako odklon či alternativní způsob, který má směřovat k efektivnějšímu způsobu vyřízení věci. Spojené státy naproti tomu uzavírají dohodu o vině a trestu přibližně v devíti žalobních případech z deseti. Sjednávání dohody je základním kamenem trestního procesu Spojených států. Autor osobně se přiklání více k českému modelu, v němž vnímá větší zájem státu na zajištění spravedlnosti. Nicméně je nutno konstatovat, že určitá „zkratka“ tohoto aparátu přispívá ke zbytečným průtahům v trestním řízení. Český model je nejvíce podobný modelu *sentence bargaining* neboli vyjednávání o trestu. Toto považuje autor za rozumné, jelikož vnímá nezbytnost rozevřít mantinely ve způsobu trestání, pokud obviněný plně spolupracuje a pokud touto spoluprací lze nahradit procesní úkony svázané s procesními postupy, které vytvářejí průtahy v řízení. Naopak úprava Spojených států dává žalobci prostor pro vědomé přecházení zjištěného skutkového jednání, což je v rozporu se samotnou logikou trestního práva. Byť principiálně hovoříme o jedné a téže dohodě o vině a trestu, rozdílnost našich právních úprav je zcela zásadní. Z pozice obviněného by se autor subjektivně cítil bezpečněji v podmínkách českého trestního řízení. Z pozice státu by autor tuto skutečnost vnímal jako impuls k zamyšlení se nad administrativním břemenem, které musí orgány činné v trestním řízení nést na svých bedrech při ochraně společnosti.

7 ZHODNOCENÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Smyslem teoretické části předložené práce bylo získat podklady umožňující naplnit záměr tří základních průzkumných otázek v oblasti institutu dohody o vině a trestu. Tyto otázky, respektive odpovědi na ně, byly cílem teoretické části práce především proto, že vytvářely nezbytné podmínky pro navazující empirickou část. Autor práce nejprve shrnul základní mechanismy postupů v trestním řízení ze strany orgánů činných v trestním řízení a následně navázal implementací institutu dohody o vině a trestu do tohoto procesu. V rámci této části práce se dále snažil čtenáři přiblížit veškeré okolnosti týkající se historického průběhu zakotvení dohody o vině a trestu do českého právního řádu a v neposlední řadě i zákonné mechanismy aplikace. Následným sběrem dat, především z aktuálních zdrojů v oblasti statistik, bylo vyčerpávajícím způsobem předestřeno využívání různých forem odklonů či jiných způsobů vyřízení věci v rámci trestního řízení, aby bylo možné konstatovat závěr o míře sjednávání dohody o vině a trestu. Tato získaná data převedená na informace poskytující určitou informační hodnotu byla následně komparována s právní úpravou na Slovensku a v USA. Z výše uvedeného hlediska **byly cíle teoretické části naplněny**. Získané poznatky byly vzaty v potaz zejména při vytváření otázek do dotazníků pro empirickou část, aby tak došlo k propojení znalostí z teoretické roviny s aplikační praxí. V rámci závěrečného hodnocení práce budou předestřeny teoretické závěry konfrontované se závěry výzkumu, z čehož by měla vyplynout konstatování o současné právní úpravě, četnosti využívání dohody o vině a trestu a též případná možná zlepšení do budoucna.

8 EMPIRICKÁ ČÁST

8.1 Metody

Za účelem získání validních dat s důrazem na jejich přesnost a spolehlivost přistoupil autor práce k metodologické triangulaci, tedy ke kombinování více metod při získávání informací. Obvykle se používají kvantitativní a kvalitativní metoda sběru dat, jelikož omezení pouze na jeden přístup s sebou přináší riziko opomenutí některých důležitých aspektů. Kvantitativní výzkum spočívá v analýze dat, která budou získávána dotazováním prostřednictvím dotazníků. K dosažení vysoké míry reliability byl zvolen dotazník se silnou standardizací prostřednictvím omezené volby odpovědí na konkrétní dotazy. Naproti tomu kvalitativní výzkum bude proveden prostřednictvím řízeného rozhovoru, kde kladené dotazy často vyplývají až ze samotného hovoru. Zde je kladen důraz na neomezování respondenta definovanými možnostmi odpovědí, ale naopak se vytváří prostor pro vlastní úvahy a myšlenky respondentů, čímž byla posílena validita dat. Kombinací těchto metod si autor práce dává za cíl získat co nejkvalitnější data pro jejich následnou analýzu.¹⁶²

8.1.1 Dotazníky

Způsob vedení průzkumu a následné vyhodnocení získaných dat bylo převzato z monografie *Pokročilé metody vědecké práce* od autora Zdeňka Molnára¹⁶³. Průzkum byl proveden metodou dotazníkového šetření v rámci reprezentativního vzorku policistů zařazených na služební místo komisař u Služby kriminální policie a vyšetřování se zaměřením na činnost vyšetřování obecné i hospodářské trestné činnosti. Autor práce si stanovil jako cíl získat data od vyšetřovatelů vykonávajících svou činnost v rámci celého území České republiky napříč všemi krajskými ředitelstvími policie. Sběr dat byl proveden prostřednictvím standardizovaného dotazníku v celkovém počtu 16 otázek, z nichž 14 otázek mělo kvantitativní charakter s omezenou možností několika

¹⁶² MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. [Zeleneč]: Profess Consulting, 2012. Věda pro praxi (Profess Consulting). ISBN 978-80-7259-064-3, s. 44–48.

¹⁶³ Tamtéž, s. 41–42.

odpovědí. Zbylé dvě otázky dávaly prostor respondentům pro vlastní podněty na základě osobních zkušeností se zaměřením na pozitivní a negativní jevy diskutovaného tématu.

Úplné znění dotazníku

1) *Ve kterém kraji pracujete?*

2) *Jak dlouho pracujete na pozici vyšetřovatele?*

- *1–3 roky*
- *4–6 let*
- *7–9 let*
- *10–14 let*
- *15 a více*

3) *Absolvoval(a) jste v rámci vysokoškolského vzdělání zkoušku z trestního práva?*

- *Ano*
- *Ne*

4) *Absolvoval(a) jste někdy školení či přednášku na téma dohody o vině a trestu?*

- *Ano*
- *Ne*

5) *Byla někdy sjednávána dohoda o vině a trestu ve spisovém materiálu, který jste zpracovával(a) před 1. říjnem 2020?*

- *Ano*
- *Ne*

6) *Byla někdy sjednávána dohoda o vině a trestu ve spisovém materiálu, který jste zpracovával(a) po 1. říjnu 2020?*

- *Ano*
- *Ne*

7) *Víte, jaké změny přinesla novela z roku 2020 ohledně podmínek sjednání dohody o vině a trestu?*

- *Ano*
- *Lehce tuším*
- *Ne*

8) *Považujete odklon dohodu o vině a trestu za přínos z hlediska hospodárnosti trestního řízení?*

- *Ano*
- *Ne*
- *Neumím posoudit*

9) *Došlo někdy ve vašem spisovém materiálu k zamítnutí sjednání dohody o vině a trestu ze strany státního zástupce?*

- *Ano*
- *Ne*

10) *Ve kterém stadiu trestního řízení považujete uplatnění institutu dohody o vině a trestu za nejefektivnější z hlediska hospodárnosti trestního řízení?*

- *V přípravném řízení*
- *Po podání obžaloby*
- *V rámci hlavního líčení*
- *V rámci odvolacího řízení*

11) *Po poučení obviněného o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu obviněný nejčastěji na základě vaší zkušenosti:*

- *Projevil zájem o sjednání dohody*
- *Neprojevil zájem o sjednání dohody*
- *Ponechal si možnost rozhodnutí na pozdější dobu*

12) *Můžete uvést z hlediska svého subjektivního vnímání, v kolika případech ve vašich trestních řízeních obviněný alespoň požádal o možnost sjednání dohody o vině a trestu?*

- *Zatím nikdy*
- *Do 10 %*
- *Do 25 % případů*
- *Do 50 % případů*
- *Do 75 % případů*
- *Ve více jak 75 % případů*

13) *Můžete uvést z hlediska svého subjektivního vnímání, v kolika případech byla skutečně uzavřena dohoda o vině a trestu ve vašich trestních řízeních?*

- *Nikdy*
- *Do 10 % případů*
- *Do 25 % případů*
- *Do 50 % případů*
- *Do 75 % případů*
- *Ve více jak 75 % případů*

14) *Jak vnímáte v praxi aplikaci institutu dohody o vině a trestu?*

Označte vše, s čím souhlasíte.

- *Přineslo to více administrativy*
- *Ve výsledku se tím trestní řízení spíše prodlužuje*
- *Byl(a) bych pro zrušení možnosti sjednávat dohodu v přípravném řízení*

- *Neumím posoudit*
- *Aplikace přinesla méně dokazování a zrychlení trestního řízení*
- *Státní zástupci nechtějí dohody sjednávat*

15) *Uvedte stručně, v čem spatřujete pozitiva dohody o vině a trestu?*

16) *Uvedte stručně, v čem spatřujete nedostatky v praktickém aplikování možnosti sjednání dohody o vině a trestu?*

V časovém rozmezí od října 2021 do března 2022 bylo získáno a zaevidováno celkem 126 vyplněných dotazníků.

8.1.2 Rozhovory

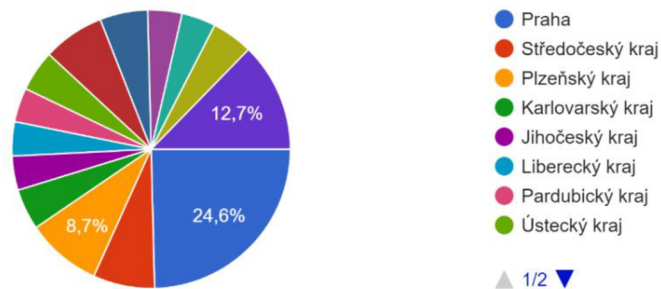
Jak bylo již zmíněno, kvalitativní sběr dat byl uskutečněn prostřednictvím rozhovorů. Ty byly uskutečňovány na dvou úrovních, a to se státními zástupci okresních a obvodních státních zastupitelství a se soudci z okresních a obvodních soudů. Strukturovanost otázek byla záměrně nízká, aby na straně jedné držela respondenta v liniích problematiky a současně na straně druhé aby jej neomezovala ve vlastních poznatcích. Veškeré otázky byly otevřené, bez předem stanovených možností odpovědí. Rozhovory probíhaly průběžně v období od prosince 2021 do května 2022, kdy bylo za toto období uskutečněno celkem 20 rozhovorů.

8.2 Skupiny respondentů

8.2.1 Policisté

1) Ve kterém kraji pracujete?

126 odpovědí

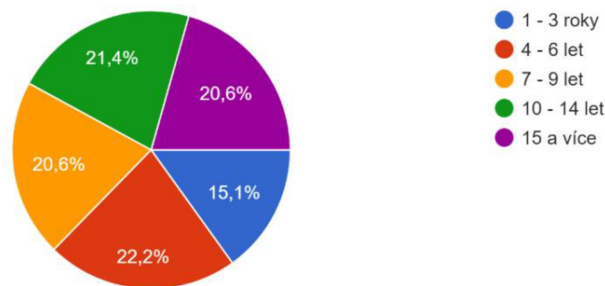

Obrázek 10: Kraje, ve kterých respondenti pracují

Otázka č. 1 měla prokázat relevantnost dat s ohledem na působnost celé České republiky, kdy se podařilo získat odpovědi z řad policistů ze všech krajských ředitelství policie, přičemž nejvíce odpovědí bylo získáno mezi policisty Krajského ředitelství policie Praha.

2) Jak dlouho pracujete na pozici vyšetřovatele?

126 odpovědí

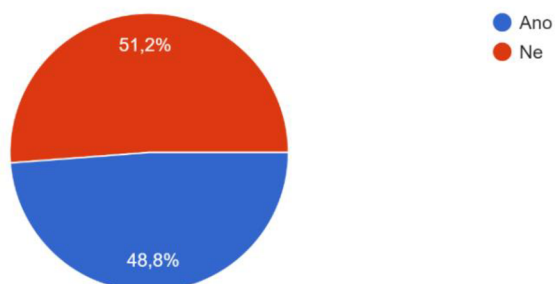

Obrázek 11: Délka výkonu profese na pozici vyšetřovatele

Otázka č. 2 měla zohlednit délku výkonu profese na pozici vyšetřovatele, a tím zvážit relevantnost s ohledem na dostatek zkušeností a praxe. Byla zachycena celková vyváženost mezi všemi skupinami, byť to nebylo předpokladem.

3) Absolvoval(a) jste v rámci vysokoškolského vzdělání zkoušku z trestního práva?

125 odpovědí

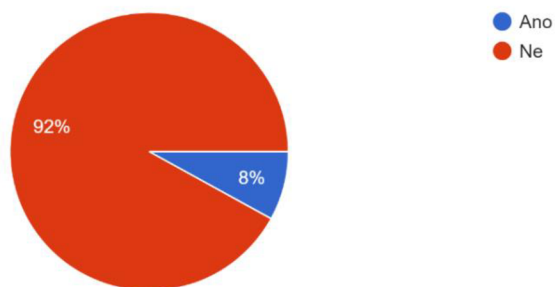

Obrázek 12: Zkouška z trestního práva

Podmínkou pro výkon profese vyšetřovatele je mimo jiné dosažené vysokoškolské vzdělání, nicméně již není nikde definováno, z jakého oboru toto vzdělání má být. V praxi se často setkáváme s vyšetřovateli, kteří dosáhli vzdělání v úplně jiném oboru, který nemá s prací policisty nic společného, a s tím souvisí absence vědomostí z oblasti trestního práva a trestního řízení jako takového. Uvedená statistika tuto skutečnost potvrzuje.

4) Absolvoval(a) jste někdy školení či přednášku na téma dohody o vině a trestu?

125 odpovědí

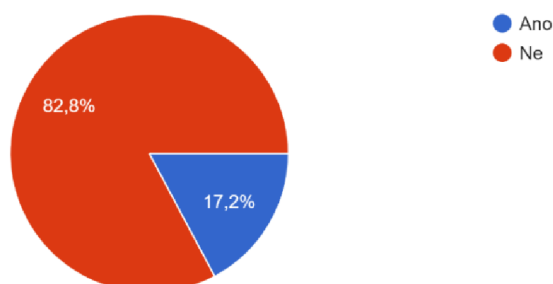

Obrázek 13: Školení či přednáška na téma dohody o vině a trestu

Tato otázka navazuje svým záměrem na otázku předcházející, zejména kvůli absenci jakéhokoliv organizovaného získávání znalostí policistů k danému tématu. Z pohledu autora je tento ukazatel dosti závažný. Autor osobně vnímá negativně skutečnost, že nikdy nedohledal v rámci policie žádné školení, které by bylo na podobné téma, byť takové školení aktivně vyhledává z důvodu, že ho problematika velmi zajímá.

5) Byla někdy sjednávána dohoda o vině a trestu ve spisovém materiálu, který jste zpracovával(a) před 1. říjnem 2020?

122 odpovědí

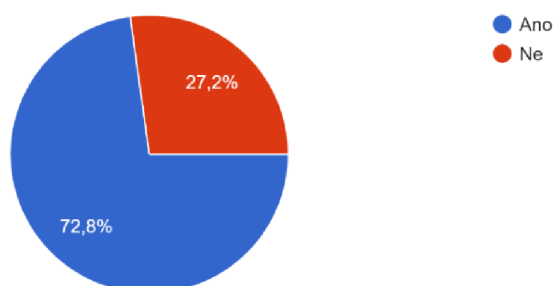

Obrázek 14: Uzavírání dohody o vině a trestu před poslední novelizací

Předmětná otázka směřovala k uzavírání dohody o vině a trestu před poslední novelizací, která výrazně rozšířila možnosti, a následně po účinnosti této novely. Výsledkem je údaj zjevně korespondující se statistikami, které byly v rámci teoretické části práce získány.

6) Byla někdy sjednávána dohoda o vině a trestu ve spisovém materiálu, který jste zpracovával(a) po 1. říjnu 2020?

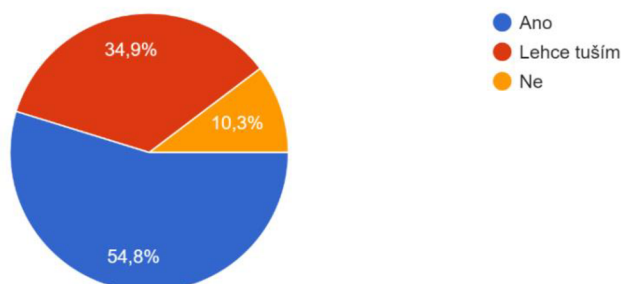
125 odpovědí

Obrázek 15: Uzavírání dohody o vině a trestu po poslední novelizaci

Otázka opět navazuje na otázku předcházející, byť autor považuje za nelichotivé, že i rok po účinnosti zmíněné novely neproběhlo sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení ve více jak čtvrtině případů. Autor se domnívá, že je tomu tak kvůli nevědomosti o správném postupu ze strany policistů a minimální iniciativě státních zástupců vyvolat jednání o dohodě již před podáním obžaloby, a to bez podnětu obviněného.

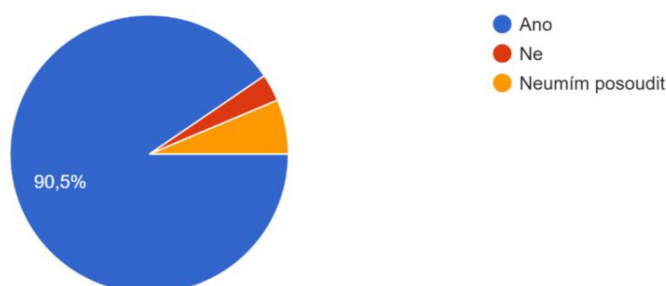
7) Víte, jaké změny přinesla novela z roku 2020 ohledně podmínek sjednání dohody o vině a trestu?
126 odpovědí

Obrázek 16: Změny podmínek po novele z roku 2020

Jako pozitivnější autor vnímá, že pouze 10 procent dotazovaných uvádí neznalost změn v rámci novely, která rozšiřuje podmínky sjednávání dohody o vině a trestu.

8) Považujete odklon dohodu o vině a trestu jako přínos z hlediska hospodárnosti trestního řízení?
126 odpovědí

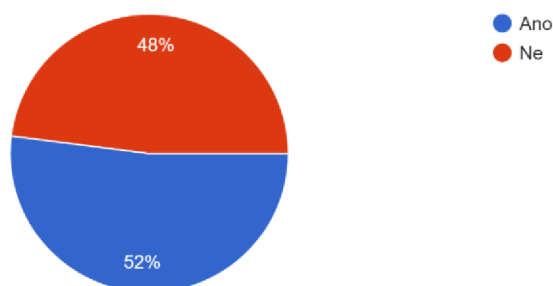

Obrázek 17: Odklon dohody o vině a trestu jako přínos

Z praktického hlediska lze vyšetřování omezit pouze na nejnútnejší procesní úkony, čímž může být naplněna podmínka zrychlení řízení. Již v přípravném řízení před podáním obžaloby vnímá 90 % policistů institut dohody o vině a trestu jako přínos z hlediska hospodárnosti.

9) Došlo někdy ve vašem spisovém materiálu k zamítnutí sjednání dohody o vině a trestu ze strany státního zástupce?

125 odpovědí

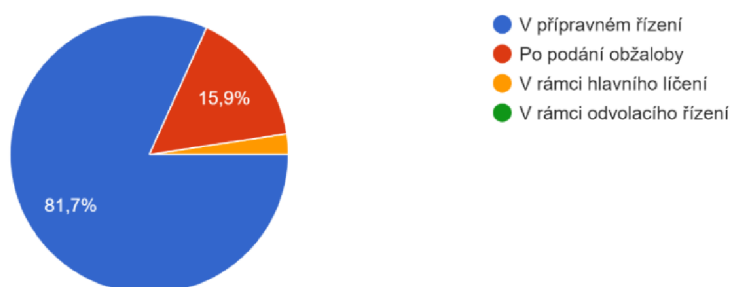

Obrázek 18: Zamítnutí sjednání dohody o vině a trestu ze strany státního zástupce

Tato otázka je sice velmi obecná a její vypovídací hodnota bez doplňujících faktů omezená, nicméně i tak lze říci, že s ohledem na malé množství zkušeností policistů (viz předchozí otázky) lze hovořit o poměrně vysokém čísle zamítnutých podnětů ke sjednání dohody. Hovoříme zde o zamítnutých podnětech ke sjednání, **tedy k jednání ani nebylo přistoupeno.**

10) Ve kterém stadiu trestního řízení považujete uplatnění institutu dohody o vině a trestu jako nejefektivnější z hlediska hospodárnosti trestního řízení?

126 odpovědí

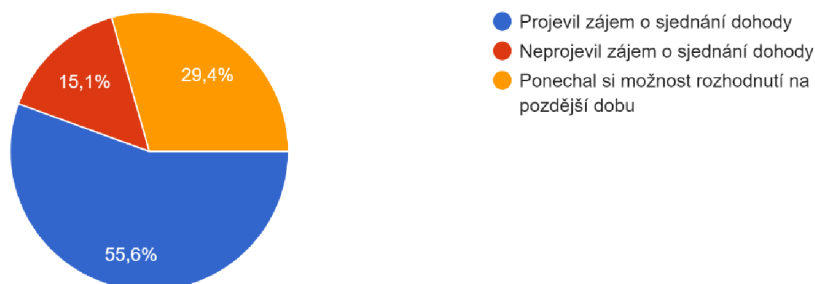

Obrázek 19: Nejefektivnější stadium uplatnění institutu dohody o vině a trestu

Čím dříve začne jednání o dohodě, tím dříve může celé trestní řízení skončit. Policisté povětšinou vycházejí z této logiky. Jsou také ale značně ovlivněni skutečností, že znají nejlépe právě primární část přípravného řízení před podáním obžaloby a jejich znalosti následného postupu již nejsou tak obsáhlé.

11) Po poučení obviněného, o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu, obviněný nejčastěji na základě mé zkušenosti:

126 odpovědí

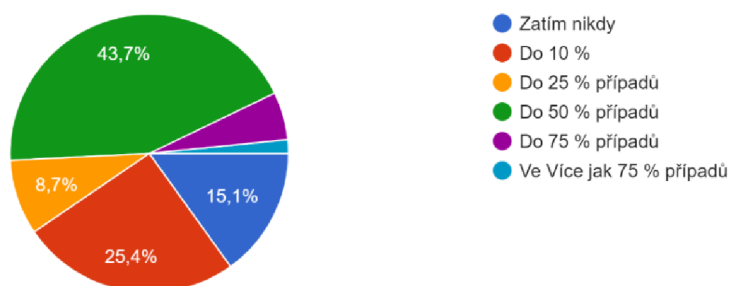

Obrázek 20: Reakce obviněného po poučení o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu

Zejména u bagatelní trestné činnosti, která bývá často velmi dobře zadokumentována, obviněný v rámci trestního řízení svou vinu doznává a spolupracuje. Uzavření dohody mu v takovém případě otevírá vidinu výhodnějších podmínek. Z grafu je patrné, že vysoké procento obviněných tento způsob vyřízení věci kvituje.

12) Můžete uvést, z hlediska svého subjektivního vnímání, v kolika případech ve vašich trestních řízeních obviněný alespoň požádal o možnost sjednání dohody o vině a trestu?

126 odpovědí

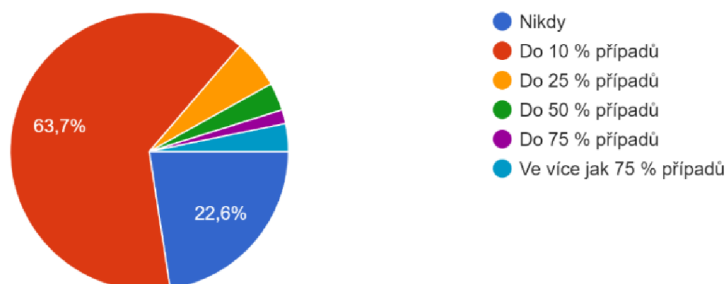

Obrázek 21: Množství obviněných, kteří podnět k zahájení jednání o dohodě o vině a trestu

Otázka č. 12 již pojednává o množství obviněných, kteří podají státnímu zástupci podnět k zahájení jednání o dohodě. I zde je patrné, že se jedná o poměrně vysoká čísla, přinejmenším výrazně vyšší, než kolik dohod je ve skutečnosti uzavřeno.

13) Můžete uvést, z hlediska svého subjektivního vnímání, v kolika případech byla skutečně uzavřena dohoda o vině a trestu ve vašich trestních řízeních?

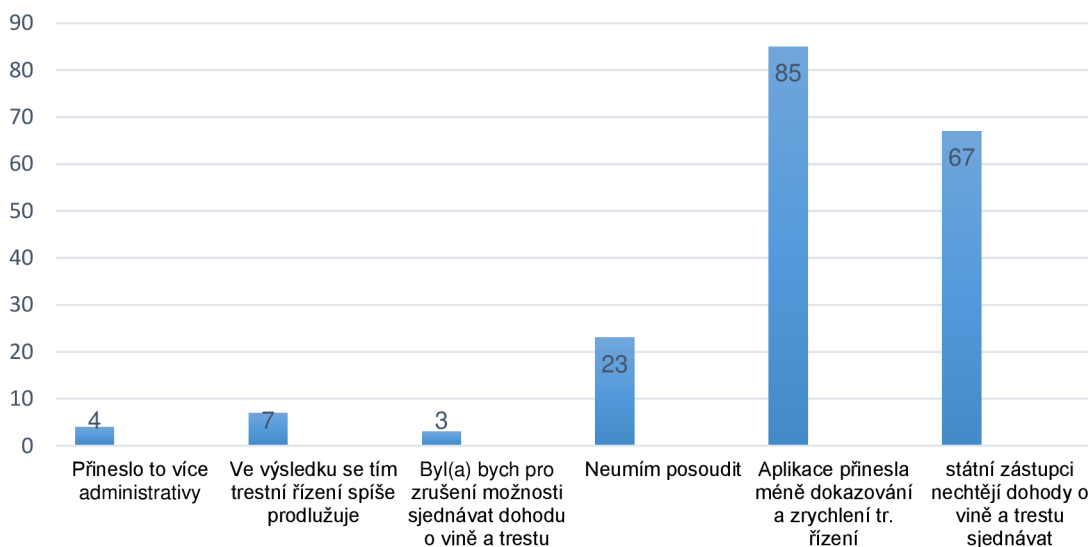
124 odpovědí

Obrázek 22: Množství případů, kdy byla skutečně uzavřena dohoda o vině a trestu

Tato statistika však znázorňuje vysoký propad mezi počtem obviněných, kteří dohodu chtějí sjednat (viz otázky č. 11 a 12) a kolik dohod je skutečně uzavřeno. Vystává zde otázka, čím je to zapříčiněné. Jako jeden z možných argumentů se nabízí odpověď v následujícím dotazu.

14) Jak vnímáte v praxi aplikaci institutu dohody o vině a trestu?

Obrázek 23: Množství obviněných, kteří podnět k zahájení jednání o dohodě

Negativních postojů je skutečně zanedbatelné množství, naproti tomu byl zjištěn velmi nelichotivý výsledek v oblasti, jak policisté vnímají zájem státních zástupců dohody uzavírat. Dle názoru autora je toto zjištění v přímé spojitosti s výsledkem znázorněným v předcházejícím grafu. Více jak polovina respondentů má tuto zkušenost.

15) Uved'te stručně, v čem spatřujete pozitiva dohody o vině a trestu?

Z celkového počtu 80 subjektivních odpovědí formou volného vyjádření zazněly jedenasedmdesátkrát v různých podobách hospodárnost trestního řízení, úspora financí pro stát, efektivnější a rychlejší způsob trestního řízení, méně dokazování ve vyšetřování, méně administrativní zátěže a úspora práce pro policii a soudy, a to i pro soudy odvolací. V šesti případech respondenti uvedli, že žádná pozitiva nevidí nebo že to neumějí posoudit. Ve dvou případech zazněla vyšší motivace pachatele vypovídat a přiznat se, aby splnil podmínky pro sjednání dohody v případech, kde by jinak spíše vůbec nevypovídal.

Citace jednoho respondenta: *„Ve složitých kauzách, zejména hospodářského charakteru, je přistoupení na dohodu jedním z mnoha obviněných často silný argument pro stanovení viny u dalších obviněných jak v přípravném řízení, tak v i řízení před soudem. Když jeden z obviněných přistoupí na dohodu a splní všechny podmínky, je pro ostatní velmi těžké udržet svoji linii obhajoby. Ve skutkově složitých případech závažné hospodářské kriminality, zejména daňového charakteru, nám tento institut výrazně vstoupil téměř do všech kauz.“*

16) Uved'te stručně, v čem spatřujete nedostatky v praktickém aplikování možnosti sjednání dohody o vině a trestu?

Mezi negativními osobními zkušenostmi často rezonovala neznalost postupu ze strany policie z důvodu absence školení a metodiky. Policisté tak ignorují alternativní postupy a směřují vždy k ukončení návrhem na podání obžaloby. Ovšem nejčastější výhrady zazněly k přístupu ze strany státních zástupců. Ti si často vyžadují kompletní dokazování v plném rozsahu zakončené návrhem na podání obžaloby a až poté sami zváží možnost jednání o dohodě. Dále se opakovaně objevuje: neochota státních zástupců, zamítnutí jednání o dohodě z výchovného důvodu postavit obviněného před soud, neochota státních zástupců sjednávat dohodu u důkazně silných případů. V různých podobách zazněl tento argument týkající se špatné spolupráce se státním zástupcem celkem pětadvacetkrát. Častým argumentem bylo i taktické

vyčkávání obviněného i státního zástupce, jak proběhne přípravné řízení. V 19 případech respondenti uvedli, že žádné nedostatky nespátřují nebo nemohou na základě svých malých zkušeností posoudit.

8.2.2 Státní zástupci

8.2.2.1 Rozhovory

Mgr. Petra Hanzálková, OSZ Praha 9, rozhovor uskutečněn dne 29. 3. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: „*Ano, má.*“

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: „*V určitých případech ano.*“ Můžete uvést v jakých případech ne? „*Zejména u bagatelní trestné činnosti nebo u ZPŘ.*“

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: „*Pokud je to dohoda uzavřená v přípravném řízení, pak ano. Soudu odpadá nutnost nařídít hlavní líčení a s tím související úkony.*“

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: „*Určitě v přípravném řízení, co nejdříve to jde po sdělení obvinění.*“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: „*Z teoretického úhlu pohledu ano, ale v praxi je jednodušším způsobem u velké většiny případů prohlášení viny. Je to jednodušší, hospodárnější a efektivnější.*“

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Všude platí krajské právo, obecně je to o tom jednou s tím začít, vytvořit si vzory na postup, a když už je někdo má, tak spíš ho bude napadat, v jakých případech uzavřít, V určitých okresech se více sjednává v řízení před soudem právě proto, že jsou na to již státní zástupci zvyklí, naopak někde se nesjednává dohoda vůbec.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Záleží na různých faktorech, mimo jiné na celkové důkazní situaci a na okamžiku, kdy obviněný prohlásí, že chce dohodu uzavřít.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„U každého se dává taková výše peněžitého trestu, aby byla úměrná jeho možnostem, nemyslím si, že je to zneužitelné. Pokud je vysoká škodlivost jednání, nehrozí, že by se někdo ze svého trestu vykoupil, peněžitý trest nenahradí odnětí svobody.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *Určitě v tom hraje roli mimo jiné i věk, starší kolegové nechtějí tyto nové způsoby uplatňovat prostě proto, že se to tak nikdy nedělalo. Naopak mladší kolegové jsou tomuto více nakloněni. Ohledně soudců, tam jsou k tomu nakloněni vesměs ve většině.*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Pokud by se mělo při vyšetřování vyslýchat více svědků, dělat znalecké posudky z více oblastí apod., tak jde o úsporu času, a tím efektivnější trestní řízení. Negativně vnímám zbytečně vysokou byrokracii. Dále nedostatečnou technickou vybavenost, nemáme pro sjednávání dohod zázemí ani technické vybavení. Například pokud je obviněný ve výkonu trestu, znamená*

to, že v případě sjednávání si musí státní zástupce vypůjčit jednací místnost, kam musí být obviněný eskortován, soudy i OSZ mají oddělené IT.“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Nevidím důvod, proč by nemohla být sjednána dohoda s mladistvým obviněným, zlepšení technického zázemí, koncepčně vyřešit uzavírání dohody tam, kde je více spoluobviněných za situace, kdy ke sjednání dohody dochází ve stadiu přípravného řízení.“*

Mgr. Petra Zdeňková, OSZ Praha 8, rozhovor uskutečněn dne 25. 3. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: Může podle vás, pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Na počátku hl. líčení, přičemž je ale dobré vědět dopředu, že obžalovaný má na uzavření zájem. Zdejší soud zasílal stanovisko obviněného k možné dohodě. Někdy zjistíte zcela neformálně, že vám advokát sám volá a zjišťuje podmínky dohody, což je celkem dost efektivní, a nemyslím, že by to nešlo takto dělat. Výhody jsou zejména pro soud, neprovádí se dokazování, tedy úspora času pro soud, pro OSZ i svědky. Pro OSZ je úspora asi jen časová, protože 95 procent věcí žalujete jako nezpochybnitelné věci, a tak jde spíše jen o trest. Problém bývá, když je více obžalovaných, je třeba zvážit možný vývoj*

důkazní situace a zda je dobré uzavřít dohodu jen s jedním ze spoluobžalovaných. Já osobně dohody na OSZ neuzavírám. Je to krok navíc, neboť stejně se musí jít k soudu, kde soud dohodu potvrdí. Považuji za problém, že v mezidobí se může změnit rejstřík trestů obviněného a na místě se bude ukládat již jiný trest, než byl domluvený.“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„V naprosto dostatečné míře. Jde jen o formu, že to někdy vypadá jak na trhu, kdy obžalovaný má potřebu licitovat o trestu. Osobně ústně hlásím dopředu, jaká je z mé strany nejnižší nabídka.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Viz shora uvedené odpovědi.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, ale nikdy to není trest naprosto neodpovídající, který by byl pro nás nepřijatelný.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Myslím, že taková souvislost není. Nyní je v kurzu ukládání peněžitých trestů, ale to má smysl jen u toho, kdo má peníze a je ochoten zaplatit.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Vcelku pozitivně, tedy kromě uzavírání dohody v přípravném řízení před podáním obžaloby.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Viz shora uvedené odpovědi.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy at' legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Nemám, u nás je sjednávání dohody vcelku neformální záležitost, není tam prostor pro legislativní změny.“*

Mgr. Ondřej Wengler, OSZ Tachov, rozhovor uskutečněn dne 21. 3. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano má, postup uvedený v trestním řádu totiž formalizuje postup aplikovaný již dříve zcela neformálně, kdy se obviněný dotazoval státního zástupce na uvažovaný trest, poté se neformálně dotazoval soudu a poté případně prohlásil skutečnosti za nesporné, doznal se, souhlasil se čtením výpovědí svědků apod. Jeví se tedy jako vhodné, aby to, co probíhalo neformálně, dostalo nějaký procesní rámeček.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Určitě ano. Zejména ve složitějších kauzách, kde by se mělo konat obsáhlé dokazování, se jedná o výrazné zrychlení a zjednodušení celého řízení. Jak se ukazuje v praxi, pokud má obviněný určitou jistotu pro něj akceptovatelného trestu, je ochoten více spolupracovat. V případě dohody přitom v podstatě nic neriskuje, když k jeho prohlášení by se nepřihlíželo, pokud by například následně soud dohodu neschválil.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: *„Spíše okrajově. Nelze totiž předpokládat, že dohody budou uzavírány v takovém množství případů, aby to mělo podstatný vliv na zatížení soudů.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Na počátku trestního stíhání, po doručení usnesení o zahájení trestního stíhání, popř. po zajištění neodkladných a neopakovatelných úkonů.“*

Takový postup totiž může podstatným způsobem zrychlit trestní řízení jako celek. Sjednání dohody před soudem, tedy po provedení kompletního dokazování ve vyšetřování, již trochu ztrácí efekt. Samozřejmě ve složitějších kauzách je i takový postup možný, státní zástupce by však neměl vzít toto v úvahu a zvažovat přísnější trest, než který by uvažoval při dohodě na počátku vyšetřování.“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„U zdejšího státního zastupitelství ano. U jiných zastupitelství však zpravidla nikoliv. Na uzavírání dohod má vliv řada faktorů, jako jsou ochota státního zástupce, ochota obviněného a obhájce, předpoklad, že soud dohodu zpravidla schválí apod.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Dohoda je velmi efektivní způsob projednání věci v případě, kdy jsou státní zástupce i obviněný ve shodě ohledně skutkových okolností a zamýšleného trestu. Jestliže jsou obě strany ve shodě, pak se jeví jako bezpředmětné provádění dokazování, které řeší již vyřešené a nesporné otázky. Je zřejmé, že pokud soud považuje dohodu za nevhodný postup, dohody neschvaluje či k nim má podstatné výhrady, pak ani státní zástupci působící u tohoto soudu nemají vůli dohodu uzavírat. Lze tedy shrnout, že je zapotřebí aktivního přístupu všech orgánů činných v trestním řízení.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, ochota sjednat dohodu je brána jako vyšší stupeň doznání obviněného, neboť obviněný doznává skutek, ale zároveň akceptuje trest. Zároveň je bonifikováno zrychlení a zjednodušení trestního řízení.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: „Nemyslím si to. V případě hospodářské kriminality je vždy uváženo o peněžitém trestu, je rovněž i přihlíženo k případnému obohacení pachatele, které by mělo být peněžitým trestem odčerpáno. Uložení peněžitého trestu přitom nevylučuje uložení i jiných trestů. Nelze tedy konstatovat, že bohatý obviněný se vyplatí z trestní odpovědnosti uhrazením peněžitého trestu. Nutno rovněž podotknout, že při dohodě nezáleží jen na obviněném, ale i na státním zástupci a soudu, zda bude uložen trest, který obviněný zamýšlel.“

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „U OSZ a OS Tachov je přístup pozitivní, všem to zjednodušuje práci. Naopak v jiných okresech lze vysledovat názory, že to nemá cenu uzavírat, že podání obžaloby je jednodušší.“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „Pozitivem je určitě procesní zjednodušení a zrychlení trestního řízení. Negativem je pak možná vyšší náročnost na organizaci z pozice státního zástupce, kdy je nutné předvolat či vyrozumět účastníky řízení, vést jednání o dohodě apod. Samozřejmě dohoda vyžaduje i vyšší preciznost práce státního zástupce, kdy v případě podání obžaloby lze ledacos dohnat při hlavním líčení, což u dohody nepřichází v úvahu.“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: „Patně nikoliv. Jak vyplývá z podstaty dohody, lze si jen stěží představit, jak legislativně či jinak účastníky donutit k vyššímu využívání tohoto institutu. Jak již bylo výše uvedeno, používání dohody je závislé na dobré spolupráci všech stran řízení.“

JUDr. Miroslav Mojžíš, OSZ Praha 3, rozhovor uskutečněn dne 28. 1. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano, má. V podstatě trestní příkaz je jistým návrhem trestu. Je pak na procesních stranách, zda jej budou akceptovat, či podají odpor.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Přikláněl bych se spíše k rychlosti. Hospodárnost jako taková by neměla být hlavním kritériem. Zájmem všech stran by mělo zůstat nalezení materiální pravdy. Ryze prakticky však je dohoda i prohlášení viny celkem užitečný nástroj.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: *„V obsáhlejších a složitějších věcech ano. U jednodušších, které lze rozhodnout na jedno hlavní líčení, případně dvě, se o takovou úsporu času nejedná. Nicméně dohody jistě uleví soudům.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Nelze s jistotou říci. Nicméně, čím dřív je uzavřena a soudem schválena, tím je řízení kratší. Není nutno realizovat pozdější fáze trestního řízení.“*

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„V té, co je možná, ano.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Obhájce i v případě úplně jasných záležitostí má dojem, že dohoda pro jeho klienta zajistí naprostou beztrestnost. Nepokrytě se diví, že státní zástupce nemá na takovém uzavření dohody zájem.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Dochází a je to tak správně. Ostatně trestní řád u dohody požaduje prohlášení viny a současně nabízí uložit trest pod zákonnou trestní sazbu.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Jistě, ostatně na toto pamatuje tr. zákoník, zejména § 39 odst. 1 a odst. 8 tr. zákoníku, ale nemyslím, že je to zneužitelné.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Nevnímám žádné problémy ze strany kolegů ani soudců. Nicméně ze strany soudců trvá přezkoumání zákonnosti, to ale není to jisté jako vytváření obstrukcí.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Efektivita v případě náročných trestních věcí, věc lze vyřídit jedním řízením. Nevýhody nespátřuji ani tak v právní úpravě, jako v nepřiměřeném očekávání obviněných a jejich obhájců.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Nejedná se o právní vadu, nicméně pachatel hospodářské trestné činnosti se obvykle nebojí trestu, jelikož nebývá spojený s odnětím svobody, vyplatí se mu zdržovat a obhájce činí další a další opravné prostředky, protože i obhájce si chce vydělat. Pokud by pachatelům reálně hrozily vyšší tresty, pak by dohoda byla pro pachatele více zajímavá.“*

Mgr. Marie Musílková, OSZ Praha 8, rozhovor uskutečněn dne 15. 2. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Určitě má. V současné době je poměrně často využíván a výrazně zrychlil soudní řízení. Tím zbývá více času na složitější věci, kde se soudní řízení vícekrát odročuje.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Ano. Už dříve došlo k urychlení soudního řízení tím, že v důsledku novely trestního řádu se listinné důkazy nemusí už číst, jak to bylo dříve, pouze se konstatují a předkládají stranám k nahlédnutí, pokud mají zájem. Jelikož my i obhájce jsme už viděli tyto důkazy v předchozí době, většinou žádáme přečíst jen něco, na co chceme upozornit. A ještě dříve to bylo zavedení zkráceného řízení a trestních příkazů. A nyní to opravdu funguje rychle díky dohodám. Způsobilo to dokonce u obvodních soudů pocit, že je možné snížit počet soudců se specializací na trestní agendu. Pro nás jako státní zástupce to také znamená určitou úlevu, že trávíme méně času u soudu a můžeme víc času věnovat výkonu dozoru v přípravném řízení. Je také méně odvolání.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: *„Již jsem uvedla v přechozí odpovědi.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Ve fázi počátku soudního řízení, tak jak je to po novele tr. řádu možné. Dříve zavedená možnost sjednat dohodu v přípravném řízení byla naprosto neefektivní a nevyžívala se. Nemáme žádnou volnou kancelář, kde by mohly být vedena jednání s obviněným a obhájcem a případně poškozenými. Dnes máme pro ty účely kancelář v centrální budově, kde je stůl s počítačem a dvě židle. Protokol jsem si musela předepsat sama. Technicky je to prostě zcela nereálné.“*

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Ano, využívá. Do přípravy k hlavnímu líčení si vždy píšeme, kam až můžeme jít při jednání o dohodě, a pokud není obhajoba nerealistická, ke sjednání dohody dojde.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„K tomuto jsem se již vyjádřila v předchozích otázkách.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Dochází. Ale máme předem připravenou spodní hranici, kam až můžeme jít. Je to daň za urychlení řízení, musí to být výhodné pro obě strany.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Ne. Peněžitý trest se snažíme navrhopat vždy, pokud je to možné a osoba pachatele to umožňuje. Jsme k tomu vedeni i nadřízenými, v přípravě k hlavnímu líčení musíme zdůvodnit, pokud peněžitý trest nenavrhujeme. Problém je, že většina pachatelů je nemajetných.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Velmi pozitivní. Zejména u soudců, je to zcela v jejich zájmu, ušetří jim to hodně práce s vedením hlavního líčení a poté s vypracováním odůvodnění rozsudku. Když je dohoda sjednána, rozsudek odůvodnění neobsahuje.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Pozitiva jsem již uvedla, negativa spatřuji v přípravném řízení, kde na to nejsme technicky vybavení.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy at' legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Nyní to vnímám jako praktický institut, vylepšení mě nenapadají.“*

Mgr. Hana Hroníková, OSZ Praha 9, rozhovor uskutečněn dne 17. 1. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Myslím, že tam nepatří.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Ano, přináší to úlevu soudům, ale i nám. Nepíše se zdlouhavé odůvodnění jako při obžalobě ani při rozsudku.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: *„Ano, to zajisté.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Z logiky věci co nejdříve to jde, tedy po sdělení obvinění.“*

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Plně se nevyžívají, starší kolegové tyto nové prostředky nechtějí využívat. Určitě by byl prostor pro více sjednaných dohod. Je to jen na rozhodnutí státního zástupce, pokud se mu dohoda nechce sjednat, tak jej nikdo nepřiměje.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Nemáme žádné prostory a technické zázemí pro jednání. Nemáme kam zvát obviněného, obhájce a třeba i desítky poškozených. Na praktickou stránku nikdo nemyslel. Navíc s tím přišla větší administrativní zátěž pro nás,*

jsme přetížení a nemáme prostor na jiné věci. Není čas na školení, nelze nahlížet do judikatury, děláme jen to nejnnutnější, abychom vše zvládali.“

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, myslím, že to takto funguje, proto píšeme do obžaloby tresty, aby obviněný věděl, co ho čeká, pokud nebude chtít sjednat dohodu.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Reálně se to děje, ale chybí morální hledisko. Nevadilo by mi to u prvotrestaných.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Jak jsem uvedla, je to člověk od člověka. U soudců to vnímám pozitivněji, nedělají problémy, je to pro ně výhodné.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Určitě to je úspora času, jsou ale komplikace při sjednání dohody u jednoho pachatele, zatímco druhý pachatel nespolupracuje, není dostatečně vyřešen postup. Dalším negativem je, že si musím vzít obviněného do kanceláře, aby bylo možné jednání.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Dohoda by měla být sjednána jen do podání obžaloby, pak to ztrácí význam. Obviněný se rozhodne při hlavním líčení uzavřít dohodu a spis se vrací státnímu zástupci a ten pokračuje v řízení. Dále by to chtělo lepší zázemí, nestačí něco pouze uzákonit, je potřeba k tomu vytvořit i reálné podmínky. Často je problém zařídit vězeňskou službu, aby nám zajistila bezpečnost u obviněných, kteří jsou současně ve výkonu odnětí svobody. Nad rámec bych byla pro*

možnost sjednávat dohodu s mladistvými, nevidím jediný důvod, proč by to nemělo být možné.“

Mgr. Jana Matějová, OSZ Praha 9, rozhovor uskutečněn dne 12. 4. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: *„Do určité míry ano, umožní rychlejší vyřízení věci.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„V přípravném řízení, v řízení před soudem vidím jako efektivnější prohlášení viny.“*

Otázka: Vnímáte, že by se tento institut využíval podle vás v dostatečné míře?

Odpověď: *„Nedokáži posoudit, jsme stále ještě v začátcích, myslím, že rezervy určitě ještě jsou. Určitě záleží i na vytíženosti konkrétního státního zastupitelství.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„V případech, kdy jsem dohody uzavírala, byly určitě prostředkem pro rychlejší ukončení věci. Moje zkušenosti jsou proto pozitivní.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, to je také důvod, proč je chtějí obvinění uzavírat. Snížení by ale mělo mít určité rozumné hranice, jít za každou cenu na dohodu nelze.“*

Otázka: Existuje podle vás nějaká spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití?

Odpověď: „Nemyslím si, že jde o otázku zneužití trestu. Trest by měl být volen tak, aby byl odpovídající osobě pachatele i povaze trestné činnosti, obojí nutno vážit současně. Samozřejmě, že pro některou trestnou činnost se jeví vhodnější peněžitý trest, pro jinou nikoli, ale ve finále jde hlavně o pachatele. Těžko můžu někomu, kdo nemá peníze, uložit peněžitý trest, takže volím z dalších možností, na druhou stranu u hospodářské a majetkové trestné činnosti, kde jednání pachatele vždy směřuje k nějakému obohacení, se jeví takový trest jako vhodný, a pak je otázkou ještě jeho výše, která by měla být taková, aby takový trest pachatel pocítil jako trest. Samozřejmě, že osoby s příjmem jsou v tomto směru zvýhodněny co do škály trestů, z kterých lze volit, ale i tady platí, že musí být trest tak vysoký, aby ho pachatel pocítil jako trest.“

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců, ale i státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „Prozatím zdrženlivý u státních zástupců, soudci je určitě vítají, ale v rámci již nařízeného hlavního líčení vidí jako efektivnější prohlášení viny, které má pro obžalovaného stejný benefit jako uzavřená dohoda (nižší trest). Státní zástupci jsou podle mého názoru zdrženlivější k uzavírání dohod i kvůli nedostatečným podmínkám pro jejich sjednávání, mnohdy to pro ně znamená větší administrativní, a tedy i časovou zátěž, nemají asistenty, vše si připravují sami, nemají vhodné prostory pro uzavírání dohod, zejména v případě dohod uzavíraných s obviněnými ve výkonu trestu je to výraznější komplikace. Někteří proto dávají přednost prohlášení viny před soudem.“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „Rychlost řízení, zejména ve fázi před soudem, je určitě pozitivum, zejména u věcí, s nimiž je spojeno rozsáhlé dokazování. Negativa jsem již zmínila výše, tj. pro státního zástupce to znamená určitě větší administrativní a s tím spojenou i časovou náročnost, když si vše vyřizuje a zajišťuje sám. Osobně vnímám jako zbytečnou komplikaci i možnost účasti poškozených, kteří se nepřipojili k trestnímu řízení s náhradou škody, protože jim byla škoda

nahrazena, ale výslovně se nevzdali svých procesních práv. I takové poškozené je třeba vyrozumívat o konání jednání o DOVT, s tím rovněž roste administrativa, musí se čekat na doručení vyrozumění atd. To je obvyklé např. u společností (uhrazené úvěry, pokusy).“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu využívání DOVT v praxi?

Odpověď: *„Již jsem popsala v předchozích otázkách, zejména č. 9 a 10.“*

JUDr. Jakub Sivák, Ph.D., OSZ Praha 8, rozhovor uskutečněn dne 3. 5. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Myslím, že ano.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Jde o zrychlení soudního řízení, které je/může být výhodné pro stranu obviněnou/obžalovanou i pro stát.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: *„Určitě ano.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *V hlavním líčení, neboť je jasné, že soud ji neodmítne. V přípravném řízení bych byl pro umožnění uzavření DOVT, avšak bez nutnosti dalšího schválení ze strany soudu.*

Otázka: Vnímáte, že by se tento institut využíval podle vás v dostatečné míře?

Odpověď: *„Myslím si, že ano.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Oblíbená v hlavních líčení u jasných věcí, neochota uzavírat v přípravném řízení. Státní zástupci nejsou ani pro tuto možnost dostatečně vybaveni například odpovídajícími místnostmi, možností eskorty z vězení apod. Podpořil bych možnost uzavřít DOVT v přípravném řízení bez nutnosti schválení soudu. Za tímto účelem by bylo ovšem nutné prakticky změnit trestní řád a organizaci SZ.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, určitě, jde o významnou polehčující okolnost. Dle mého odhadu je v rámci DOVT uložen o jednu čtvrtinu až jednu třetinu mírnější trest.“*

Otázka: Existuje podle vás nějaká spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití?

Odpověď: *„Nemyslím si. Zázemí obviněného/obžalovaného je zohledněno při DOVT i při ukládání trestu soudem stejně.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců, ale i státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Je vítán, a to zejména v hlavním líčení.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Nenapadají mě.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu využívání DOVT v praxi?

Odpověď: *„Viz výše – změna uzavírání DOVT v přípravném řízení bez nutnosti akceptace soudem.“*

Mgr. Tereza Tupá, OSZ Mělník, rozhovor uskutečněn dne 6. 5. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Rozhodně má. I v kontinentálním právu představuje zásadní prostředek zrychlení trestního řízení.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti (finanční, časové)?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„V průběhu a při skončení vyšetřování se z hlediska hospodárnosti jeví užití DOVT jako nejefektivnější. Její výhody ale spatřuji i v průběhu řízení pro zrychlení fáze před soudem.“*

Otázka: Vnímáte, že by se tento institut využíval podle vás v dostatečné míře?

Odpověď: *„Mám za to, že v našem okrese je ze strany OČTŘ vyvíjena aktivita k jeho užívání, nicméně zda k tomu dojde či ne, je nadále zejména v rukách obviněného, resp. jeho obhájce.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Často se stává, že obžalovaný, který vinu v průběhu přípravného řízení nedoznával, projeví zájem o uzavření DOVT až v hlavním líčení. Jelikož státní zástupce by správně měl mít k takovému postupu předchozí souhlas svého vedoucího státního zástupce, je tento postup v řízení před soudem téměř nemožný.“*

Uzavírání dohod je výhodné zejména v situacích, kdy by byla potřeba vyslechnout velké množství svědků, kteří pro OČTŘ nejsou snadno dostupní.

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Vzhledem k tomu, že ust. 39 tr. zákoníku ukládá soudu, aby zohlednil okolnosti, že byla uzavřena dohoda, a současně k tomu, že se často v těchto případech stává, že již pachatel uhradil škodu nebo jiným způsobem komunikoval s poškozeným, může v těchto případech docházet k ukládání relativně nižších trestů.“*

Otázka: Existuje podle vás nějaká spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu? (například hospodářská kriminalita – trest finanční sankce apod.) Otázka směřuje k možnosti zneužití tohoto přístupu bohatými obviněnými.

Odpověď: *„Spojitosť mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu by rozhodně vzhledem k ust. § 39 tr. zákoníku (zejména odst. 8) být měla. Nemám za to, že by docházelo ke zneužití „bohatými obviněnými“.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup státních zástupců a soudců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Rozhodně kladný.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Pozitiva – zrychlení a zjednodušení řízení, výrazné ušetření nákladů procesu.“*

Negativa – potenciální snaha obviněných uzavírat DOVT i v situacích, kdy je důkazní situace zcela jednoznačná, a tím dosáhnout nižšího trestu (lečdy navrhovaného ze strany obhajoby i jako mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici sazby), nicméně takovým návrhům státní zástupce coby druhá strana uzavírané dohody samozřejmě nemusí vůbec vyhovět. Záleží na konkrétní situaci ad hoc.“

Otázka: Máte nějaké návrhy at' legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu využívání DOVT v praxi?

Odpověď: „*Ne.*“

Mgr. Jan Janoušek, OSZ Praha 9, rozhovor uskutečněn dne 26. 5. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: „*Ano, jednoznačně.*“

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti (finanční, časové)?

Odpověď: „*Určitě, je to hlavní přínos, ale ne jediný.*“

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: „*DOVT pomůže v přetížení soudů, může ale zároveň přenést přetížení na SZ.*“

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: „*Ve skutkově jednodušších případech je DOVT ideální ihned po výslechu obviněného, protože významně zrychlí fázi vyšetřování. Ve skutkově složitých případech pak lze hovořit o efektivnosti DOVT v podstatě v jakékoliv fázi TR.*“

Otázka: Vnímáte, že by se tento institut využíval podle vás v dostatečné míře?

Odpověď: „*Určitě tento institut nedosáhl svých možností. Počet uzavřených dohod se bude zvedat spolu s vyšší informovaností mezi veřejností o tomto institutu a s lepšími podmínkami k uzavírání na jednotlivých SZ.*“

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: „*Byť institut existuje delší dobu, systém uzavírání DOVT se zatím zajíždí a jsou některé aspekty, které nejsou vyřešené a postupně jsou řešeny*

v praxi. Nicméně mám dojem, že naše SZ a náš soud si již našel cestu, jak k tomuto institutu přistupovat a DOVT funguje relativně dobře.“

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: „Ano, reálně dochází k ukládání nižších trestů, subjektivně si ale myslím, že takto uložené tresty jsou efektivnější, lépe přijaté od obviněných a lépe vymahatelné a vykonavatelné. Obviněný s tímto trestem sám souhlasí, není mu tedy ukládán trest, který neakceptuje a který je mu autoritativně přikázán. To pak zvyšuje efektivitu trestu.“

Otázka: Existuje podle vás nějaká spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu? (například hospodářská kriminalita – trest finanční sankce apod.) Otázka směřuje k možnosti zneužití tohoto přístupu bohatými obviněnými.

Odpověď: „Určitě existují tresty, které jsou ukládány za konkrétní druhy trestné činnosti. PT je příkladem trestu, který je ukládán často při hospodářské trestné činnosti, ještě častěji je však ukládán trest zákazu činnosti. Bohatí obvinění se v rámci dohod samozřejmě snaží jaksi „vykoupit“ a nabízejí vysoké PT např. výměnou za nižší nebo žádný trest zákazu činnosti. Nicméně toto je též aspektem DOVT, že s návrhem může přijít obviněný a je na státním zástupci, zda s takovým trestem bude spokojený, nebo ne. Tudiž to nepovažuji za problém, protože státní zástupce nemusí na takový návrh přistoupit a může např. nadále považovat i uložení trestu zákazu činnosti.“

Otázka: Jak vnímáte přístup státních zástupců a soudců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „DOVT je populární mezi mladšími SZ, protože se jedná o nový institut, je potřeba se ho naučit, nastudovat a akceptovat. U služebně starších SZ je tato vůle poněkud nižší. U soudu je DOVT akceptován a vítán napříč všemi, neboť podstatně usnadňuje práci soudu.“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „Vyplývá to z výše uvedeného. V podstatě vnímám jen pozitiva. Nějaká zásadnější negativa nevnímám, asi jen to, že při vyšším počtu

uzavřených DOVT je část odpovědnosti a práce přenesena na SZ, což by mělo být zohledněno v kapacitních možnostech SZ (počet SZ apod.)“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu využívání DOVT v praxi?

Odpověď: *„Aktuálně mě nic nenapadá. Poslední novela TRŽ významně otevřela dveře k vyššímu počtu DOVT a k jejich efektivitě.“*

8.2.2.2 Vyhodnocení

Bylo uskutečněno celkem 10 rozhovorů se státními zástupci okresních či obvodních státních zastupitelství. V zásadě lze konstatovat vysokou míru shody názorů, což je v oblasti práva poměrně vzácné. Z celkového kontextu vyplývá, že státní zástupci prakticky nemají námitek proti institutu dohody o vině a trestu v kontinentálním právu. V oblasti efektivitě došlo taktéž k převažující shodě, vyjma uplatnění sjednávání dohody ve zkráceném přípravném řízení a u zcela bagatelní trestné činnosti. Tento názor zastává i autor práce a zkrácené přípravné řízení považuje za samostatný prvek „jiného způsobu vyřízení věci“, kde z hlediska hospodárnosti autor nevidí rozumné uplatnění. Otázka č. 3 se zaměřovala na jeden z hlavních cílů očekávání uplatňování dohod o vině a trestu, a to je odbřemenění soudů. Z pohledu státních zástupců je tento nástroj jistě efektivní, jelikož odpadá dokazování a díky akceptaci trestu pachatelem odpadají i veškerá odvolací řízení, nicméně samotné množství sjednaných dohod se na celkové situaci může projevit jen velmi okrajově.

Otázka č. 4 přinesla zajímavou praktickou zkušenost. Na straně jedné je zcela logický názor, že v teoretické rovině se projeví největší efektivita, pokud je dohoda sjednána s obviněným co nejdříve po sdělení obvinění, tedy již v průběhu přípravného řízení, kdy již může odpadnout i část dokazování. Z praktického hlediska však vzešly jiné úvahy o neefektivitě aplikace v přípravném řízení, a to zejména o technické stránce podmínek pro státní zástupce. Státní zástupci argumentují, že nemají vhodné podmínky pro sjednávání dohody o vině a trestu, nedisponují jednací místností a de facto musí sjednávat dohodu ve vlastní kanceláři. V případě účasti většího množství

poškozených, kteří se budou jednání účastnit, je toto v podstatě neproveditelné. S tím jsou spojené i další překážky, zejména celková organizace takovýchto setkání, zajištění obviněného, který je ve výkonu trestu odnětí svobody za předchozí trestnou činnost, nezbytnost zajištění eskort a střežení obviněného v průběhu jednání. Jak argumentovala především Mgr. Musílková, jedna takováto zkušenost měla za následek zavrnutí sjednávání dohod v přípravném řízení. Je patrné, že toto nemusí být plošný problém a v žádném případě se nejedná o legislativní problém, nicméně i takové zkušenosti považuje autor práce za klíčové při snaze zvyšovat kvalitu a efektivitu činností.

Na otázku, zda se využívá dohoda o vině a trestu v dostatečné míře, není zcela jednoznačná odpověď. Je vícero faktorů, které situaci ovlivňují. Za nejpodstatnější by nicméně z odpovědí státních zástupců bylo možno uvést míru ovlivnění lidským faktorem. Jsou státní zastupitelství, kde se sjednávají dohody v poměrně vysoké míře, naproti tomu jsou i taková, kde se tento postup prakticky vůbec neaplikuje. Zástupcem aktivnějších státních zastupitelství v této otázce je Mgr. Wengler z okresního zastupitelství v Tachově. Hlavní podmínkou je dle jeho názoru aktivní přístup všech stran. Ze strany orgánů činných v trestním řízení musí již policejní orgán aktivně přistupovat v řádném poučení obviněného o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu a následně dostatečně komunikovat se státním zástupcem o konkrétních podmínkách. Stejná shoda musí panovat i mezi státními zástupci a soudci. Z grafu č. 70 vyplývá drtivá převaha sjednaných dohod uzavřená v Plzeňském kraji, kam právě Tachov svou věcnou příslušností spadá. Nelze tedy říci, že se tato situace dá vyřešit plošným systémovým způsobem, nicméně z pohledu Nejvyššího státního zastupitelství by tato statistika mohla přinést otázku: „Proč to někde jde, a jinde ne?“ A samozřejmě rozdílnost nepanuje pouze mezi jednotlivými články, ale i každý státní zástupce má svůj právní názor a postoj k věci. Dvakrát zazněl názor, že zejména státní zástupci vyššího věku neradi přistupují na nové metody postupů a sjednávání dohod se vyhýbají. Následující otázka o poznatcích z praxe v podstatě koresponduje s předchozími odpověďmi. Nejvíce rezonuje nedostatečná kvalita zázemí pro jednání o dohodě, nedostatečná technická vybavenost a samozřejmě odlišnost přístupů v závislosti na lidském faktoru,

tedy míra ovlivnění postojem jednotlivce (myšleno státní zástupci, soudci apod.) je silný faktor, který může ovlivňovat nelichotivé statistiky.

Otázka č. 7 se zabývá problematikou, zda reálně dochází k ukládání nižších trestů rozsudkem na základě sjednané dohody o vině a trestu. Zde panuje jasná shoda, jelikož nižší trest je v podstatě protislužba, kterou může státní zástupce nabídnout. K reálně nižším trestům v rámci „zdravého uvážení“ skutečně dochází, byť bylo často avizováno, že si státní zástupce vždy předem stanoví limity, v kterých se bude pohybovat, aby se z jednání nestalo „kupčení na trhu“. Taktéž zazněl názor, že dohoda je v podstatě vyšší stupeň doznání, kde je přítomna i akceptace trestu, a to je vykoupeno nižším uloženým trestem.

Na otázku možného zneužívání situace při ukládání trestu, zejména u hospodářské kriminality, kde se předpokládá, že obviněný disponuje financemi, bylo jednotně odmítnuto vykoupení se z trestu peněžitým trestem, který by pachatele nezasáhl. Tresty se vždy ukládají s ohledem na možnosti pachatele a není možné upustit od nepodmíněného trestu náhradou formou peněžitého trestu.

K otázce přístupu panovala shoda týkající se soudců, zde je kvitován jejich přístup, který je v podstatě především v jejich zájmu. U státních zástupců je s ohledem na výše uvedené pozitivnější přístup ke sjednávání dohod až na počátku hlavního líčení a dále bylo opět poukazováno na kontrast přístupu zejména u starších státních zástupců.

Státní zástupci obecně pozitivně vnímají ve spojení s dohodou o vině a trestu celkovou hospodárnost v trestním řízení a odpadnutí potřeby předvolávat svědky. Z negativních dopadů vnímají často přehnaná očekávání ze strany obhajoby, nevyřešené problémy spojené s uzavíráním dohody v přípravném řízení, které již byly zmiňovány. Jako prvky lepšího uplatnění v praxi uvádějí: aktivnější přístup všech stran řízení, zlepšení podmínek pro státní zástupce a koncepční vyřešení problematiky sjednávání dohod v přípravném řízení za situace vyššího počtu obviněných, kdy dohodu chce sjednat pouze jeden z nich. Tento problém panuje v přípravném řízení u trestné

činnosti spolupachatelů, kdy by bylo možné ukončit spisový materiál již před podáním obžaloby sjednáním dohody, nicméně z důvodu nezbytného dokazování pro podání obžaloby dalších pachatelů probíhá ve výsledku celé přípravné řízení až do konce. Následně je podán policejním orgánem návrh na obžalobu všech pachatelů. Jednání o dohodě s konkrétním pachatelem započne až poté.

V oblasti návrhu legislativních změn zaznělo pouze rozšíření o možnost sjednat dohodu o vině a trestu i mladistvým obviněným.

8.2.3 Soudci

8.2.3.1 Rozhovory

Mgr. Petr Holub, Okresní soud v Chebu, rozhovor uskutečněn dne 11. 4. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: „*Ano.*“

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: „*Ano.*“

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: „*Ano.*“

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: „*Jednoznačně v přípravném řízení. V přípravném řízení by měly být provedeny všechny úkony potřebné pro rozhodnutí ve věci. DOVT je dohoda mezi státním zástupcem a obhajobou, proto by primárně mělo docházet k takovému jednání již v přípravném řízení, než se věc dostane k soudu.*“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Zatím se využívá v malé míře, důvodem je pasivita státních zástupců.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Zatím je dohoda aplikována v nedostatečné míře, státní zástupci nejsou nijak motivováni k tomuto postupu.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, ale nijak v zásadní míře. Nižší trest je logicky předpokládán, aby měl i obviněný motivaci o dohodě jednat.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Na ukládání finančních trestů je v současné době kladen důraz, proto u movitějších pachatelů je vyšší předpoklad uložení trestu postihujícího majetek, což se logicky odrazí v tom, že jiný druh buď není uložen, nebo je uložen v nižší míře.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Státní zástupci jsou pasivní a nedostatečně motivováni k uzavírání DOVT. Je to pro ně více práce, vystoupení z komfortní zóny, proto nejsou v tomto směru až na výjimky příliš aktivní. Zpravidla reagují až na přímé oslovení obviněným nebo obhájcem, sami uzavření dohody málokdy iniciují.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Pozitiva spočívají především v urychlení trestního řízení, v nižších nákladech na jeho vedení i v aktivním přístupu pachatele, který tím, že prohlásí vinu a přijme trest, projeví určitou míru sebereflexe. Existuje pak větší šance, že trest bude mít požadovaný účinek. Nevýhodou může být to, že se neprovedou*

před soudem důkazy a nemusí být zjištěn správně skutkový stav. Toto riziko ale vnímám jako malé, protože je povinností orgánů činných v trestním řízení i přes případné doznání objasnit všechny podstatné okolnosti, proto by doznání a DOVT neměly mít vliv na kvalitu přípravného řízení a rozsah dokazování.“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Jednoznačně bych navrhoval, aby každý obviněný byl při svém prvním výslechu v pozici obviněného v přípravném řízení obligatorně poučen o možnosti uzavření dohody. Pokud projeví o uzavření zájem, pak bych navrhoval, aby státní zástupce musel obligatorně vyvolat jednání o uzavření dohody. O výsledku jednání by byl učiněn záznam do spisu. Při tomto postupu by došlo k výraznému navýšení počtu uzavřených dohod a k vyšší efektivnosti trestního řízení.“*

Mgr. Helena Strnadová, Obvodní soud pro Prahu 4, rozhovor uskutečněn dne 30. 3. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Ano, zejména tehdy, pokud je uzavřena v rámci přípravného řízení, a poté je soudu předložen návrh na její schválení. Uzavření dohody o vině a trestu v řízení před soudem sice také možné je, v praxi se i poměrně často realizuje, nicméně bylo by šťastnější, pokud by se obžalovaný, respektive jeho obhájce rozhodli jednat se státním zástupcem dříve než před jednací síní, kdy jsou již přítomni volaní svědci, skutek vyžaduje úpravu, řeší se detaily náhrady škody apod.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: *„Dle mého názoru nikoliv. Jedná se o mimořádný institut, který není vhodný na každý souzený případ, a měl by být využíván střídavě. Tedy v kvantu věcí řešených soudem nemůže vyřešit problém zjevné přetíženosti justice.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Na konci přípravného řízení. Existuje reálná představa o množství a povaze důkazních prostředků a jejich kvalitě z hlediska objasnění skutkového děje a naopak za nešťastné považují uzavírat dohodu o vině a trestu po provedení kompletního dokazování v řízení před soudem, neboť zcela ztrácí smysl. Jinými slovy řečeno, obžalovaní už vědí, že jsou ve špatné situaci, a snaží se to na poslední chvíli zachránit.“*

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„To je otázka úhlu pohledu. Ne vždy lze tento institut využít. Někteří obžalovaní o něm také vůbec nevědí.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Pro soudce je vhodné alespoň několik dní před hlavním líčením vědět, že strany chtějí uzavřít dohodu, aby soud mohl odvolat svědky, znalce, připravit výrok atd.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Obecně asi ano, ale já osobně nikdy neschválím nižší trest, než považuji za adekvátní spáchané trestné činnosti.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Opět za sebe uvádím, že každého musí trest přiměřeně stejně bolet, já osobně nicméně nejsem příznivcem peněžitého trestu, vnímám to jako jisté vykoupení se z trestné činnosti.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Nevidím přílišnou vlastní iniciativu ze strany státních zástupců. Pokud se věc podaří obžalovat, chtějí již věc projednat. Ze strany soudců nevnímám žádné negativní postoje.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Výhody jsou zcela jistě hospodárnost a rychlost řízení. Z negativ bych uvedla, že zde je prostor pro to, aby nám unikl nějaký podstatný detail, a také oslabení výchovné funkce.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Já osobně nepodporuji zvyšování využitelnosti tohoto institutu.“*

JUDr. Jana Pěchotová, Obvodní soud pro Prahu 3, rozhovor uskutečněn dne 24. 2. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Rozhodně ano.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Zcela určitě, řízení je rychlejší a ušetří se náklady na svědečné, znalečné a především náklady obhájců, které jsou nemalé.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: *„Domnívám se, že to může být jen jeden z možných způsobů, jak tuto záležitost řešit.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„V řízení před soudem, považuji za přínos výchovné působení u soudu na obžalovaného i nutnost, aby si obžalovaný uvědomil důležitost celého aktu dohody o vině a trestu.“*

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Nedovedu z mé praxe posoudit, zatím jsem nevynesla rozsudek, který by DOVT obsahoval. Měla jsem k dispozici rozsudky jiných pražských soudů, které obsahovaly DOVT, ale jednalo se o případy dosti ojedinělé. Za efektivnější a častější postup soudu, který též znamená zrychlení celého soudního řízení, považuji postup podle § 206a a § 206 d) tr. ř., tj. prohlášení viny obžalovaným, neboť v tomto případě odpadá dokazování, které je v některých případech velmi zdlouhavé.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Zatím jsem osobně neaplikovala.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Myslím si, že ano, postoj obžalovaného k trestné činnosti je pro státní zastupitelství i pro soud významnou polehčující okolností.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Měla jsem k dispozici pouze několik rozsudků jiných soudů s DOVT, takže se nemohu vyjádřit. Pachatelé, kteří stanuli před zdejšími soudy, v drtivé většině byli ze sociálně slabých poměrů, s exekucemi, dluhy a jiným finančním zatížením, takže uložení peněžitých sankcí je spíše výjimečné. V uložení peněžitého trestu obžalovanému, který má dostatek finančních prostředků, proto nespatřuji zneužití institutu DOVT.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „*Spíše rezervovaný, dávají přednost postupu dle § 206a tr. řádu.*“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „*Za pozitivní považuji zrychlení soudního řízení a snížení nákladů na svědečné či obhájce. S ohledem na zatím spíše ojedinělý výskyt použití DOVT jsem zatím nezaznamenala negativa.*“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: „*Nemám.*“

Mgr. Roman Podlešák, Obvodní soud pro Prahu 7, rozhovor uskutečněn dne 17. 2. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: „*Ano.*“

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: „*Ano, zcela jistě.*“

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: „*Taktéž ano.*“

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: „*Odras Plea Bargaining z anglosaského práva – dohoda by měla být sjednána z povahy věci především v přípravném řízení. Hlavní líčení není nutné zdržovat tím, že se bude ještě ve smyslu nynější úpravy odročovovat za účelem jejího možného sjednání. Bohužel, předchozí úprava ukázala, že státní zástupci*

byli při sjednávání dohod velmi málo aktivní, a proto se tento institut přenesl do stadia řízení před soudem.“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Před soudem ano, jak jsem uvedl, v přípravném řízení nikoli.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Pokud nepřijde sjednaná dohoda již v přípravném řízení a pachatel má zájem domluvit se se státním zástupcem až u hlavního líčení, zpravidla dáváme stranám volný prostor v rámci jejich ústních vyjádření, a pokud se obžalovaný se státním zástupcem na vině a trestu shodnou, zpravidla namísto uzavírání formální dohody obžalovaný učiní nesporným skutkový stav a dostane pak bez provádění dokazování předjednaný trest.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, bohužel někdy až nepřiměřeně.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Vždy je lepší být bohatý obviněný, než chudý obviněný, už jen proto, že peněžitý trest by měl být dáván pouze tehdy, pokud jej může obviněný reálně zaplatit a zároveň se tím neohrozí zájem poškozeného na náhradu škody. Bohatý obviněný tak může alternativu akcentovat, tj. nabízet sám vysoký peněžitý trest na úkor odnětí svobody, kdy jinak peněžitý trest by mu v případech hospodářské trestné činnosti měl být ukládán v podstatě vždy. Je pak na soudci, aby se nenechal jeho ochotou platit vysoký peněžitý trest uchlácholit a případné závažné trestné činnosti bohatých nenechal potrestané jen jejich vykoupením, což se v praxi může dít.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „*Státní zástupci by mohli být aktivnější a především se v uzavření dohod sami angažovat – zatím na ně spíše jen přistupují, když je obhajoba navrhne. U soudců v zásadě nevidím problém.*“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „*Méně práce je určitě výhodou, naproti tomu hrozba nedostatečného postížení trestem.*“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: „*Zatím bych právní úpravu ani nic jiného neměnil, ostatní ukáže čas.*“

Mgr. Jan Sklenář, Obvodní soud pro Prahu 9, rozhovor uskutečněn dne 26. 1. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: „*Ano.*“

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: „*Jednoznačně ano.*“

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: „*Jednoznačně ano.*“

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: „*Logicky co nejdříve po zahájení trestního stíhání, tak vzniká úspora času a práce včetně nákladů na řízení.*“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Dle mého názoru se využívá v naprosto nedostatečné míře.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Dohoda je vedle prohlášení viny jedním z nejefektivnějších a nejrychlejších způsobů, jak trestní stíhání může dospět k meritornímu rozhodnutí. Tento institut je využíván nedostatečně, řada řízení s potenciálem na skončení dohodou je standardně žalována. O důvodech je těžké spekulovat, možná ale tkví v tom, že úkony potřebné ke sjednání dohody jsou pro státního zástupce v běžných trestních věcech administrativně a časově znatelně náročnější v porovnání s podáním obžaloby.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, to je hlavní smysl dohody z pohledu obhajoby. Povinnost soudu přihlídnout ke sjednání dohody coby k polehčující okolnosti při úvaze o trestu ostatně plyne z § 39 odst. 1 tr. zákoníku. Pokud by v případě schválení dohody nebyl ukládán nižší trest oproti standardnímu projednání věci v hlavním líčení, je otázkou, co by mělo obviněného ke sjednání dohody motivovat.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Je samozřejmé, že druh trestné činnosti souvisí s druhem ukládaného trestu, nesmí to však být na úkor výchovného procesu.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Přístup státních zástupců k dohodám je spíše rezervovaný, návrhy na schválení dohody rozhodně prozatím netvoří významnou část celkového nápadu trestních věcí. K pravděpodobným důvodům rezervovaného přístupu státních zástupců ke sjednání dohody ve větší míře řadím právě zvýšenou administrativu v jejich neprospěch. Pokud státní zástupce nepředkládá dohodu, soudce*

nemůže jeho postoj zvrátit, tedy soudci nemohou ovlivnit zvýšené množství sjednaných dohod.“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Již jsem uvedl na začátku rozhovoru.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Nemám žádné návrhy na změnu.“*

JUDr. Tomáš Hübner, Obvodní soud pro Prahu 7, rozhovor uskutečněn dne 17. 2. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano, zejména pro přípravné řízení, pak už není efektivní.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Ano, jednoznačně.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: *„Ano, taktéž jednoznačně.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„V přípravném řízení, pak už to nemá smysl, lépe poslouží prohlášení viny nebo nesporné skutečnosti v projednání před soudem.“*

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Určitě ne. Pro státní zástupce je snazší obžaloba. Já osobně jsem se setkal s dohodou třikrát, z toho jednou se špatně uzavřenou.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Moje zkušenost koresponduje s předchozí otázkou, malá míra aplikace a nedostatečné zkušenosti vytvářejí chyby.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: *„Ano, pokud mohu posoudit ze zatím malé praxe.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„Ne, nemyslím si to.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Jak jsem uvedl, pro státní zástupce to není benefit, není z jejich strany větší zájem je sjednávat.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: *„Pozitivní je jednoznačně celý princip usnadnění řízení bez dokazování. Negativní – státní zástupci nemají uloženo usilovat o dohody, případně aktivně je sjednávat. Není ani v obžalobě povinnost odůvodnit, proč k uzavření dohody nemohlo dojít.“*

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Směřoval bych toto k iniciativě státních zástupců, eventuálně k jejich motivaci dohody sjednávat.“*

Mgr. et Mgr. Zuzana Kotyzová, Obvodní soud pro Prahu 9, rozhovor uskutečněn dne 26. 1. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Rozhodně ano.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: „*Ano, jednoznačně se jedná o jeden z nejefektivnějších prostředků.*“

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: „*Rozhodně ano.*“

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: „*V hlavním líčení, když panuje shoda, stačí na chvíli přerušit líčení, následně přednést dohodu do protokolu. V přípravném řízení s tím mají státní zástupci dost práce, chápu, že se jim nechce dohodu sjednávat již v přípravném řízení.*“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: „*U našeho soudu rozhodně ne, jedná se o výjimečnou záležitost, mnohem častěji využíváme institut prohlášení viny, ale je mi známo, že u jiných soudů je dohoda využívána ve velké míře.*“

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: „*Dohoda se nevyužívá ve velké míře ani v případě, kdy obžalovaný při hlavním líčení prohlásí vinu a souhlasí s navrhovaným trestem. OSZ na dohodu přistoupit nechce, což mi přijde absurdní, řeší se prohlášením viny a upuštěním od dokazování v rozsahu prohlášení. Z pohledu soudce je to jedno, ale myslím si, že řada obžalovaných by lépe vnitřně akceptovala dohodu, než co do trestu totožné autoritativní rozhodnutí soudu.*“

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: „*Ano, obžalovaní dohodu uzavírají v naději, že si polepší, a skutečně tomu tak je.*“

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: „*Samozřejmě to je jedno, nikoli jediné hledisko, kterým se zabývám při úvahách o ukládaném trestu, ale nemyslím, že by se to zneužívalo.*“

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „*Státní zástupci nejsou dostatečně pružní, nechtějí dohody sjednávat, v přípravném řízení opravdu jen velmi zřídka, v průběhu hlavního líčení vůbec. Soudci si myslím s tím nemají žádný problém, je to pro ně výhodné.*“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „*Časová hospodárnost, rychlé vyřízení věci, pro určitou skupinu obžalovaných si myslím, že je to i více motivující. Negativa shledávám v tom, že člověk neznalý práva úplně nemusí pochopit smysl tohoto institutu a může mít pocit, že byl do toho natlačen.*“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: „*Zatím žádné návrhy nemám.*“

Mgr. Tomáš Novotný, Okresní soud v Přeborově, rozhovor uskutečněn dne 22. 4. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: „*Ano, určitě má.*“

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: „*Ano, samozřejmě.*“

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: „*Ano.*“

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za neefektivnější a proč?

Odpověď: „*V přípravném řízení, zde je více času a prostoru a k dispozici jsou větší operativní možnosti.*“

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: „*Dle mého názoru ano.*“

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: „*Je přínosem zejména v rozsáhlých či složitých trestních věcech.*“

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: „*Ano, dochází.*“

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: „*Trest individualizuje soud, a to včetně peněžitého trestu.*“

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „*Ve struktuře státního zastupitelství se již brzy po zavedení DOVT tenduje k formalismu. Naproti tomu soudy aplikují pružně.*“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „*K této problematice jsem se v podstatě již vyjádřil v minulých otázkách.*“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: *„Nemám žádné návrhy.“*

Mgr. Jiří Barbořík, Okresní soud v Přerově, rozhovor uskutečněn dne 29. 4. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano, nepochybně má, již dávno měla být součástí právního řádu ČR.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti?

Odpověď: *„Zcela nepochybně. Dojde k úspoře nákladů na hrazení cestování a výdělků svědků, znalců, tlumočnicků, odměn obhájců ex offio atd.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetíženosti soudů?

Odpověď: *„Ano, ve své práci pociťuji významnou úsporu času díky novele trestního řádu účinné od 1. 10. 2020 vlivem nejen DOVT, ale i prohlášení o vině.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Vzhledem k tomu, že DOVT schvaluje soud, nejefektivnější je takový postup na začátku hlavního líčení.“*

Otázka: Vnímáte, že by se podle vás DOVT využívala v dostatečné míře?

Odpověď: *„Ano, soudy ji začaly aplikovat okamžitě po nabytí účinnosti novely tr. řádu.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Zatím se v mé praxi nevyskytly nějaké aplikační problémy s DOVT, nicméně jsem zaznamenal problémy jiných soudů s její aplikací u skupinových trestních věcí s vícero obžalovanými.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT?

Odpověď: „*Ano, ale nejde o nijak významné snižování trestů oproti návrhům obžaloby.*“

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: „*Na takovou spojitost jsem dosud nenarazil, u našeho okresního soudu nemáme moc bohatých obžalovaných.*“

Otázka: Jak vnímáte přístup soudců a státních zástupců k uzavírání DOVT?

Odpověď: „*Jako kladný. Snad lze jen zmínit, že státní zástupci mají pokyn od nadřízené složky vyžadovat uzavírání DOVT toliko v písemné podobě, i když jde o požadavek, který nemá oporu v zákoně, jinak nepřístupují k uzavírání DOVT a požadují učinit prohlášení o vině, což bude dozajisté snižovat počet takových DOVT do budoucna.*“

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „*Momentálně mě nic nenapadá.*“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu v praxi?

Odpověď: „*Napadá mě, že by bylo možné legislativně zakotvit, že v případě uzavření DOVT nebo prohlášení o vině by mohlo dojít ve věcech, v nichž je obžalovanému ex offio přidělen obhájce, ke snížení předpisu povinnosti obžalovaného nahradit státu náklady na obhájce např. na polovinu.*“

Mgr. Jan Rektor, Okresní soud v Přerově, rozhovor uskutečněn dne 2. 5. 2022

Otázka: Má podle vás DOVT svoje místo v kontinentálním právu?

Odpověď: *„Ano. Mám za to, že primárním kritériem pro hodnocení DOVT by měla být účelnost daného institutu. Nemyslím si, že by bylo na místě hledisko právní historie a tradice zcela pomíjet, ale to, že je DOVT institutem převzatým z jiného právního systému, nepovažuji za překážku jeho aplikace v právním řádu ČR. Nedomnívám se, že by DOVT nějakým způsobem narušovala celkovou koncepci českého trestního práva.“*

Otázka: Vnímáte DOVT jako prostředek zefektivnění trestního řízení ve smyslu hospodárnosti (finanční, časové)?

Odpověď: *„Ano, jedná se o určité zjednodušení řízení. Co se týče časové úspory, zde vyvstává otázka (na kterou dosavadní aplikační praxe doposud nepřinesla jednotnou odpověď), zda je na místě trvat i v hlavním líčení na uzavření DOVT v písemné formě, či zda stačí zaznamenání jejích podstatných bodů ústně do protokolu o HL. Při nutnosti písemného vypracování DOVT (v průběhu přerušování HL) může být výsledkem i určitá časová prodleva a v krajních případech může dojít i k narušení harmonogramu jednacího dne.“*

Otázka: Může podle vás pomoci DOVT v přetížení soudů?

Odpověď: *„Dle mého názoru může pomoci, nejde však rozhodně o institut, který by mohl přetížení soudů sám o sobě vyřešit.“*

Otázka: V které fázi trestního řízení považujete aplikaci DOVT za nejefektivnější a proč?

Odpověď: *„Mám za to, že nejefektivnější je uzavření DOVT v přípravném řízení.“*

Otázka: Vnímáte, že by se tento institut využíval podle vás v dostatečné míře?

Odpověď: *„U Okresního soudu v Přerově, kde působím, je DOVT dle mého názoru využívána v dostatečné míře.“*

Otázka: Jaké máte poznatky k aplikaci DOVT z praxe?

Odpověď: *„Výhodnost a efektivita DOVT z pohledu soudu je reálně patrná zejména u skutkově složitějších věcí s přítomnou hrozbou vyššího trestu; v takových případech může být i obviněný, který by jinak trval na dokazování u HL v plném rozsahu, motivován k doznání právě možností uzavřít DOVT. Ve skutkově jednoduchých věcech je reálný přínos použití DOVT menší. Je vhodné dodat, že i před novelou trestního řádu účinnou ke dni 1. 10. 2020 mohlo být hlavní líčení v situaci, kdy obžalovaný doznal svou vinu a souhlasil se čtením všech výpovědí učiněných v přípravném řízení, otázkou „nižších desítek“ minut.“*

Otázka: Dochází reálně k nižším trestům v rámci sjednané DOVT (subjektivní názor)?

Odpověď: *„Ano. Je ovšem nutné zohlednit nejen polehčující okolnost spočívající v uzavření DOVT, ale i jiné poznatky k věci samotné a k osobě obviněného. Trest tak nemá být nepřiměřeně nízký.“*

Otázka: Existuje podle vás spojitost mezi typem trestné činnosti a typem uloženého trestu ve smyslu možného zneužití situace za okolnosti, že bohatý obviněný žádá v rámci DOVT peněžitý trest?

Odpověď: *„V případě úvah o druhu trestní sankce je úkolem soudu zohlednit i jiná kritéria než typ trestné činnosti. Jedním z těchto kritérií je možnost resocializace pachatele, která bývá vyšší u osob, jež mají odpovídající zázemí a jsou začleněny do chodu společnosti. Tuto otázkou však pochopitelně nelze redukovat na otázku příjmů a majetku pachatele. Vždy je nutné dbát na zachování zásady rovnosti lidí před zákonem a v tomto ohledu se mít na pozoru i před případným nesprávným použitím institutu DOVT.“*

Otázka: Jak vnímáte přístup státních zástupců, ale i soudců k uzavírání DOVT?

Odpověď: *„Přístup státních zástupců Okresního státního zastupitelství i soudců v Přerově k uzavírání DOVT vnímám pozitivně.“*

Otázka: Můžete uvést pozitiva a negativa, která vnímáte ve spojitosti s DOVT?

Odpověď: „*V tomto ohledu odkazuji na předchozí odpovědi.*“

Otázka: Máte nějaké návrhy ať legislativní, nebo praktické, jak zvýšit efektivitu využívání DOVT v praxi?

Odpověď: „*Nemám takové návrhy.*“

8.2.3.2 Vyhodnocení

Z celkového počtu deseti rozhovorů lze opět konstatovat drtivou shodu v obecných otázkách, zda má dohoda o vině a trestu své místo v kontinentálním právu, zda je přínosem v oblasti efektivnosti a zda může pomoci s přetížeností soudů. V poměru všech tří orgánů činných v trestním řízení lze hovořit o nejpozitivnějších názorech právě ze strany soudců. Co se týče fáze trestního řízení, kdy je nejefektivnější aplikace dohody o vině a trestu, soudci obecně vnímají, že efekt úspory se dostaví, pokud jednání o dohodě započne co nejdříve, tedy v přípravném řízení, ideálně již hned po zahájení trestního stíhání. Objevuje se však i názor, že nejefektivnější je jednání po nařízení hlavního líčení (tento názor již reflektuje zkušenosti z praxe). Využívání tohoto institutu je však v současné době nedostatečné, soudci jako důvod často uvádějí pasivitu ze strany státních zástupců či samotnou neznalost ze strany obviněných. Tyto dva argumenty jdou ruku v ruce, jelikož již policejní orgán by měl řádně obviněného o této možnosti poučit a sám státní zástupce může takové jednání vyvolat z vlastní iniciativy, což se děje vskutku ojediněle. Z praxe soudci vnímají, že státní zástupci nejsou k uzavírání dohod o vině a trestu nijak motivováni, navíc úkony potřebné ke sjednání takové dohody jsou v běžných trestních věcech administrativně a časově znatelně náročnější v porovnání s podáním obžaloby. Zde se nachází prostor pro hledání efektivnějšího nástroje. Státní zástupci musí v přípravném řízení nést veškeré břemeno organizace takového jednání o dohodě. Pokud by měla být dohoda sjednána po začátku hlavního líčení, je veškerá organizační činnost již na soudu. Tím státnímu zástupci odpadne velká část administrativní práce a současně nedochází k dokazování před soudem, které taktéž může být zdlouhavé pro obě strany.

Alternativou je pak prohlášení viny u soudu, které má svým způsobem stejné důsledky, ale pro státního zástupce opět bez administrativní zátěže. Soudci tento postup ze strany státních zástupců v praxi zaznamenávají a vnímají ho právě jako hledání efektivnější cesty. Například soudce Mgr. Petr Holub by navrhoval obligatorní poučení obviněného o možnosti sjednat dohodu již v rámci přípravného řízení a s tím spojenou povinností státního zástupce alespoň provést jednání o takové dohodě. Je pravdou, že tímto postupem by se zřejmě zvýšil počet uzavřených dohod, naproti tomu o dohodu projeví zájem velké množství obviněných, kteří s orgány činnými v trestním řízení jen velmi neradi spolupracují, a toto prohlášení by neodráželo jejich skutečný zájem, a tak by se logicky zvýšil i počet jednání, která by měla negativní výsledek pro neochotu obviněného spolupracovat, případně se vůbec k jednání dostavit. Tím by se ještě více zvýšila zátěž směřující v neprospěch státních zástupců. Autor souhlasí s první částí tohoto návrhu, a to s maximálním důrazem na poučování obviněného ze strany policejního orgánu s důrazem na zjišťování situace obviněného ohledně jeho akceptace trestu. Je nezbytné, aby státní zástupce v rozvaze, zda zahájit jednání o dohodě, předem znal veškeré dispozice obviněného, a tím se efektivněji rozhodoval. Stejně tak by se ale část odpovědnosti měla přenést na obviněného, který by měl svůj zájem dokázat i vlastní iniciativou. Častým problémem totiž pak bývá prokazatelně obviněného vyrozumět o termínu jednání. Obvinění si často nepřebírají zásilky, nemají datovou schránku a kontaktní údaje, které o sobě uvádějí, nejsou dostatečné. Státní zástupce pak i přes svou snahu jednání zahájit nemůže obviněného zkontaktovat, přestože tento o jednání ve výsledku projevil zájem. Z autorovy praxe vyplývá, že je toto častý problém.

Je evidentní, že soudci vnímají nedostatečnou pružnost a iniciativu ze strany státních zástupců v oblasti sjednávání dohod o vině a trestu. Druhým dechem však argumentují, že si jsou vědomi zvýšené administrativní zátěže a přenesení velké části organizačních činností právě na státní zástupce bez zajištění vhodné motivace k tomuto postupu. Je zřejmé, že soudci i policisté vnímají problémový faktor právě ze strany státních zástupců, nicméně nelze jim

to mít za zlé s ohledem na nezbytný prvek, a to nedostatečné vytvoření podmínek pro výkon určité činnosti.

Z dalších otázek kladených soudcům vyplynulo, že obžalovaní skutečně dostávají v rámci sjednané dohody nižší tresty, nicméně se nejedná o nijak zásadní ponížení tohoto trestu, a co se týče samotného typu, nebylo shledáno tzv. vykoupení se z trestu například peněžitým trestem, který by v konkrétním případě nahradil trest odnětí svobody. Taktéž nebyl navržen žádný podnět na legislativní změnu současné právní úpravy.

9 ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO SYSTÉMU

Aktuální právní úprava, spojená s novelizací prostřednictvím zákona č. 333/2020 Sb. a účinná od 1. 10. 2020, skutečně přinesla výrazné uvolnění podmínek pro využívání institutu dohody o vině a trestu. V kontinentálním pojetí práva již nezbyvá mnoho dalších okolností, které lze změnit ve prospěch snazšího využívání tohoto institutu. I za tak krátkou dobu, kdy je poslední novelizace účinná, lze konstatovat, že statistiky potvrzují zvýšenou aplikaci sjednávání dohod. Přestože se zdaleka neblížíme číslům z komparovaných států, jako jsou USA a Slovensko, autor se domnívá, že to není nikterak špatný ukazatel. Současný stav v USA není v našich podmínkách ani žádoucí a vzhledem k typu práva ani proveditelný. Slovenská právní úprava je té naší velmi blízká, a proto se srovnání přímo nabízí. Přestože aktuální podmínky pro sjednávání dohody jsou již skutečně až na několik výjimek velmi podobné, rozdíl autor vnímá v tom, že Slovensko takovou úpravu zavedlo hned od počátku a všechny dotčené orgány a další zúčastněné osoby oslovilo „novým atraktivním produktem“, zatímco v České republice vznikl nový institut, který byl pro své velké limity nezajímavý.

Nejvíce autor oceňuje na současné právní úpravě zrušení povinnosti obhájce u sjednávání dohody o vině a trestu tam, kde absentuje jiný důvod nutné obhajoby dle ustanovení § 36 tr. řádu. Autor se domnívá, že to se promítlo nejvíce do běžné agendy trestních řízení u přečinů, které nelze vyřešit ve zkráceném přípravném řízení. U takovýchto trestných činů zpravidla bývá lepší důkazní situace a s tím spojený zvýšený počet pachatelů, kteří svou vinu nerozporují. Množství takových řízení pak není nutné ukončit návrhem na podání obžaloby. Dále autor považuje za přínosné, že lze sjednat dohodu u všech typů trestných činů. Snížení trestu se může výrazně promítnout v motivaci pachatelů spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení i tam, kde by jinak důkazní situace nemusela být jednoznačná a dokazování by mohlo být nákladné a zdlouhavé.

Z legislativního hlediska existují dle autorova názoru pouze dva aspekty, které u současné právní úpravy nepovažuje za dobré řešení:

- 1) Stále nelze sjednat dohodu o vině a trestu s mladistvým obviněným.
- 2) Jistá komplikovanost v prohlášení požadovaném po obviněném, který chce sjednat dohodu o vině a trestu.

Po celou dobu studia této problematiky autor neobjevil žádný rozumný argument, proč nelze sjednat dohodu s mladistvým obviněným, když ochrana jeho práv je posílena dalšími osobami v trestním řízení, jako jsou zákonný zástupce, orgán sociální péče o dítě či obhájce. Zejména je zarážející, že k učiněnému prohlášení ani nelze přihlížet v případě, že dohoda není uzavřena. Naproti tomu v případě uzavření dohody autor vnímá výrazně silnější výchovný efekt „narovnání vztahů“ mezi pachatelem a obětí jiným způsobem než autoritativním způsobem rozhodnutí soudu. Obdobný názor projeví i někteří státní zástupci či advokáti. Přestože určitý tlak v tomto ohledu již byl na zákonodárce kladen před poslední novelou, ke změně zatím nedošlo.

Druhý bod, který autor považuje za problematický, je určitá komplikovanost v právní úpravě týkající se doznání pachatele v kontextu pouhého prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Pro pachatele bývá těžké pochopit, že toto prohlášení není shodné s doznáním, a přestože je upozorňován na skutečnost, že pro něj nemůže mít fakticky negativní účinky, praxe často ukazuje opatrnost a nedůvěru v tento postup ze strany pachatele. Význam právní terminologie jako je doznání, přiznání, prohlášení o spáchání skutku bývá velmi matoucí i pro samotné policisty, kteří by měli pachatele důkladně poučit.

Za podstatnou autor považuje zmínit i silnou konkurenci dalších forem, které se taktéž uplatňují v trestním řízení a které jsou vzhledem k současné právní úpravě aktuální. Státní zástupci a soudci často zmiňují jako efektivní nástroj vyřízení věci na počátku hlavního líčení, prohlášení viny obžalovaným či upuštění od dokazování těch skutečností, které státní zástupce a obviněný označili za nesporné. Tento argument autor nepovažuje za nedostatek v právní

úpravě, nýbrž poukazuje na široké pole mechanismů, které rozměňují statistiky, a tím limitují možnost výrazného uplatnění jednoho konkrétního postupu.

Pokud by tedy měla být shrnuta současná situace, je třeba uvést, že zákonná nastavení v současné podobě jsou vyvážená a umožňující sjednat větší množství dohod o vině a trestu, než se v praxi skutečně děje. Důvodem, proč tomu tak je, jsou spíše systémové nedostatky, které lze ve větší míře odstranit dílčími opatřeními, která budou cílit právě na konkrétní problémy.

9.1 Návrhy na možné změny k efektivnějšímu využívání institutu dohody o vině a trestu

Systémová opatření by měla cílit na jednotlivé struktury orgánů činných v trestním řízení. V případě Policie České republiky byl jako jeden z klíčových problémů zjištěn nedostatek znalostí způsobený absencí vzdělání v oboru trestního práva u policistů, kteří jsou na pozicích komisařů a kteří vykonávají vyšetřování v přípravném řízení. Takovýto problém lze zahladit následným doškolováním policistů, jak se však z šetření ukázalo, ani to se v praxi neděje. Policisté jsou tak často odkázáni pouze na zkušenosti svých kolegů, kteří jim nicméně předávají i své „špatné zkušenosti“, jež se následně odrážejí v neochotě postupovat způsobem, který byl již zkušenostmi „staršího kolegy“ vyhodnocen jako neefektivní a který jej zavrhl. Na tomto místě nelze rozebírat problematiku vzdělání policistů, zejména s ohledem na dlouhodobý problém podstavu u Policie České republiky. Lze se ale zaměřit na průběžné doškolování zaměřené na klíčové faktory. Autor z vlastní iniciativy sleduje nabídky školení, které jsou průběžně zasílány, nicméně ještě nezaregistroval žádné školení k praktické činnosti v trestním řízení, odklonům v trestním řízení apod. Autor osobně se domnívá, že možným řešením by byla školení na dvou úrovních:

První typ je **formální školení** garantované Policejním prezidiem, policejní akademii či školními policejními středisky se zaměřením na trestní právo procesní z praktického hlediska. Jednalo by se o určitou formu kazuistiky, respektive rozboru konkrétních případů se zaměřením na procesní postupy

vyšetřování. Tento typ školení lze aplikovat jak osobní formou, tak především distanční. Současným trendem u policie je především „e-learning“ v oblasti finanční kriminality a kyberkriminality. Autor si docela dobře si umí představit takové školení k procesním postupům, které může absolvovat každý jednotlivý vyšetřovatel přímo ve své kanceláři. Častým argumentem, proč se nejezdí na školení, je nedostatek času způsobený přetížeností policistů v důsledku podstavu u policie. Webové školení je dle názoru autora efektivním nástrojem, jak docílit proškolení velkého množství lidí s minimální časovou ztrátou. Jako nejlepší způsob autor vnímá školení prostřednictvím multimediálního programu vytvořeného odborníky na dané téma, kde bude přehledným způsobem vysvětlen kompletní procesní postup vyšetřování se zajištěním aktivního přístupu školených osob prostřednictvím různých elektronických úkolů.

Obrázek 24: Kurz Základy kybernetické bezpečnosti¹⁶⁴

Druhý typ **školení je neformální**, v podstatě se jedná o sezení státních zástupců a zástupců policie (komisařů, případně vedoucích pracovníků) v jednotlivých územních obvodech. Smyslem je, aby bylo možné osobně hovořit o palčivých problémech a sjednocení postupů v klíčových situacích. Užší spolupráce těchto dvou skupin je nezbytná pro vzájemně korespondující aktivní přístup obou stran, což vyplývá i z výsledků rozhovorů některých státních zástupců. Je nezbytné, aby státní zástupci vhodným způsobem motivovali policisty, s kterými v rámci své působnosti opakovaně pracují. Toto sezení musí být adresné, například státní zástupci Obvodního státního zastupitelství pro

¹⁶⁴ Kurz Základy kybernetické bezpečnosti. Kurz dostupný na intranetu Policie ČR.

Prahu 9 se sejdou společně s komisaři zpracovávajícími nápad trestné činnosti podle místní příslušnosti Prahy 9. Autor toto považuje za velice přínosné, z osobní zkušenosti ví, že pracuje opakovaně se stejnými státními zástupci a tam, kde je osobnější přístup a intenzivnější komunikace, je i kvalitnější práce. Autor je přesvědčen, že kombinací dvou výše zmíněných forem školení bude docházet ke kvalitnější práci vyšetřovatelů a „týmovější spolupráci“ se státními zástupci.

Na úrovni jednotlivých státních zastupitelství by mělo dojít k vyřešení otázek samotného organizování jednání o uzavření dohody o vině a trestu. Nejpalčivější problém vnímá autor ve sjednávání dohody o vině a trestu již v přípravném řízení před podáním obžaloby, kdy veškeré úkony s tím spojené má na starosti právě státní zástupce, který k tomu často nemá pracovní podmínky. Z rozhovorů však vyplynulo, že toto není obecný problém, jsou státní zastupitelství, kde podmínky mají zcela odlišné. Je tedy nezbytné zaměřit se skutečně na jednotlivé okresní a obvodní zastupitelství, kde tyto problémy panují, a hledat zázemí s dostatečným technickým vybavením. Autor skutečně považuje za nevhodné řešení, aby státní zástupce musel jednat s obviněným a řadou poškozených ve své kanceláři. Plně vybavená jednací místnost s dostatečnou kapacitou by měla být součástí každé organizační jednotky. Autor je přesvědčen, že vyřešení i takového „bagatelního problému“ může státní zástupce vhodně motivovat ke sjednávání dohod hned na počátku vyšetřování.

Jako druhý bod v oblasti státních zástupců autor vnímá jistou neochotu sjednávat dohodu o vině a trestu z osobních pohnutek. Autor rozumí tomu, že obecně se jedná o dohodu mezi dvěma stranami a ty se ne vždy dohodnout dokáží. Problém však spatřuje v tom, že policisté, jak vyplynulo z dotazníku, mají velmi negativní zkušenost s tím, že řada státních zástupců ani nechce o dohodě s obviněným jednat a možnost takového jednání ihned zamítne. Konceptně by bylo možné navrhnout, aby policisté již ve výsledku obviněného učinili v případě jeho zájmu sjednat dohodu řádné vytěžení o z jeho strany přijatelných podmínkách dohody, respektive jím akceptovatelných trestů. Následně tak bude státní zástupce disponovat očekáváním obviněného, a pokud by očekávání byla úměrná okolnostem a státní zástupce se přesto rozhodl o dohodě nejednat, mělo

by toto být výrazněji odůvodněno. **Autor se domnívá, že v současné praxi je nadbytečně mnoho zamítnutých žádostí o jednání o dohodě a vině a trestu, a přesto to tak být nemusí. Svá tvrzení opírá autor předně o vlastní zkušenosti a dále o výsledek dotazníkového šetření mezi vyšetřovateli, především o výsledek otázek č. 9 a 14.**

10 ZÁVĚR

Přestože v nynější podobě již dohoda o vině a trestu své místo má, bude ještě nějakou dobu trvat, než si získá silné postavení mezi jinými způsoby vyřízení věci. S trochou nadsázky autor uvádí, že dohodu o vině a trestu považuje za skutečnou součást trestního řízení až s polední novelou v roce 2020. Statistiky uváděné v teoretické části této práce potvrzují, že v období od roku 2012 do roku 2020 byly sjednávány řádově desítky dohod o vině a trestu, tedy zcela zanedbatelné množství. Lze tedy konstatovat, že jedním z podstatných ukazatelů teoretické části této práce bylo potvrzeno nedostatečné využívání institutu dohody o vině a trestu a projevení se efektu v důsledku novely zákona účinné od 1. 11. 2020. S větším odstupem času bude možné lépe porovnat data za jednotlivé roky, myšleno je tím před a po roce 2020. I za současného stavu však lze konstatovat, že dohoda se již promítna do systému trestního řízení.

Aktuální právní úpravu autor považuje za vhodně nastavenou a vyjadřuje svůj předpoklad, že se bude zvyšovat aplikace dohody o vině a trestu minimálně několik příštích let. Aby tomuto tak skutečně bylo, bude nezbytné řešit otázku, jak v praxi skutečně dochází k jednání a jaké to přináší problémy. Řada takových problémů skutečně z tohoto zkoumání vzešla a autor je přesvědčen, že po odstranění těchto problémů se vytvoří prostor pro snadnější uzavírání dohod.

Hlavním cílem této práce bylo získat informace od zástupců orgánů činných v trestním řízení, kteří s uvedeným institutem pracují, následně získané informace vyhodnotit a zvážit, zda lze na základě těchto poznatků dospět k závěrům, které mohou mít určitý přínos v praktické činnosti. **Tento cíl lze s ohledem na výsledky empirické části této práce považovat za splněný** a autor pevně věří, že zjištěné nedostatky budou postupem času eliminovány a institut dohody o vině a trestu získá silnější postavení mezi různými způsoby vyřízení trestních řízení, kdy si závěrem dovoluje vyslovit, že on osobně by byl za tuto skutečnost velmi rád.

11 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

American Bar Association. *ABA standards for criminal Justice Pleas of guilty*. 3rd ed. 1999. ISBN 1-57073-713-4.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5.

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7.

FRYŠTÁK, Marek a Petra POLIŠENSKÁ. *Dokazování v přípravném řízení: nejvýznamnější judikatura k vybraným tematickým okruhům od roku 1989*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-85-4.

FRYŠTÁK, Marek. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-210-7687-7.

IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo procesné*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Edícia Učebnice, 2010. ISBN 978-80-8078-309-9.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-576-0.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. Praha: Leges, 2011. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-92-9.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2021. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-550-0.

MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. [Zeleneč]: Profess Consulting, 2012. Věda pro praxi (Profess Consulting). ISBN 978-80-7259-064-3.

MUSIL, Jan. *Rekodifikace trestního práva procesního: (aktuální problémy)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008. ISBN 978-80-87146-13-2.

NOVOTNÝ, František, Josef SOUČEK a kol. *Trestní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-237-0.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. Praha: C.H. Beck, 1997. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-087-7.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.

ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4.

THAMAN, Stephen C. *World plea bargaining, Consensual Procedures and the Avoidance of the Full Criminal trial*. Carolina Academic Press, 2010. ISBN 978-1-59460-573-4.

TURNER, Jenia I. *Plea Bargaining Across Borders, Criminal Procedure*. Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-0-7355-7571-4.

Odborné časopisecké články

BYSTRÍK, Šramel. Dohoda o vine a treste vo svetle Angloamerického „Plea Bargaining“. *Právnik*, 2014, roč. 153, č. 2, s. 160–172. ISSN 0231-6625.

GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 5, s. 40–44. ISSN 1210-6348.

JALČ, Adrián. K niektorým aspektom dohodovacieho konania v trestnom konaní. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 4, s. 106–111. ISSN 1213-5313.

JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, s. 19–25. ISSN 1210-6348.

MULÁK, Jiří a Jan PROVAZNÍK. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 11, s. 37–46. ISSN 1210-6348.

ŠČERBA, Filip. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 2, s. 33–38. ISSN 1213-5313.

MUSIL, Jan. Dohody o vině trestu jako forma konzensusálního trestního řízení. *Kriminalistika*. Praha: Ředitelství služby kriminální policie, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3–26. ISSN 1210-9150.

ŠÁMAL, Pavel, Jiří ŘÍHA a Jan STRYA. Odklony v justiční praxi. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 9, s. 177–186. ISSN 1213-5313.

VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4, s. 24–30. ISSN 1210-6348.

VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku, Srovnávací studie č. 5.283*. Praha: Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Parlamentní institut.

VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 11, s. 247–253. ISSN 1213-5313.

Internetové zdroje

Benefits of plea bargaining. In: *Britannica* [online]. [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/plea-bargaining/Benefits-of-plea-bargaining>

Criminal Defendant's Guide to Plea Bargains. *Johnson Law Firm* [online]. 2011 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ericjohnsonlaw.com/criminal-defendants-guide-plea-bargains/>.

Data ze statistické ročenky o činnosti prokuratury Slovenskej republiky a ze Zprávy nejvyššího státního zastupitelství pro rok 2020 [online]. [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: file:///x00-vdi-fs01/Folders/rs316465/Documents/Statisticka_rocenka_Slovenskej_republiky_2020.pdf

DEVERS, Lindsey. *Plea and Charge Bargaining. Under Contract No. GS-10F-0114L, Order No. 2008-F_08151* [online]. 2011 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/plea_bargain

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. *Beck online* [online]. [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayv6mrwgvpwi6q>

KOCINA, Jan. *Příloha č. 1 Vyhodnocení memoranda o součinnosti ze dne 12. 2. 2020* [online]. 2020 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://advokatni-denik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>

KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. In: *ASPI automatický systém právních informací*.

Kyberkriminalita. *Policie ČR* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>

Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou [online]. 2018 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://verejna.zaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/MEMORANDUM_NSZ_CAK.pdf

Návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, Senátní tisk č. 220 pro Páté funkční období (2004–2006). *Senát ČR* [online]. [cit. 2022-06-08]. Dostupné z: https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?cislo_tisku=220&fo=5

Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). *Justice* [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>

Zpráva o činnosti st. zastupitelství za rok 2020. *Nejvyšší státní zastupitelství* [online]. 2021 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/>

Právní předpisy a legislativní návrhy

2001/220/SVV: Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení

Doporučení č. R (85) 11 o postavení obětí v rámci trestního práva a řízení

Důvodová zpráva k zákonu č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 3. září 2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení čl. 61 obecné povahy

Věcný záměr Ministerstva spravedlnosti

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., *o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznání viny a prijatí trestu* v posledním znění

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z.,
o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu v posledním znění

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z.,
o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v posledním znění

Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, ve znění
pozdějších předpisů

Zákon č. 193/2012 Sb. ze dne 26. dubna 2012, *kterým se mění zákon
č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním*, ve znění pozdějších předpisů,
a některé další zákony

Zákon č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti
ústavního pořádku České republiky*

Zákon č. 250/2016 Sb., *o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* v posledním
znění

Zákon č. 300/2005 Z.z., *trestný zákon* v posledním znění

Zákon č. 301/2005 Z.z., *trestný poriadok* v posledním znění

Zákon č. 333/2020 Sb., *kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
(trestní řád)*, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Zákon č. 418/2011 Sb., *o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti
nim* v posledním znění

Judikatura

Nález ústavního soudu I. ÚS 554/04 ze dne 31. 3. 2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 859/2012

Ostatní zdroje

Růžička, Miroslav. *Údaje poskytnuté z NSZ* [elektronická pošta]. [cit. 2022-06-12]. Osobní komunikace.

12 SEZNAM ZKRATEK

ÚS	- Ústavní soud České republiky
TOPO	- trestní odpovědnost právnických osob
ABA	- American Bar Association
E-polis	- elektronické policejní vzdělávání
DOVT	- dohoda o vině a trestu

13 SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Statistika pro rok 2020.....	30
Tabulka 2: Návrhy na schválení dohody o vině a trestu.....	48
Tabulka 3: Statistická ročenka o činnosti prokuratury Slovenskej republiky do roku 2017.....	68
Tabulka 4: Data ze statistické ročenky o činnosti prokuratury Slovenskej republiky a ze zprávy nejvyššího státního zastupitelství pro rok 2020 komparovaná s daty z ČR.....	68

Seznam obrázků

Obrázek 1: Časové schéma postupu do zahájení trestního stíhání.....	19
Obrázek 2: Skončení vyšetřování.....	24
Obrázek 3: Hlavní líčení.....	26
Obrázek 4: Odklony dle výroční zprávy státního zastupitelství pro rok 2020 – celá ČR.....	31
Obrázek 5: Srovnání – podmíněné zastavení trestního stíhání vs. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání 2014–2020.....	37
Obrázek 6: Uzavřené dohody o vině a trestu – celá ČR 2012–2020.....	44
Obrázek 7: Poměr sjednaných dohod o vině a trestu pro rok 2020 dle krajů.....	45
Obrázek 8: Počet sjednaných dohod o vině a trestu právníckými osobami v období 2012–2020.....	56
Obrázek 9: Nápad.....	64
Obrázek 10: Kraje, ve kterých respondenti pracují.....	84
Obrázek 11: Délka výkonu profese na pozici vyšetřovatele.....	84
Obrázek 12: Zkouška z trestního práva.....	85
Obrázek 13: Školení či přednáška na téma dohody o vině a trestu.....	85
Obrázek 14: Uzavírání dohody o vině a trestu před poslední novelizací.....	86
Obrázek 15: Uzavírání dohody o vině a trestu po poslední novelizaci.....	86
Obrázek 16: Změny podmínek po novele z roku 2020.....	87

Obrázek 17: Odklon dohody o vině a trestu jako přínos.....	87
Obrázek 18: Zamítnutí sjednání dohody o vině a trestu ze strany státního zástupce.....	88
Obrázek 19: Nejefektivnější stadium uplatnění institutu dohody o vině a trestu .	88
Obrázek 20: Reakce obviněného po poučení o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu	89
Obrázek 21: Množství obviněných, kteří podnět k zahájení jednání o dohodě o vině a trestu.....	89
Obrázek 22: Množství případů, kdy byla skutečně uzavřena dohoda o vině a trestu	90
Obrázek 23: Množství obviněných, kteří podnět k zahájení jednání o dohodě ..	90
Obrázek 24: Kurz Základy kybernetické bezpečnosti.....	141